

A katasztrófavédelem szervezetrendszer

Bukovics István

A kiadvány a KÖFOP-2.1.1-VEKOP-15-2016-00001
„A közszolgáltatás komplex kompetencia, élet-
pálya-program és oktatás technológiai fejlesztése”
című projekt keretében készült és került hatályosításra.

Szerző:

Prof. Dr. Bukovics István

Szakmai lektor:

Dr. habil. Vass Gyula

Olvasószerkesztő:

Császár-Biró Anna

A kézirat lezárásának dátuma:

2019. február 18.

Hatályosítást végezte:

Dr. habil. Vass Gyula

Kiadja:

© NKE, 2019

Felelős kiadó:

Prof. Dr. Kis Norbert
Dékán

A mű szerzői jogilag védett. Minden jog, így különösen a sokszorosítás, terjesztés és fordítás joga fenntartva. A mű a kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül részeiben sem reprodukálható, elektronikus rendszerek felhasználásával nem dolgozható fel, azokban nem tárolható, azokkal nem sokszorosítható és nem terjeszthető.

TARTALOM

1. BEVEZETÉS	6
2. A KATASZTRÓFA FOGALMI RENDSZERE	7
3. A KATASZTRÓFÁK CSOPORTOSÍTÁSA	8
3.1 Magyarország veszélyeztetettsége, a hazánkban lehetséges katasztrófák főbb jellemzői	10
3.1.1. <i>A veszélyeztető hatások</i>	10
3.1.2. <i>Magyarország veszélyeztetettsége</i>	11
3.2. Kockázati mátrix	12
3.3. Az egyes besorolási kategóriák részére meghatározott védelmi követelmények	13
4. KATASZTRÓFAVÉDELMI FELADATOK	14
4.1. A katasztrófa elleni védelem lényege, általános feladatai	14
4.1.1. <i>Veszélyelhárítás tervezése</i>	15
4.2. A katasztrófavédelmi tevékenység időszaki és szakágazati feladatai	16
4.2.1. <i>A megelőzés</i>	16
4.2.2. <i>A védekezés</i>	17
4.2.3. <i>A helyreállítás, újjáépítés</i>	18
4.3. SZAKÁGAZATI FELADATOK	18
4.3.1. <i>A tűzvédelem területén</i>	18
4.3.2. <i>A polgári védelem területén</i>	19
4.3.3. <i>Az iparbiztonság érdekében</i>	20
4.4. A katasztrófavédelem további sajátos feladatai	20
4.4.1. <i>A nukleárisbaleset-elhárítás</i>	20
4.4.2. <i>A veszélyes anyagok szállításának felügyelete</i>	21
4.4.3. <i>Kritikus infrastruktúra-védelem - létfontosságú rendszerek és létesítmények védelme</i>	23
4.4.4. <i>Szűnyogyérítés, járványok</i>	24
4.4.5. <i>Hulladékgazdálkodási közszolgáltatások</i>	25
4.4.6. <i>Vízügyi feladatok</i>	25
4.4.7. <i>Kéményseprő-ipari tevékenység</i>	25
5. A KATASZTRÓFAVÉDELEM JOGSZABÁLYI ALAPJAI	27
5.1. A katasztrófavédelem rendszerét és feladatait megalapozó jogszabály	28
5.1.1. <i>A szabályozási koncepció</i>	28
5.1.2. <i>A Kat. tv. hatálya</i>	29
5.2. Az Alaptörvény szerinti különleges jogrend	30
5.2.1. <i>A rendkívüli állapot (Alaptörvény 49. cikk)</i>	30
5.2.2. <i>A szükségállapot (Alaptörvény 50. cikk)</i>	31
5.2.3. <i>A megelőző védelmi helyzet (Alaptörvény 51. cikk)</i>	32
5.2.4. <i>A váratlan támadás (Alaptörvény 52. cikk)</i>	32
5.2.5. <i>Terrorveszélyhelyzet (Alaptörvény 51/A cikk)</i>	32

5.2.6. A veszélyhelyzet (Alaptörvény 53. cikk)	33
5.3. Katasztrófaveszély, veszélyhelyzet, rendkívüli intézkedések a Kat. tv. alapján	33
5.3.1. <i>Katasztrófaveszély</i>	33
5.3.2. <i>Rendkívüli intézkedések veszélyhelyzetben</i>	33
5.3.3. <i>Rendkívüli intézkedések a katasztrófa károsító hatása által érintett területen</i>	35
5.3.4. <i>Veszélyhelyzetre vonatkozó közös szabályok</i>	35
5.4. Gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség a Kat. tv. alapján	36
5.5. További jogszabályok	37

6. A KATASZTRÓFÁK ELLENI VÉDEKEZÉS SZERVEZETI ÉS IRÁNYÍTÁSI RENDSZERE39

6.1. A katasztrófa elleni védekezésben érintett szervek fő feladatai.	40
6.1.1. <i>A Kormány feladatai</i>	40
6.1.2. <i>A katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter: a belügyminiszter</i>	44
6.1.3. <i>A katasztrófák elleni védekezésben érintett miniszter:</i>	45
6.1.4. <i>A központi közigazgatási szerv vezetője</i>	46
6.1.5. <i>A katasztrófavédelemben részt vevő állami szerv vezetője</i>	46
6.1.6. <i>A hatósági határozat alapján kijelölt gazdálkodó szervezet vezetője</i>	47
6.1.7. <i>Az önként jelentkező társadalmi és karitatív szervezetek</i>	47
6.1.8. <i>A megyei védelmi bizottság</i>	47
6.1.9. <i>A helyi védelmi bizottság</i>	49
6.1.10. <i>A megyei (fővárosi) közgyűlés elnöke</i>	50
6.1.11. <i>A polgármester (fővárosban a főpolgármester)</i>	50
6.1.12. <i>A közbiztonsági referens</i>	51
6.2. Hivatásos katasztrófavédelmi szervek.	53
6.2.1. <i>A hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve:</i>	53
6.2.2. <i>A hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi és helyi szerve:</i>	55
6.2.3. <i>Katasztrófavédelmi műveleti szolgálat (KMSZ)</i>	56
6.2.4. <i>Katasztrófavédelmi Mobil Labor (KML)</i>	56
6.2.5. <i>Katasztrófavédelmi Sugárfelderítő Egység (KSE)</i>	57
6.3. A Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek	57

7. A KATASZTRÓFAVÉDELEM NEMZETKÖZI ÖSSZEFÜGGÉSEI59

7.1. Európai Unió.	59
7.1.1. <i>Történeti áttekintés</i>	59
7.1.2. <i>Polgári védelem (Civil Protection) fogalma az EU-ban</i>	60
7.1.3. <i>Jogi alapvetés</i>	61
7.1.4. <i>Szolidaritási Klauzula</i>	62
7.1.5. <i>Közösségi Polgári Védelmi Mechanizmus és a nemzetközi katasztrófa-segítségnyújtás uniós rendszere</i>	62
7.1.6. <i>A 112-es egységes segélyhívó szám</i>	63
7.2. A nemzetközi katasztrófa-segítségnyújtás az ENSZ rendszerében	64
7.3. NATO, A Polgári Veszélyhelyzeti Tervezés rendszere – CEP	67
7.4. Regionális szervezetek, Visegrádi Négyek (V4)	68
7.5. A humanitárius és karitatív szervezetek	69

7.6. A Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia és a katasztrófavédelem	69
JOGSZABÁLYTÁR	71
Hatályos jogszabályok	71
A tűzvédelemmel kapcsolatos alapvető jogszabályok	72
A polgári védelemre vonatkozó alapvető jogszabályok	74
Az iparbiztonságra vonatkozó alapvető jogszabályok	74
<i>Veszélyes áruk szállításával kapcsolatban</i>	<i>74</i>
<i>Veszélyes üzemek (benne a nukleárisbaleset-elhárítási)</i>	
<i>szakterülettel kapcsolatban.</i>	<i>76</i>
<i>Kritikus Infrastruktúra Koordinációs szakterülettel kapcsolatban</i>	<i>77</i>
<i>Vízügyi, valamint vízvédelmi hatósági és</i>	
<i>szakhatósági eljárásokkal kapcsolatos jogszabályok</i>	<i>78</i>
A Hivatalos Értesítőben megjelent egyéb	
közjogi szervezetszabályozó eszközök	80
MELLÉKLETEK	82
1. melléklet: Az elégséges védelmi szint	82
2. melléklet: A KKB szervezeti felépítése	84
3. melléklet: A hivatásos katasztrófavédelmi szervek szervezeti felépítése	85
4. melléklet: A BM OKF irányítási rendje	86
IRODALOMJEGYZÉK	88

1. BEVEZETÉS

A természeti és civilizációs katasztrófák sorozata és az ellenük való védekezés mint az egységes nemzeti védelem egyik meghatározó eleme, az elmúlt időszakban a közvélemény és a politika középpontjába került.

Ennek okai egyrészt az elmúlt évek katasztrófajellegű eseményei, illetve az, hogy jogszabályok sorozata született a katasztrófavédelemről. Másrészt pedig az előbbieknél talán még fontosabb ok, hogy egyre szélesebb körben nyilvánvalóvá vált, hogy a természeti és civilizációs katasztrófák és az ellenük való hatékony védelem jelentősen befolyásolja az adott társadalom életét, fejlődését, meghatározza az emberek biztonságérzetét.

A katasztrófavédelem komoly hatással van az ország stratégiai céljainak megvalósítására, és úgy nemzeti érték, hogy egyben nemzetközi érdekeket is megjelenít. Összességében ma az egyik legfontosabb államvezetési kérdés.

A katasztrófavédelem bonyolult, komplex feladatrendszer, amely döntően közigazgatási szervezési munka formájában valósul meg. Szinte minden tudományág eredményeit és ismereteit felhasználja, amelyek a védelmi igazgatás keretei között kerülnek alkalmazásra.

Az emberek a történelmi korok során mindig nagy figyelmet fordítottak a biztonságra, törekedtek a biztonságos jelenre és igyekeztek hozzájárulni a biztonságos jövő kialakításához.

Ahogy a fejlődés gyorsult, úgy gyarapodtak az ismeretek, és egyre gyakoribbak lettek a biztonsággal, a veszéllyel kapcsolatos kihívások. Mindezek együtt jártak a válaszreakálás gyakoriságával és a válaszadásra rendelkezésre álló idő rövidülésével is.

Eleink a pusztító csapásokat sokszor valamilyen külső, transzcendens erőnek tulajdonították. Később a biztonságot többféleképpen is értelmezték. Ezeknek a definícióknak a közös jellemzője, hogy a biztonságot főként a katonai biztonsággal, az ellenséggel szembeni védekezéssel azonosították.

Ebből adódóan a biztonság megteremtésében a központi, állami szerepvállalásnak mindig meghatározó szerepe volt, és manapság, a jelentősen megváltozott körülmények ellenére sincs ez másként.

A modern kor kutatói a természet és a civilizáció viszonyában háromféleképpen közelítenek a biztonság témájához. Az első, amely széles körben ismert irányatként terjedt el, az emberi civilizáció hatását vizsgálja a természeti környezetre. A másik problémamegoldó módszer, amely kevésbé terjedt el, a természeti környezet hatását vizsgálja a civilizáció fejlődésére. A harmadik módszer egyszerűen vizsgálni és kezelni a két rendszer egymásra hatását.

E problémakörök már igen korán foglalkoztatták a gondolkodókat, akik többnyire pesszimista prognózisokat fogalmaztak meg.

Ma a katasztrófavédelemnek és ezen belül a katasztrófaigazgatásnak két nagy feladatcsoporttal kell megbirkóznia. Fokozott terhelést jelentenek az úgynevezett hagyományos feladatok, tüzesetek, műszaki mentések, és az egyéb veszély- és káresetekkel szembeni védekezés. Az ország katasztrófavédelmének azonban nagyon komoly új kihívásokkal kell szembenéznie, új feladatokat is el kell látnia. A kihívások közül kiemelkedőek a globális klímaváltozás katasztrófavédelmi kérdései, a kritikus infrastruktúrák-létfontosságú rendszerek és létesítmények védelme és a nemzetközi terrorizmus elleni fellépés. Mindezek közül a globális klímaváltozás és annak katasztrófavédelmi problémaköre a legmeghatározóbb, mely hatással van szinte minden katasztrófatípusra, így az egyetemes biztonságra is. Az új feladatok között említhetjük többek között a szűnyogyérintést, a kéményseprő-ipari tevékenységet, vagy az olyan szükségszolgálatok megszervezését, mint a hulladékszállítás és szippantás.

2. A KATASZTRÓFA FOGALMI RENDSZERE

A fejlett tudományokban valamely fogalmat nem csak, és sokszor nem elsősorban azért definiálunk, hogy meghatározzuk jelentését, hiszen azzal gyakran intuíciók alapján többé-kevésbé tisztában vagyunk, hanem azért, hogy érvényes következtetéseket és/vagy konkrét feladatokat vezessünk le belőle.

A katasztrófa görög eredetű szó, jelentése fordulat, csapás, pusztulás, megsemmisülés, megrázó, hirtelen esemény.

A Magyar Értelmező Kéziszótár szerint nagyarányú szerencsétlenség, sorscsapás.

A nemzetközi, szakmai életben elfogadott katasztrófameghatározások az emberi élet és javak, valamint az infrastruktúra váratlan, vagy többé-kevésbé előre jelezhető, tömeges és komplex veszélyeztetését is belefoglalják a szó tartalmába. Rendkívüli körülmények lépnek fel, amelyek különleges megoldásokat követelnek. A körülmények megelőzése, illetve felszámolása rendszerint meghaladja az érintett település, város, megye erejét. Ezért a katasztrófa elhárítása érdekében a helyi államigazgatási és társadalmi szervek erői és eszközei mellett az állam, esetenként több állam segítsége is szükséges.

A 2011. évi CXXVIII. törvény szerint katasztrófa a veszélyhelyzet kihirdetésére alkalmas, illetve e helyzet kihirdetését el nem érő mértékű olyan állapot vagy helyzet, amely emberek életét, egészségét, anyagi érdekeit, a lakosság alapvető ellátását, a természeti környezetet, a természeti értékeket olyan módon vagy mértékben veszélyezteti, károsítja, hogy a kár megelőzése, elhárítása, vagy a következmények felszámolása meghaladja az erre rendelt szervezetek előírt együttműködési rendben történő védekezési lehetőségeit, és különleges intézkedések bevezetését, valamint az önkormányzatok és állami szervek folyamatos és szigorúan összehangolt együttműködését, illetve nemzetközi segítség igénybevételét igényli.

Mindezekre figyelemmel a fenti fogalom négy elemet tartalmaz: valamely nemkívánatos esemény bekövetkezése; a normál ügynevezett békeidőszaki szolgálati rendszer és annak működése nem elegendő; az együttműködési kötelezettség szükségessége; és a rendkívüli jogrend alkalmazása.

Magyarország Alaptörvényének 53. cikke alapján csak a Kormány hirdethet ki veszélyhelyzetet élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség bekövetkeztekor vagy ennek felszámolása érdekében.

A Kormány veszélyhelyzeti rendelete tizenöt napig maradhat hatályban, az Országgyűlés felhatalmazása alapján meghosszabbítható.

A veszélyhelyzet tehát megtörtént katasztrófaesemény után kerül kihirdetésre. Más a helyzet a **katasztrófaveszély** fogalmával. A katasztrófaveszély olyan folyamat vagy állapot, amely következményeként okszerűen lehet számolni a katasztrófa bekövetkezésének valószínűségével, és amely ezáltal veszélyezteti az emberi egészséget, környezetet, az élet és vagyonbiztonságot. Ebben az esetben a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve vezetőjének feladata a szükséges intézkedések megtétele.

3. A KATASZTRÓFÁK CSOPORTOSÍTÁSA

Az állampolgárokat közvetlenül érinti és foglalkoztatja saját biztonságuk kérdése, ami a szubjektív biztonságérzetükben jut kifejezésre. A hidegháború lezárulásával jelentősen csökkent egy világméretű fegyveres konfliktus kialakulásának veszélye. A potenciális veszélyforrások azonban összetettebbé váltak, előre jelezhetőségük lehetősége pedig csökkent.

A tudomány és a technika rohamos fejlődése és annak eredményei jelentős segítséget nyújtanak a katasztrófák keletkezési okainak feltárásához, korai észlelésének, megelőzésének lehetséges módszerei kidolgozásához, a védekezés hatékonyságának növeléséhez. De nem szabad elfelejtenünk, hogy ugyanakkor éppen ennek következményeként – azaz a tudomány és a technikai fejlődés eredményeinek hasznosítása során – számos területen környezetünket és létünket is fenyegető veszélyforrásokat teremtünk, halmozunk fel, amivel növeljük a katasztrófák bekövetkezésének lehetőségeit is. Így a tudományos fejlődés a katasztrófaelhárítással kapcsolatosan két ellentétes hatást fejt ki.

Egyrészt a természeti katasztrófák, az elemi csapások kialakulásának, illetve bekövetkezésének előrejelzésével csökkenti azok hatását. A különböző biztonsági berendezésekkel megakadályozza az ipari katasztrófák, illetve az igen súlyos közlekedési balesetek bekövetkezését.

Másrészt azonban a fentiekkel párhuzamosan a hatalmas energetikai komplexumok, atomerőművek, duzzasztóművek létrehozásával, nagyobb tömegű áru nagyobb sebességgel való fuvarozásával megnövekedik az ipari katasztrófák és a közlekedési balesetek bekövetkezésének lehetősége, illetve a következményeinek nagysága. Példaként említhető, ha egy földrengés egy duzzasztómű gátszakadását is okozza, vagy ha egy atomerőmű reaktorainak sérülése is bekövetkezik, a földrengés okozta károkhoz hozzáadódnak a gátszakadás miatti árvíz, illetve a reaktor sérülése következtében előálló sugárveszély következményei.

A katasztrófákkal foglalkozó irodalmakban számos csoportosítás és osztályozási megközelítés létezik. Amiben mindegyik egyetért, az a **katasztrófa eredete** és **jellege** szerinti elkülönítés.

1. Eredetét tekintve a nemzetközi terminológiával összhangban két fő csoportba sorolhatjuk a katasztrófákat:

- természeti katasztrófák, melyek az emberi tevékenységtől függetlenül, a természet erőinek hatására elemi csapásként fordulnak elő;
- civilizációs katasztrófák, melyek az emberi tevékenységgel összefüggésben, helytelen emberi beavatkozás, mulasztás, figyelmetlenség vagy műszaki hibák hatására következnek be.

2. Az ok-okozati összefüggések szerint lehetnek

- elkerülhetetlen, illetve
- emberi vagy technikai okokkal összefüggő katasztrófák.

3. Helyük és kiterjedésük szerint lehetnek:

- helyi jellegű katasztrófák,
- térségi jellegű katasztrófák,
- országos jellegű katasztrófák, valamint
- nemzetközi jellegű katasztrófák.

4. Határerősség, intenzitás szerint léteznek:

- relatív katasztrófák,
- közepes katasztrófák,
- küszöbkatasztrófák, valamint
- abszolút katasztrófák.

5. Tér- és időkoordináták szerint vannak:

- statikus katasztrófák, illetve
- dinamikus katasztrófák.

6. Időparaméterek figyelembevételével beszélhetünk:

- gyors lefolyású katasztrófákról,
- közepes lefolyású katasztrófákról, valamint
- lassú lefolyású katasztrófákról.

7. Térkoordináták szerint lehetnek:

- meteorológiai katasztrófák,
- földtani katasztrófák,
- biokatasztrófák,
- technológiai katasztrófák,
- környezeti katasztrófák, illetve
- társadalmi katasztrófák.

Magyarországon a 2011. évi CXXVIII. törvény V. fejezete „A katasztrófaveszély és a veszélyhelyzet” és ezen belül a 20. A veszélyhelyzet alfejezet 44. §-ából vezethető le, hogy milyen katasztrófatípusok kockázatával kell számolni.

E szerint: A veszélyhelyzet az Alaptörvény 53. cikkében meghatározott olyan helyzet, amelyet különösen a következő események válhatnak ki:

a.) Elemi csapások, természeti eredetű veszélyek, különösen:

- aa.) árvízvédekezés során, ha az előjelzések szerint az áradó víz az addig észlelt legmagasabb vízállást megközelíti, és további jelentős áradás várható, vagy elháríthatatlan jégtorlasz keletkezett, vagy töltésszakadás veszélye fenyeget,
- ab.) belvízvédekezés során, ha a belvíz lakott területeket, ipartelepeket, fő közlekedési utakat, vasutakat veszélyeztet és a veszélyeztetés olyan mértékű, hogy a kár megelőzése, az újabb elöntések elhárítása meghaladja az erre rendelt szervezetek védekezési lehetőségeit,
- ac.) több napon keresztül tartó kiterjedt, folyamatos, intenzív, megmaradó hóesés vagy hófúvás,
- ad.) más szélsőséges időjárás következtében az emberek életét, anyagi javait a lakosság alapvető ellátását veszélyeztető helyzet következik be,
- ae.) földtani veszélyforrások.

b.) Ipari szerencsétlenség, civilizációs eredetű veszélyek, különösen:

- ba.) a veszélyes anyagokkal és hulladékokkal történő tevékenység során a szabadba kerülő anyag az emberi életet, egészséget, továbbá a környezetet tömeges mértékben és súlyosan veszélyezteti,
- bb.) nem tervezett radioaktív kiszóródás és egyéb sugárterhelés, amely a biztonságot kedvezőtlenül befolyásolja, és a lakosság nem tervezett sugárterhelését idézi elő.

c.) Egyéb eredetű veszélyek, különösen:

- ca.) tömeges megbetegedést okozó humán járvány vagy járványveszély, valamint állatjárvány,
- cb.) ivóvíz célú vízkivétellel érintett felszíni és felszín alatti vizek haváriaszerű szennyezése,
- cc.) bármely okból létrejövő olyan mértékű légszennyezettség, amely a külön jogszabályban meghatározott riasztási küszöbértéket meghaladja,

cd.) a kritikus infrastruktúrák olyan mértékű működési zavara, amelynek következtében a lakosság alapvető ellátása több napon keresztül, vagy több megyét érintően akadályozott.

3.1 Magyarország veszélyeztetettsége, a hazánkban lehetséges katasztrófák főbb jellemzői

3.1.1. A veszélyeztető hatások

A 234/2011.(XI.10.) Kormányrendelethez tartozó **2. melléklet** az alábbiak szerint csoportosítja a veszélyeztető hatásokat:

1. Elemi csapások, természeti eredetű veszélyek:
 - a) árvíz
 - b) belvíz
 - c) rendkívüli időjárás
 - d) földtani veszélyforrások:
 - da) földrengés
 - db) földcsuszamlás
 - dc) beszakadás
 - de) talajsüllyedés
 - df) partfalomlás
2. Ipari szerencsétlenség, civilizációs eredetű veszélyek:
 - a) a Kat. IV. Fejezetének hatálya alá tartozó üzem (veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem, küszöbérték alatti üzem)
 - b) más létesítmény (ipari, mezőgazdasági) általi veszélyeztető hatás, veszélyes anyag szabadba kerülésének kockázata
 - c) távolság nukleáris létesítménytől:
 - ca) atomerőműtől
 - cb) kiégett kazetták átmeneti tárolójától
 - cd) kutatóreaktortól
 - cf) oktatóreaktortól
 - d) közlekedési útvonalak és csomópontok:
 - da) veszélyes áruk szállítása
 - db) jelentős forgalom
 - e) a Kat. IV. fejezetének hatálya alá nem tartozó, katonai célból üzemeltetett veszélyes katonai objektumok
3. Egyéb eredetű veszélyek:
 - a) a felszíni és felszín alatti vizek (elsősorban az ivóvízbázisok) sérülékenysége
 - b) humán járvány vagy járványveszély, valamint állatjárvány
 - c) a riasztási küszöböt elérő mértékű légszennyezettség

4. Kritikus infrastruktúrákkal kapcsolatos kockázatok:

- a) a lakosság alapvető ellátását biztosító infrastruktúrák sérülékenysége
- b) a közlekedés sérülékenysége
- c) a közigazgatás és a lakosság ellátását közvetve biztosító infrastruktúrák sérülékenysége

3.1.2. Magyarország veszélyeztetettsége

A fenti szempontok számba vételével könnyen megadható, hogy az adott településen milyen veszélyeztetettséggel kell számolni, és ennek függvényében, helyben hogyan alakíthatók ki, szervezhetőek meg és készíthetők a védekezés alapfeltételei. Belátható tehát, hogy még az azonos veszélyektől fenyegetett településeken is a helyi körülményekhez igazodva kell a védekezés erőforrásait megosztani. Az ehhez szükséges összehasonlítás érdekében a településeket katasztrófavédelmi osztályokba sorolják.

A besorolás során alkalmazandó eljárás segítségével az ország valamennyi településén az adott település sajátosságait figyelembe véve azonosítják, elemzik és értékelik a kockázatokat, amelyek alapján az előre meghatározott veszélyeztetettségi szintnek megfelelő katasztrófavédelmi osztályokba sorolják a településeket.

Az egymást követő lépések során a területen lehetséges valamennyi veszélyforrást és azok lehetséges káros hatásait azonosítják. A felmérések során át kell tekinteni minden olyan adatot, információt és történeti forrást, amelyek a vizsgált területet érő korábbi katasztrófák, rendkívüli események kapcsán fellelhetők.

A veszélyt jelentő kockázati tényezők, illetve az általuk előidézett következmények előfordulási gyakoriságára vonatkozó ismeretek további feldolgozásával megkapjuk egy katasztrófaesemény adott települést fenyegető kockázatának mértékét.

Mindezek mellett azonban lehetnek olyan körülmények is, melyek akár csökkenthetik a kockázatok szintjét. Ilyen lehet, az árvízi veszélyeztetettség példájánál maradva, záportározók megléte, illetve a település érdekében kiépített védőmű. Ezeket a tényezőket az elkészült kockázatelemzésbe korrekciós faktorként be kell építeni. A kapott értékek alapján az 1. számú táblázatban bemutatott kockázati mátrixban elfoglalt helyük szerint az ország településeit katasztrófavédelmi osztályokba sorolják, ami a további feladatok meghatározásában támpontot ad a szakembereknek.

A besorolás a település polgármesterének felelőssége, amihez a szakmai támogatást a katasztrófavédelmi kirendeltség szakemberei adják. A változások nyomán követése nélkül a megelőzés és a felkészülés feladatainak tervszerű, koordinált folytatása önmagában nem eredményezi a katasztrófavédelmi követelmények teljesülését. Ugyanis a jelenlegi helyzetet, a jövőbeni kilátásokat meghatározó kockázatok, az azt befolyásoló valószínűségi mutatókban játszott szerepe miatt, csak jelentős empirikus bázisra támaszkodva azonosíthatók. Ezért van a katasztrófák elleni védekezés felvázolását segítő gyakorlati tapasztalatoknak nem minden ok nélkül való a különféle veszélyhelyzeteknek a felkészülés keretében történő szakmai, tudományos elemzése, mivel ennek alapján kerülhet sor a szükségessé váló jogszabályi, vezetési és irányítási rendszerbeli változtatásokra is.

Az itt felsoroltak indokolják, hogy a kockázatelemzés évente felülvizsgálatra kerüljön a települések polgármesterei által, ezt minden év szeptember harmincadikáig el kell végezni, és szükség szerint javaslatot kell tenni a település besorolásának módosítására a védelmi bizottság elnöke felé. A területileg illetékes katasztrófavédelmi igazgatóság közreműködésével a védelmi bizottság elnöke felülvizsgálja a javaslatot, és a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságának (a továbbiakban: BM OKF) útján a belügyminiszterhez jóváhagyásra felterjeszti.

3.2. Kockázati mátrix

A települések besorolását a katasztrófavédelmi jogszabályokat és a már bekövetkezett katasztrófák elemzését figyelembe véve meghatározott kockázatértékelési eljárás keretében kell végrehajtani. A terület újraszabályozása, a megváltozott körülményekhez való igazítása költségtakarékosabbá teszi a védelmi tervezést, mert a konkrét veszélyeztető hatásokra épül, továbbá kiszámíthatóbbá teszi a gazdasági/anyagi szolgáltatások teljesítésére kötelezettek terheit a pontosan tervezhető költségek tekintetében.

Az egyes katasztrófavédelmi osztályok meghatározása a kockázati mátrix alapján történik.

1. A bekövetkezési gyakoriság besorolási elve statisztikai és történeti adatok alapján az alábbi:

- ritka: az elkövetkező néhány évben (10 év) nem valószínű, hogy bekövetkezik,
- nem gyakori: bekövetkezhet, de nem valószínű, hogy néhány éven (5 év) belül,
- gyakori: valószínű, hogy bekövetkezik, néhány (3 év) éven belül,
- nagyon gyakori: nagyon valószínű, hogy bekövetkezik, egy éven belül minimum egy alkalommal vagy többször.

2. A veszélyeztető hatások szintje:

- nagyon súlyos: halálos áldozatokkal járó vagy visszafordíthatatlan környezetkárosodást előidéző, illetve súlyos anyagi következményeket okozó esemény,
- súlyos: súlyos sérüléseket okozó vagy visszafordítható környezetkárosodást előidéző, illetve anyagi károkkal is járó esemény,
- nem súlyos: enyhébb sérüléseket okozó, környezetkárosodást nem előidéző, illetve nemjelentős anyagi károkkal járó esemény,
- alacsony mértékű: nem jár orvosi segítséget igénylő sérüléssel, illetve nincs anyagi következménye.

Hatás	Bekövetkezési gyakoriság			
	Ritka	Nem gyakori	Gyakori	Nagyon gyakori
Nagyon súlyos	II. osztály	II. osztály	I. osztály	I. osztály
Súlyos	III. osztály	II. osztály	II. osztály	I. osztály
Nem súlyos	III. osztály	III. osztály	II. osztály	II. osztály
Alacsony mértékű	III. osztály	III. osztály	III. osztály	III. osztály

1. ábra: Az egyes katasztrófavédelmi osztályok meghatározása a 234/2011. (XI. 10.) kormányrendelet alapján

3.3. Az egyes besorolási kategóriák részére meghatározott védelmi követelmények

Az **elégséges védelmi szint** meghatározását a 234/2011. (XI.10.) Korm. rendelet fogalmazza meg. Elégséges védelmi szint azon tervezési, szervezési, irányítási és beavatkozási tevékenység eredménye, amellyel – a veszélyeztetettség mértékének függvényében – az élet- és létfenntartáshoz szükséges anyagi javak védelme biztosítható. A településekre vonatkozó védelmi követelmények meghatározása komplex kockázatelemzés alapján történik. Az értékelést évente meg kell ismételni, ugyanis ezáltal biztosítható az adott településen bekövetkezett változások követése. Az elégséges védelmi szint meghatározásának kritériumait a kormányrendelet határozza meg. A kockázatelemzés során elsőként meg kell állapítani az adott terület helyi sajátosságait és jellemzőit, és valamennyi ismert veszélyeztető hatást figyelembe kell venni. Ezt követően a kockázatelemzés és értékelés során meg kell határozni a település területére vonatkozó egyes veszélyeztető hatások következményeit, valamint a bekövetkezés valószínűségét (gyakoriságát), figyelemmel az egyes veszélyeztető hatások egymásra gyakorolt és együttes hatására is.

Az elégséges védelmi szint követelményeit az 1. melléklet tartalmazza.

4. KATASZTRÓFAVÉDELMI FELADATOK

4.1. A katasztrófa elleni védelem lényege, általános feladatai

A társadalom létrejöttében és fejlődésében, akárcsak az élet megjelenése óta zajló evolúció más területein, döntő szerepet játszik a veszélyekkel szembeni védekezés szükségessége. Mindaddig, míg a környező világ fokozatos megismerésének azon fokára el nem jutottunk, ahol már eséllyel szállhatunk szembe az elemekkel, az ember pusztán elszenvédője volt a természeti csapásoknak.

Megfelelő eszközök és kellő szervezettség hiányában a természeti környezetünkkel vívott egyenlőtlen küzdelemben egyedül passzív reagálással védekezhettünk. A vészjósló jelek idejekorán történő felismerése, majd a gyors elrejtőzés vagy menekülés adtak valamennyi esélyt a túlélésre és a veszély elmúltával az újrakezdésre.

Tudományos-technikai ismereteink gyarapodása nemcsak a katasztrófák okait tárta fel, hanem a sikeres védekezés esélyét is megteremtette. Életre hívta a védekezés eszközrendszerét, vagyis a veszélyforrások azonosítását, következményeik felismerését, a védekezésre képes, felkészült szakemberekből álló szervezeteket, valamint a védekezés feladataihoz szükséges gépeket, technikai berendezéseket és infrastruktúrát is.

Ugyanakkor felemelkedésükkel a civilizációs katasztrófák újabb válfajai is megjelent. Köztük a nukleáris balesetek, a migráció vagy a pályájukról letérő és a Földre visszajutó űreszközök jelentette fenyegetettség is valós kockázatot jelentenek a lakosság élet- és vagyonbiztonságára nézve.

Korunk emberének a tágabb környezetében fellelhető veszélyekről alkotott véleményét alapvetően a katasztrófákról szóló tudósítások határozzák meg. A híradásoknak köszönhetően többségében csak a rendkívüli helyzetek áldozatainak mentését és a károk felszámolását végzők elszánt küzdelemén keresztül alkotunk képet a katasztrófavédelmi feladatokról.

Mindaddig, míg közvetlen elszenvédőivé nem válnak ezeknek a történéseknek, a hétköznapi emberek közül kevesekben tudatosul, hogy lehet tenni ezek bekövetkezése ellen, vagy a sérültek számának és a károk mértékének csökkentése érdekében.

Mindezek, valamint eredménytelenségük esetében szükséges élet- és vagyonmentés során, majd az azt követő életkörülmények normalizálásakor alkalmazandó eljárások, illetve az ezek eredményes végrehajtását szolgáló feladatok és intézkedések alkotják a katasztrófavédelem következőkben részletezett feladatrendszerét.

A katasztrófavédelem lényege: mindazon szabályok és tevékenységek összessége, amely magában foglalja a kritikus esemény, események bekövetkezésének megelőzését, a veszélyekre való felkészülést és felkészítést, a bekövetkezett esemény, események hatásai továbbterjedésének megakadályozását, káros hatásainak csökkentését vagy kiküszöbölését, hatásai következményeinek felszámolását, az élet feltételeit biztosító alapellátás megteremtését, valamint a helyreállítást és/vagy újjáépítést.

A katasztrófavédelem a különböző katasztrófák elleni védekezésben azon tervezési, szervezési, összehangolási, végrehajtási, irányítási, létesítési, működtetési, tájékoztatási, riasztási, adatközlési és ellenőrzési tevékenységek összessége, amely a katasztrófa kialakulásának megelőzését, a közvetlen veszélyek elhárítását, az előidéző okok megszüntetését, a károsító hatások csökkentését, a lakosság élet- és anyagi javainak védelmét, az alapvető életfeltételek biztosítását, valamint a mentés végrehajtását, továbbá a helyreállítás feltételeinek megteremtését szolgálja.

A katasztrófavédelem célja, hogy az ország intézményrendszerének a működtetésével, a rendelkezésre álló erőforrások hatékony felhasználásával megteremthetők legyenek a feltételek az állampolgárok életének és vagyónbiztonságának szavatolásához a katasztrófák kialakulása, bekövetkezése esetén is.

Általános feladatai:

- a vezetés, irányítás megszervezése és működtetése,
- veszélyelemzésen, kockázatbecslésen alapuló tervezés,
- riasztó, értesítő monitoring rendszerek megszervezése és működtetése,
- előrejelző és értékelő eljárások alkalmazása,
- valós idejű helyzetelemző hálózatok üzemeltetése,
- hatékony megelőző hatósági rendszer kialakítása,
- gyors beavatkozó mentő képesség fenntartása,
- begyakorlott lakosságvédelmi mechanizmus kiépítése,
- lépcsőzött logisztikai ellátó rendszer megszervezése és működtetése,
- nagykapacitású kárfelszámoló és speciális szervezetek létesítése,
- ki- és továbbképző infrastruktúra kialakítása,
- nemzetközi együttműködési rendszer kiépítése.

4.1.1. Veszélyelhárítás tervezése

A megelőzés, felkészülés fentiek szerinti gyakorlati megalapozottságú, reális kockázatelemzésre épülő fundamentuma a tervezés, amelyben a védekezés valamennyi kérdésére választ kell adni. A tervekben foglaltak tartalmuk szerint a rendkívüli helyzetek kezelését, illetve az annak feltételeit biztosítani hivatott feladatokra különülnek el.

A települések besorolásának megfelelően települési veszélyelhárítási terv készül. A tervben megállapított feladatokat minden esetben az elemzéssel meghatározott kockázatok szintjéhez kell igazítani és az arányos és elégséges védelem elvét követve kell terjeszteni.

A katasztrófaveszély, valamint a katasztrófa időszakában végrehajtandó katasztrófavédelmi feladatokat tartalmazó tervet **veszélyelhárítási tervnek** nevezik.

Ez a katasztrófavédelmi tevékenység szubszidiaritáson alapuló megközelítésből adódóan alulról felfelé építkezve a védekezés erőinek fokozását is biztosítandó a települési, munkahelyi, területi és központi elemekből álló okmányrendszer.

A katasztrófaelhárítási tervekben a védekezés alkalmazandó eljárásainak ismertetése során általában az alábbi kérdésekre térnek ki:

- vezetés, irányítás,
- kapcsolattartás,
- riasztás, tájékoztatás,
- lakosságvédelmi intézkedések,
- mentés, kárelhárítás,
- együttműködés, segítségnyújtás,
- kritikus infrastruktúrák védelme,
- logisztikai biztosítás stb.

E területeken felül tervezni szükséges a veszélyhelyzeti szervezetek feladatainak elsajátítását garantáló felkészítést, a beavatkozó szervezetek megalakítását, és a veszélyeztető hatások szerinti speciális reagálási feladatokat. A tervekben foglaltak végrehajthatóságát települési szinten a polgármester, területi szinten pedig a védelmi bizottság minimum három évente gyakorlat keretében köteles felmérni.

4.2. A katasztrófavédelmi tevékenység időszaki és szakágazati feladatai

A katasztrófavédelmi tevékenység időszakai a kockázatok mértékéhez igazodva magában foglalják:

- a megelőzést, felkészülést,
- a védekezést,
- és a helyreállítást, újjáépítést.

4.2.1. A megelőzés

A katasztrófák általi veszélyeztetettség azon időszakát soroljuk ide, amelyben a kritikus események bekövetkezési valószínűségének csökkentése, a bekövetkezés késleltetése, megakadályozása, az eredményes beavatkozási és kárfelszámolási, helyreállítási tevékenység előkészítése és a későbbiekben esetlegesen szükségessé váló eredményes védekezés feltételeinek megteremtése a veszélyeztetettek szempontjából nagyságrendekkel az elfogadható kockázati szint alatt biztonságosan hajtható végre.

A kockázatsökkentés ezen időszakának fő feladatai:

- a veszélyforrások felmérése, nyilvántartása,
- az integrált veszély- és kockázatelemzés, hatásvizsgálat,
- a feltételezett kritikus események, valamint a velük kapcsolatos beavatkozások és a helyreállítás modellezése,
- a műszaki védelmi rendszerek tervezése és terveztetése,
- a lehető legszélesebb nyilvánosság, a lakosság tájékoztatása, a közreműködési készség növelése, a társadalmi ellenőrzés biztosítása,
- a hatósági és szakhatósági eljárási tevékenység,
- a védelmi rendszer, elhárító és helyreállító rendszerek létrehozása és működtetése,
- a védelmi szervezet létrehozása, fenntartása,
- az adatszolgáltatás és információfeldolgozás,
- a mérő-, figyelő-, jelző- és riasztórendszerek létrehozása,
- a lakossági és intézményi felkészülés, felkészítés feltételeinek a megteremtése,
- a tudományos-elméleti kutatás és fejlesztés,
- a nemzetközi együttműködés és koordináció,
- a hazai és nemzetközi tapasztalatok értékelése és hasznosítása,
- jogszabályalkotás, valamint
- a mindenre kiterjedő gazdasági tervezés, ezen feladatok anyagi-pénzügyi feltételeinek
- biztosítása és az azokkal történő gazdálkodás.

Ezen feladatokhoz szorosan kötődik a felkészülés, melynek célja a természetes személyek és gazdálkodó szervezetek alkalmassá tétele a katasztrófa-elhárításban, valamint a helyreállításban való hatékony és szakszerű közreműködésre.

A felkészülés fő feladatai:

- az alkalmazás és bevetés tervezése,
- a beavatkozási rendszer létrehozása, működési feltételeinek biztosítása,
- az elhárítás és helyreállítás anyagi-technikai, pénzügyi feltételeinek megteremtése,
- az anyagi-technikai tartalékképzés,
- a kitelepítés és befogadás tervezése,
- az adattároló és feldolgozó, valamint az értesítő-tájékoztató rendszer működése,
- az oktatás-kiképzés, gyakorlás,
- a nemzetközi együttműködés.

4.2.2. A védekezés

A katasztrófa, illetve közvetlen katasztrófaveszély elhárításának időszaka, melyben a kritikus események hatásainak a csökkentése, továbbterjedésének a megakadályozása vagy késleltetése az azonnali élet- és vagyonmentés érdekében zajlik.

Ennek fő feladatai:

- az értesítés és bejelentés,
- az élet-, vagyon- és műszaki mentés,
- az életveszély elhárítása érdekében az azonnali beavatkozásra és segítségnyújtásra alkalmas speciális erők és eszközök riasztása és mozgósítása,
- a kialakult helyzet értékelése és a további tennivalók érdekében a prognosztizálás,
- a lakosság riasztása és tájékoztatása,
- az operatív irányítás szervezeti aktivizálása és működtetése,
- az integrált elhárító rendszer mozgósítása,
- a nemzetközi tájékoztatás,
- a minősített helyzet kihirdetése, rendkívüli rendszabályok foganatosítása,
- rendkívüli lakosságvédelmi és környezetvédelmi rendszabályok foganatosítása,
- a káros hatások továbbterjedésének megakadályozása,
- rendkívüli közbiztonsági, vagyonvédelmi, államigazgatási, népegészségügyi, szociális, járványvédelmi intézkedések foganatosítása,
- rendkívüli közszolgálat, közszolgáltatás, közellátás bevezetése,
- rendkívüli költségvetési intézkedések foganatosítása.

Az ide köthető reagálás első elemeként az operatív és az irányítói szint riasztását kell megemlíteni. A katasztrófavédelem szervezetei a riasztási terveikben foglalt feladatok végrehajtásával, mind személyi állományukat, mind pedig technikai eszközeiket tekintve, a szervezési utasításában meghatározott időn belül és helyen kell, hogy elérjék az alkalmazási készenlétüket. Az **alkalmazási készenlét elérése** azt jelenti, hogy az állomány kiképzettsége, a megfelelő felszerelés és technikai eszközök biztosítják az alaprendeltetésnek megfelelő tevékenység megkezdését.

A katasztrófák elleni védekezés feladatai az operatív reagáláson és a vezetésen felül a döntés-előkészítés, a döntéstámogatás, a koordináció, illetőleg az együttműködés teendőit is lefedik.

Az irányítás egyszemélyi felelőssége és az azzal járó operativitás hol lehetne fontosabb, mint a katasztrófák eskalációjának elkerülését és a minél gyorsabb mentést megkövetelő védekezés idején?

Az illetékes vezetőt terhelő kötelezettségnek azonban nem lehet eleget tenni felkészült szakmai háttér híján. Következésképpen a veszély típusához igazodó (például járvány, árvíz, földrengés, ipari baleset stb.) vezetői döntések előkészítése, illetőleg gyakorlati végrehajtása a szakigazgatási szervek szakértők útján történő széleskörű bevonását igényli. Minden a döntés-előkészítést és a koordinációt érintő munkát, egy-egy, a szóban forgó szakértőkből álló, a vezetőnek alárendelt csoport végzi.

Az operativitás biztosítása szükségessé teszi a hatósági jogosítványokkal felruházott, a speciális szervezeti funkciók működését ismerő szakmai vezetők részvételét is. Ezért általában az arra jogosult vezető intézkedése alapján, a szakági vezetőkől állítanak fel egy döntéstámogató ideiglenes testületet, amely alapösszetételében nagyrészt állandó, azonban szükség szerint, a veszély jellegéhez igazodva további szakértőkkel is kiegészülhet.

4.2.3. A helyreállítás, újjáépítés

A katasztrófák elleni küzdelem a védekezés rendkívüli időszakán túlmutató kérdéseket is felölel, ugyanis a helyzet normalizálását szolgáló munkák nagyban elősegíthetik a végleges helyreállítást. Az ezen időszakban elvégzett feladatok a keletkezett károk és következmények felmérését, felszámolását, az élet feltételeit biztosító alapellátás és közszolgáltatás normalizálását, a felelősség megállapítását és a kártérítés meghatározása érdekében szükséges tényfeltárást szolgálják.

A helyreállítás alatt szakmai szempontból érthetjük a katasztrófa eszkalációjával fenyegető, illetve a védekezés megvalósítását akadályozó, a katasztrófa következtében sérült infrastruktúra és épített környezeti elemek ideiglenes helyreállítását, illetőleg a veszély elmúltával realizálható teljes kárfelszámolást. Az előbbi még szorosan a védekezés részét képezi, míg az utóbbi már egy optimálisabb, normál viszonyok közepette funkcionáló államigazgatás által levezényelt, de már csak a káros következmények anyagi, technikai és pénzügyi erőforrásokkal kiküszöbölhető részére kiterjedő folyamat.

Fő feladatai:

- a minősített helyzet fenntartásának, meghosszabbításának, megszüntetésének mérlegelése és az ez alapján történő intézkedés,
- a károk felmérése,
- az épített és a természetes környezet kárainak felszámolása,
- a műszaki kárfelszámolás,
- a vagyonmentés,
- a különleges egészségügyi és szociális ellátáshoz anyagi és dologi segélyek folyósítása,
- a közegészségügyi és járványügyi megelőzés és védekezés,
- a fokozott közbiztonság és vagyonvédelem biztosítása,
- a folyamatos lakossági tájékoztatás és ellenőrzés,
- a lakosság visszatelepítése,
- a közszolgáltatás és közellátás normalizálása,
- a jogsegélyszolgálat működtetése, a közigazgatási intézményrendszer normalizálása,
- a felelősségvizsgálat, kártérítési kötelezettség és jogosultság megállapítása,
- a tapasztalatok gyűjtése és összegzése,
- a hatósági és szakhatósági eljárások megkezdése,
- a nemzetközi tájékoztatási és adatszolgáltatási kötelezettségek teljesítése.

4.3. SZAKÁGAZATI FELADATOK

4.3.1. A tűzvédelem területén

A tűzvédelem célja, hogy a jogszabályok és szabványok segítségével a valós élet valós problémáira nyújtson megfelelő megoldási lehetőségeket, továbbá feladata az, hogy a tűzvédelmi szabályok következetes betartásával és betartatásával védje az állampolgárokat, megteremtse a tűzoltást célzó hatékony beavatkozás feltételeit, és mindeközben biztosítsa a beavatkozó állomány alapvető biztonságát is.

E célok elérése érdekében a tűzmelegelőzés területén megalapozott, hatékony és ügyfélközpontú hatósági, szakhatósági, piac- és szolgáltatásfelügyeleti, tájékoztatási tevékenységet végez. A tűzoltói események (tűzesetek, balesetek, egyéb kárelhárítás) kezelése két típusú lehet. A **tűzoltási feladat**: tűzoltás során gyors, hatékony és biztonságos beavatkozással biztosítja a veszélyeztetett személyek

mentését, a tűz terjedésének megakadályozását, az anyagi javak védelmét, a tűz eloltását és a szükséges biztonsági intézkedések megtételét. A **műszaki mentés**: a természeti csapás, a baleset, a káreset, a rendellenes technológiai folyamat, a műszaki meghibásodás, a veszélyes anyag szabadba jutása vagy egyéb cselekmény által előidézett veszélyhelyzet során az emberélet, a testi épség és az anyagi javak védelme érdekében a rendelkezésére álló valamennyi eszközzel elsődleges beavatkozási tevékenységet hajt végre. A tűzoltóság a tűzvizsgálatok lefolytatásakor és a beavatkozások elemzése során precíz, minden részletre kiterjedő, a megelőzés és beavatkozás területén is használható következtetések levonására alkalmas tevékenységet folytat.

A biztonság, ezen belül a tűzbiztonság megteremtése és megfelelő szinten tartása összetársadalmi feladat, ezért a célok megvalósításához a tűzvédelem terén jelentkező feladatok az állampolgárok, rendvédelmi szervek, gazdálkodó szervezetek, önkéntes szervezetek, és nem utolsósorban a létesítményi, önkormányzati tűzoltóságok, továbbá a tűzoltó egyesületek együttműködésével kerül végrehajtásra.

4.3.2. A polgári védelem területén

A polgári védelem célja a lakosság és az anyagi javak megóvása érdekében végzett tervező, szervező, döntés-előkészítő tevékenység, figyelemmel a katasztrófavédelmi törvény VI. fejezet 52.§-ában felsorolt feladatokra.

Továbbá a települések katasztrófavédelmi osztályba sorolásához szükséges szakmai szempontrendszer kidolgozása, kockázatelemzés a települések valós veszélyeztetettsége alapján, a lakosság védelme érdekében, az elégséges védelmi szint biztosítására, a veszélyelhárítási tervek elkészítésére a települések katasztrófavédelmi osztályba sorolására vonatkozó javaslat előkészítése. Célja továbbá a különböző szintű tervek elkészítése, a lakosság riasztásával és veszélyhelyzeti tájékoztatásával kapcsolatos tervezési és szervezési feladatok végzése.

A polgári védelmi feladatrendszerben a lakosság köréből polgári védelmi feladatok ellátására szervezett polgári védelmi szervezetek vesznek részt. Ezek a szervezetek köteles vagy önkéntes tagokból állnak. A feladatok végrehajtásához megfelelően felkészített állományra van szükség, ezért nagyon fontos a polgári védelmi szervezetek felkészítése és az elsajátított ismeretek gyakoroltatása. Ennek biztosítása érdekében a jogszabály meghatározza a képzésre fordítható minimális időkereteket. A katasztrófa elleni védekezésben nemcsak a polgári védelmi szervezetek vesznek részt, hanem más önkéntes mentőszervezetek is, amennyiben szükséges.

A polgári védelem katasztrófavédelmi feladatai az alábbiakat foglalják magukba:

- a lakosság felkészítése a védekezés során irányadó magatartási szabályokra,
- a polgári védelmi szervezetek létrehozása és felkészítése, valamint a működéshez szükséges anyagi készletek biztosítása,
- a tájékoztatás, figyelmeztetés, riasztás,
- az egyéni védőeszközökkel történő ellátás,
- védelmi célú építmények fenntartása,
- a lakosság kimenekítése, kitelepítése és befogadása,
- gondoskodás a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak (különösen víz-, élelmiszer-, takarmány- és gyógyszerkészletek, állatállomány) és a kritikus infrastruktúrák védelméről,
- a kárterület felderítése, a mentés, az elsősegélynyújtás, a mentesítés és a fertőtlenítés, és az ezekkel összefüggő ideiglenes helyreállítás, továbbá a halálos áldozatokkal kapcsolatos halaszthatatlan intézkedések,
- a települések kockázatértékelésen alapuló veszélyeztetettségének felmérése,
- a veszély-elhárítási tervezés, szervezés,
- közreműködés a kulturális örökség védett elemeinek védelmében, a vizek kártételei elleni védekezés külön jogszabályban meghatározott feladatainak ellátásában, a menekültek

elhelyezésében és ellátásában, továbbá a tűzoltásban, és a nemzetközi szerződésekből adódó tájékoztatás és kölcsönös segítségnyújtás feladatainak ellátásában.

4.3.3. Az iparbiztonság érdekében

A katasztrófavédelmi törvényben és a kapcsolódó jogszabályokban megfogalmazott iparbiztonsági feladatok ellátása a veszélyes üzemek felügyelete, a veszélyes áruk szállításának ellenőrzése, a kritikus infrastruktúrák védelme, valamint a nukleárisbaleset-elhárítás szakterülete.

A katasztrófavédelem területi szervezete mint iparbiztonsági hatóság a veszélyes üzemekkel kapcsolatos hatósági engedélyezési, felügyeleti, ellenőrzési feladatok ellátását végzi és az egységes iparbiztonsági hatósági koordinációs rendszert működteti.

A hatóság tevékenységének célja és lényege az üzemeltető által adott információk valóságtartalmának megítélése, a súlyos balesetek elkerülése és káros hatásai csökkentése érdekében megtett intézkedések ellenőrzése.

A veszélyeztetettség elemzése, a veszélyhelyzeti tervezés az üzemi belső védelmi szervezetek megalakításával, felkészítésével és alkalmazásával kapcsolatos tevékenység, amit az iparbiztonsági hatóság folyamatosan figyelemmel kísér, és vizsgálja továbbá, hogy az üzemeltető rendelkezik-e a súlyos balesetek következményeinek csökkentéséhez, felszámolásához szükséges eszközökkel.

A külső védelmi tervek megfelelőségének felügyeletét a területileg illetékes hivatásos katasztrófavédelmi szerv látja el, amelyet a helyi katasztrófavédelmi szerv a társszervek véleményének kikérése mellett a polgármester közreműködésével készít.

A gáz-csatlakozóvezetékek és felhasználói berendezések műszaki-biztonsági felülvizsgálatával kapcsolatos bejelentések kivizsgálása, valamint az eljárásokba bevonható szakértők hatósági nyilvántartása is a katasztrófavédelmi hatóság feladatát képezi.

A gázvezeték-átvágások bekövetkezésének kivizsgálása érdekében helyszíni szemlét folytat le a katasztrófavédelem, valamint a szükséges hatósági intézkedéseket kiadmányozza.

4.4. A katasztrófavédelem további sajátos feladatai

4.4.1. A nukleárisbaleset-elhárítás

A világban bekövetkezett atomerőmű-balesetek tapasztalatai ráirányították a figyelmet az atomenergia békés célokra való felhasználása során bekövetkező radiológiai, nukleáris események elhárítására való felkészülés fontosságára.

Az atomenergia békés célokra való felhasználása során bekövetkező radiológiai, nukleáris események elhárítására való felkészülésről, a bekövetkezett esemény következményeinek csökkentéséről, megszüntetéséről az országos nukleárisbaleset-elhárítási rendszer (a továbbiakban: ONER) gondoskodik.

Az ONER a lakosság nem tervezett sugárterhelését előidéző események megelőzésében, az ilyen esemény következményeinek csökkentésében és megszüntetésében érintett központi, ágazati, területi és helyi szintű szervek és szervezetek összessége. Az ONER működtetése, a nukleáris veszélyhelyzet elleni védekezés tervezése, irányítása és a végrehajtás összehangolása kormányzintű feladat. Az ONER normál, készenléti, veszélyhelyzeti és helyreállítási működési állapotban végzi feladatait.

Feladatai:

- az országos sugárzási helyzet folyamatos figyelése,
- a radiológiai adatok gyűjtése, ellenőrzése, elemzése, értékelése és jelzése,
- felkészülés a veszélyhelyzeti működés megkezdésére,
- a lakosság hiteles és időben történő tájékoztatása,
- az ONER riasztási, értesítési rendszer fenntartása,
- a nukleáris balesetelhárítási intézkedési tervek naprakészen tartása,
- veszélyhelyzetet előidéző rendkívüli esemény következményeinek felmérése, csökkentése és felszámolása,
- a lakosság nem tervezett sugárterhelésének előrejelzése.

A Kormány a katasztrófavédelemmel összefüggő döntéseinek előkészítése és a védekezéssel kapcsolatos feladatok ágazati összehangolása és irányítása érdekében Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottságot (a továbbiakban: KKB), a KKB pedig a katasztrófák elleni védekezéssel kapcsolatos feladatok összehangolt végrehajtásának támogatása érdekében Nemzeti Veszélyhelyzet-kezelési Központot (a továbbiakban: KKB NVK) működtet. A KKB döntés-előkészítő és döntéshozó tevékenységéhez szükséges információk biztosítása érdekében Országos Sugárfigyelő, Jelző és Ellenőrző Rendszer (a továbbiakban: OSJER) működik. Az OSJER működésének összehangolását és szakmai munkájának irányítását a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter végzi. Az OSJER vezető szerve a BM OKF Nukleáris Baleseti Információs és Értékelő Központja (a továbbiakban: BM OKF NBIÉK), amely ellátja az ország nukleárisbaleset-elhárítási korai előrejelzési és az országos, valamint a nemzetközi radiológiai monitoring adatsere-rendszer nemzeti központi feladatait.

4.4.2. *A veszélyes anyagok szállításának felügyelete*

A veszélyes szállítmányok mindennapi ellenőrzésének és a hatósági eljárások, illetve az alkalmanként jelentkező egyeztetési feladatok végrehajtásának érdekében a szakterület szoros együttműködést tart fenn mind a társszervekkel, mind a szakmai szervezetekkel.

Az ellenőrzéseket és az azt követő bírságolási eljárásokat elsődlegesen a katasztrófavédelem helyi szervezetei folytatják le. Veszélyes árut érintő balesetek esetén a katasztrófavédelem területi szervezetein szolgálatot teljesítő operatív egysége, a Katasztrófavédelmi Mobil Labor végzi a káresemény felszámolását követően a szükséges ellenőrzéseket és hozza meg az azonnali hatósági intézkedéseket. A különböző nemzetközi (AQUAPOL, TISPOL) és több igazgatóságot érintő hazai szervezésű ellenőrzések (DISASTER akciók) során a katasztrófavédelmi egységek együttműködnek a Közlekedési Hatósággal, a Nemzeti Adó-és Vámhivatallal, az Országos Rendőr-főkapitánysággal és a megyei rendőr-főkapitányságokkal, a vízi, a légi rendészeti rendőrkapitányságokkal, a Nemzeti Élelmiszerlánc Biztonsági Hivatal képviselőivel. Az ellenőrzés hatékonyságát a veszélyes áruk szállításának mind a négy szállítási forma (közút, vasút, vízi, légi) tekintetében egy időben, közös erővel történő ellenőrzése biztosítja.

E közös műveletek célja az illegális nemzetközi és belföldi veszélyes szállítmányok monitorozása, a rejtett vagy szabálytalan veszélyesáru-szállítások feltárása, valamint a szállítás alágazonként való nyomon követése, különös tekintettel a Magyarország területére belépő szállítmányok ellenőrzésére.

Mivel a veszélyes árut szállító járművek katasztrófavédelmi ellenőrzéséhez speciális szakmai ismertetetek szükségesek, a veszélyesáru-szállítás ellenőrzését végző állomány képzését, az ellenőri munkára történő felkészítését minden katasztrófavédelmi igazgatóságon folyamatosan végzik, így biztosítva a hatékony ellenőrzés lefolytatását.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv veszélyesáru-szállítási hatósági ellenőrzési feladatokat ellátó állomány tagja jogosult olyan intézkedéseket fogantatosítani, amelynek során kényszerítő eszközöket alkalmazhat.

A katasztrófavédelmi törvény 24/A. § (1) bekezdése szerint: A hivatásos katasztrófavédelmi szerv veszélyesáru-szállítási hatósági ellenőrzési feladatokat ellátó hivatásos állományának tagja (a továbbiakban: állomány tagja) jogosult:

- a) a szabálysértés, bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt a cselekmény abbahagyására felszólítani, valamint a cselekmény folytatásában megakadályozni
- b) a bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt a rendőrség megérkezéséig – de legfeljebb két óra időtartamra – visszatartani.

(2) Az állomány tagja az (1) bekezdésben meghatározott intézkedés végrehajtása, valamint az ellenszegülés megtörése érdekében:

- a) testi kényszert és
- b) vegyi eszközt alkalmazhat, ha a tetten ért személy felszólítás ellenére a cselekményét folytatja, illetve a felhívásnak nem tesz eleget.

(3) Az állomány tagja az (1) bekezdés b) pontjában meghatározott intézkedés végrehajtása esetén a szökés megakadályozása érdekében bilincset is alkalmazhat.

(4) Az állomány tagja önvédelmi célból testi kényszert alkalmazhat, továbbá önvédelmi célból vegyi eszközt és rendőrbotot tarthat magánál.

24/B. § (1) Az intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával.

(2) Több lehetséges és alkalmas intézkedés, illetve kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár az eredményesség biztosítása mellett.

(3) Az állomány tagja a kényszerítő eszköz alkalmazása előtt – ha az intézkedés célját nem veszélyezteti – előzetesen figyelmezteti az intézkedés alá vont személyt, hogy kényszerítő eszköz alkalmazására kerül sor.

(4) Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és az intézkedés eredményessége e nélkül is biztosítható.

(5) A testi kényszer és a bilincs kivételével kényszerítő eszköz – az önvédelem esetét kivéve – nem alkalmazható a láthatóan terhes nővel és a gyermekkorúval szemben.

(6) A vegyi eszköz alkalmazására csak abban az esetben kerülhet sor, ha az intézkedés alá vont személy ellenállása testi kényszer alkalmazásával nem törhető meg.

(7) A kényszerítő eszköz alkalmazása esetén lehetőleg kerülni kell a sérülés okozását. A kényszerítő eszköz alkalmazása folytán megsérült személy részére – amint ez lehetséges – segítséget kell nyújtani, szükség esetén az állomány tagja gondoskodik arról, hogy a sérültet orvos elláthassa, kórházi elhelyezése esetén a hozzátartozó vagy más, a sérülttel kapcsolatban álló erről értesüljön.

24/C. § (1) Az állomány tagját az intézkedés során:

- a) az egyenruhája és azon elhelyezett azonosító jelvénye, vagy
- b) szolgálati igazolványa és azonosító jelvénye igazolja.

(2) Az állomány tagja az intézkedés megkezdése előtt – ha az az intézkedés eredményességét veszélyezteti, akkor az intézkedés befejezésekor – köteles nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni. A kényszerítő eszközök alkalmazását követően az állomány tagja köteles az intézkedés alá vont személyt tájékoztatni az e törvény szerinti panasz lehetőségéről és annak előterjesztésére nyitva álló határidőről.

(3) A hivatásos katasztrófavédelmi szervnél a rendőrségnél rendszeresített, a hivatásos kataszt-

rófavédelmi szerv által beszerzett kényszerítő eszköz alkalmazható.

24/D. § (1) Az állomány tagja az intézkedésről, ha kényszerítő eszközök alkalmazására is sor került, szóban – haladéktalanul, rövid úton – jelentést tesz az intézkedést foganatosító szerv vezetőjének.

(2) Az állomány tagja az intézkedés vagy kényszerítő eszköz alkalmazását követően két napon belül írásban jelentést készít az intézkedést foganatosító szerv vezetőjének, aki az intézkedés vagy kényszerítő eszköz alkalmazásának jogszerűségét kivizsgálja.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott írásbeli jelentés tartalmára az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról szóló törvény szabályait kell alkalmazni.

(4) Akinek a kényszerítő eszköz alkalmazása alapvető jogát sértette, jogát vagy jogos érdekét érintette, panasszal fordulhat a kényszerítő eszközt alkalmazó hivatásos katasztrófavédelmi szerv vezetőjéhez.

(5) A panaszt a panasz elbírálására jogosultnál a kényszerítő eszköz alkalmazásától, ha pedig a panasz előterjesztője az őt ért jogsérelemlről később szerzett tudomást, a tudomásszerzéstől számított nyolc napon, de legkésőbb a kényszerítő eszköz alkalmazásának időpontjától számított három hónapon belül lehet előterjeszteni.

(6) A panasz elbírálására jogosult a panaszról a beérkezését követő naptól számított huszonegy napon belül – a közigazgatási hatósági eljárás szabályai szerint – dönt.

(7) A (6) bekezdésben meghatározott döntéssel szemben a (4) bekezdésben meghatározott személy, illetve az állomány tagja – a közigazgatási hatósági eljárás szabályai szerint – jogorvoslattal élhet.

4.4.3. Kritikus infrastruktúra-védelem - létfontosságú rendszerek és létesítmények védelme

A kritikus infrastruktúra definíciója szerint a „létfontosságú infrastruktúrákhoz azok a fizikai és információs-technológiai berendezések, hálózatok, szolgáltatások és eszközök tartoznak, amelyek összeomlása vagy megsemmisítése súlyos következményekkel járhat a polgárok egészsége, védelme, biztonsága és gazdasági jóléte, illetve a tagállamok kormányainak hatékony működése szempontjából.”

Alapvető tulajdonságai:

- interdependencia – egymástól való függőség,
- informatikai biztonság – kiemelt terület, az elektronikus eszközök és szoftverek sérülékenységének vizsgálata és biztonságos működésük fenntartása,
- üzemeltetés – sajátosságok, egyedi jelleg,
- dominóelv – láncreakciószerű sérülés/károsodás,
- leggyengébb láncszem és rész-egész elv – összekapcsolódó hálózatok stabilitása a leggyengébb elem erősségétől függ.

Az európai kritikus infrastruktúrák azonosításáról és kijelöléséről, valamint védelmük javítása szükségességének értékeléséről szóló 2008/114/EK Tanácsi Irányelv hazai alkalmazására hivatott a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről 2012. évi CLXVI. törvény. A törvény és végrehajtási rendeletei a kritikus infrastruktúra védelem területén a katasztrófavédelem részére elsődleges felelősségi köröket határozott meg. Ezek a szakhatósági feladatok ellátása a horizontális kritériumok vizsgálata érdekében, a létfontosságú rendszerek és létesítmények nyilvántartó hatósági tevékenysége, javaslattevő hatósági munkavégzés a feladatkörében rendelt szektor esetében, hatósági ellenőrzések koordinálása, nemzetközi kapcsolattartó ponti feladatkör teljesítése.

Jelenleg a törvényben rögzített tíz ágazat közül nyolc (energia, víz, agrárgazdaság, közbiztonság-védelem /rendvédelem és honvédelem/, egészségügy, pénzügy és infokommunikációs technológiák) rendelkezik a végrehajtást szabályozó kormányrendelettel, a közlekedési és a társadalombiztosítási ágazati részletszabályok kidolgozás alatt állnak. A létfontosságú rendszerek törvényi szabályozása kiegészült a hálózati és információs rendszerek biztonságának az egész Unióban egységesen magas szintjét biztosító intézkedésekről szóló 2016. július 6-i, (EU) 2016/1148 európai parlamenti és tanácsi irányelvben foglalt alapvető szolgáltatást nyújtó ágazatokkal és alágazatokkal, melyek hatósági feladatait szintén a katasztrófavédelem látja el.

A létfontosságú rendszerek és létesítmények információbiztonságával pedig az állami és önkormányzati szervek elektronikus információbiztonságáról szóló 2013. évi L. törvény foglalkozik. Az információbiztonsági törvény és végrehajtási rendeletei alapján történik az elektronikus információs rendszerelemek biztonsági osztályba sorolása, a biztonsági szint megállapítása, ellenőrzése és a kapcsolatos hatósági döntéshozatal. A biztonsági osztályba sorolás a bizalmasság, a sértetlenség és a rendelkezésre állás szempontjából történik. A biztonsági osztályokhoz meghatározott követelményrendszer társul, amelyet az adminisztratív, a fizikai és a logikai védelem terén kell teljesíteni. A biztonsági szintbe sorolás célja a kockázatokkal arányos, költséghatékony védelem kialakítása az elektronikus információs rendszerek védelmére való felkészültség alapján. Az elektronikus információs rendszerrel rendelkező szervezet/szervezeti egység biztonsági szintje a szervezet biztonsági menedzsmentjének fejlettségét, érettségét méri.

Az információbiztonsági törvény szerinti állami és önkormányzati szervek kivételével, a kijelölt létfontosságú rendszerelemek elektronikus információs rendszerei esetében a hatósági feladatokat, a biztonsági felügyeletet a hivatásos katasztrófavédelem (BM OKF) látja el.

A Kormány az eseménykezelő központok feladat- és hatásköréről, valamint a biztonsági események kezelésének és műszaki vizsgálatának, továbbá a sérülékenységvizsgálat lefolytatásának szabályairól szóló 271/2018. (XII. 20.) Korm. rendelet alapján valamennyi kijelölt létfontosságú rendszerelem és alapvető szolgáltatást nyújtó, valamint a bejelentés-köteles szolgáltatók esetében az eseménykezelési jogkört a Nemzetbiztonsági Szakszolgálathoz delegálta 2019. január 1-től.

4.4.4. Szűnyogyérítés, járványok

Ebben a részben szükséges a járványokkal kapcsolatos egyes kérdések megfogalmazása tekintettel arra, hogy a járványok nemcsak a szűnyogokkal hozhatók kapcsolatba. Az utóbbi időben megjelent a járványügyi katasztrófa (pandémia), melyet a migráció, a tömeges éhínség és szociális tényezők is nagyban befolyásolnak. Járványok kialakulása és terjedése az állatvilághoz is köthető, például a vándormadarakhoz, amelyek gyorsan képesek terjeszteni a járványokat. Ugyanúgy járvány kialakulásához vezethet az árvíz és a belvíz is. A fertőzés forrása jelen van szinte minden katasztrófa helyszínén, vagy a katasztrófa a nem kellően kezelt fertőzésekből alakul ki. Minden esetben jelen vannak a járvány létrejöttének tényezői, a fertőző forrás és a fertőzés terjedésének lehetősége, valamint a fogékony emberi és állati szervezet. Mindezen esetekben szükséges a katasztrófavédelem, a járványügyi szervezet és a rendőrség fokozott együttműködése.

A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény 23. §-a a következő (6) bekezdéssel egészül ki: „(6) A hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervének vezetője irányítja az országos szűnyogyérítési program keretében a szűnyogyérítéssel kapcsolatos feladatok ellátását.” A különböző járványok, betegségek tömeges mérete katasztrófák okozhat. Az Alaptörvényben meghatározottak alapján a katasztrófavédelmi törvény katasztrófaesetnek tekinti a különböző járványokat is. A járványok, betegségek megelőzése érdekében szükséges a betegséget hordozó szűnyogok irtása, vagy éppen az adott település, üdülőövezet lakosságának a nyugalma érdekében a szűnyogyérítés.

4.4.5. Hulladékgazdálkodási közszolgáltatások

Ez a feladat 2013-tól hatósági feladatként jelenik meg a hivatásos katasztrófavédelem területi szervezeteinél. Az egyes közszolgáltatások ellátásáról és az ezzel összefüggő törvény módosításokról szóló 2013. évi CXXXIV. törvény szabályozza a hulladékszállítási közszolgáltatás időszakos végrehajtását abban az esetben, amikor a hulladékszállítási közszolgáltatás nem biztosítható.

A nem rendszeres hulladékszállítás szabályairól és az ennek során eljáró állami szervek kijelöléséről szóló 292/2013. (VII. 26.) kormányrendelet a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervét jelöli ki az ideiglenes hulladékszállítási feladatra, illetve a szükségellátás megszervezésére. Az érintett polgármester bejelenti a katasztrófavédelem területi szervéhez a hulladékszállítási lakossági közszolgáltatás megszűnését, amire tekintettel ideiglenes szolgáltató kerül kijelölésre. Az eljárás során a hatóság együttműködik a Nemzeti Hulladékgazdálkodási Koordináló és Vagyonkezelő Zrt.-vel (NHKV), a kormányhivatalok környezetvédelmi szervezeteivel. A katasztrófavédelemnél jelentkező költségekkel kapcsolatban a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal (MEKH) és a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási díj megállapításáért felelős miniszter jár el.

A kijelölési eljáráshoz kapcsolódóan az NHKV biztosítja a közszolgáltatók legfontosabb adatait.

4.4.6. Vízügyi feladatok

A vízügyi és vízvédelmi hatósági és szakhatósági feladatok 2014 szeptemberében kerültek a katasztrófavédelem hatáskörébe. A vízügyi igazgatási és a hatósági feladatok kettéváltak, hiszen 2014. szeptember 5-től két részletben vált hatályossá a vízügyi igazgatási és a vízügyi, valamint a vízvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 223/2014. (IX. 4.) kormányrendelet. A klasszikus vízügyi igazgatási feladatokat az Országos Vízügyi Főigazgatóság és a tizenkét területi vízügyi igazgatósága látja el. A vízügyi és vízvédelmi elsőfokú hatósági és szakhatósági eljárások lefolytatásának hatáskörét tizenkét katasztrófavédelmi igazgatóság gyakorolja. A jogorvoslatok esetében pedig a BM OKF jár el másodfokon a hatósági és szakhatósági ügyekben.

4.4.7. Kéményseprő-ipari tevékenység

A kéményseprő-ipari tevékenység elmulasztása jelentősen veszélyezteti a lakosság életét és testi épességét. A kémények szabályos működése érdekében szükséges a kémények műszaki állapotának rendszeres ellenőrzése, mivel kizárólag a megfelelő szellőzéssel garantálható az égéstermékek biztonságos elvezetése. A kémények felülvizsgálatának elmaradása sokszor azon múlik, hogy a tulajdonos nem végezteti el a kéményeinek az ellenőrzését. A lakosság életének védelme érdekében szükségessé vált egy hatékony hatósági kontrollrendszer kialakítása, mely a tűzvédelmi hatóság feladatrendszerében kapott helyet 2013. január 1-jétől.

A kéményseprő-ipari feladatokat a megyei önkormányzatokkal közszolgáltatási szerződéssel rendelkező kéményseprők végezték, azonban 2016. július 1-jétől a katasztrófavédelem közfeladatként látja el a lakossági sormunkával kapcsolatos szolgáltatási tevékenységet, ahol a szerződések lejártak, vagy ahol azokat felmondták. A kéményseprő-ipari tevékenységről szóló 2015. évi CCXI. törvény és a kéményseprő-ipari tevékenységről szóló törvény végrehajtásáról szóló 99/2016. (V. 13.) kormányrendelet, valamint a kéményseprő-ipari tevékenység ellátásának szakmai szabályairól szóló 21/2016. (VI. 9.) BM. rendelet szabályozza a katasztrófavédelem által végzett ez irányú munkavégzést. Az új feladat ellátásához szükséges személyi és tárgyi feltételeket a katasztrófavédelem biztosította, és már

17 megyében több mint 2500 településen látja el a kéményseprő-ipari tevékenységet.

Kéményseprő-ipari szakkérdésekben a hatósági feladatokat a tűzvédelmi hatóság látja el.

A tűzvédelmi hatóság hatáskörébe tartozóan:

- a) eljár az élet és a vagyonsbiztonság közvetlen veszélyeztetése esetében;
- b) eljár az ingatlan tulajdonosával szemben az e törvényben és külön jogszabályban a kéményseprő-ipari tevékenységgel kapcsolatban meghatározott kötelezettség nem teljesítése esetén, és legfeljebb 30 000 forint összegű bírságot szabhat ki;
- c) eljár az ingatlan használója, tulajdonosa panaszának esetén a panaszokról és a közérdekű bejelentésekről szóló törvény alapján;
- d) a kéményseprő-ipari szolgáltató által kiállított, a kéményseprő-ipari tevékenység elvégzésének eredményét tartalmazó dokumentum
 - da) kiadására vonatkozó vitás ügyekben eljár,
 - db) tartalmát kérelemre felülvizsgálja;
- e) kérelemre felülvizsgálja és megváltoztathatja az égéstermék-elvezető használati és műszaki állapota kéményseprő-ipari szolgáltató általi felmérésének tartalmát.

A kéményseprő-ipari szolgáltató felügyeletét a tűzvédelmi hatóság látja el.

A tűzvédelmi hatóság a kéményseprő-ipari szolgáltatókról nyilvántartást vezet, amely a szolgáltatási tevékenység megkezdésének és folytatásának általános szabályairól szóló törvényben meghatározott adatokon túl magába foglalja:

- a) a kéményseprő-ipari szolgáltató képviselőjét ellátó természetes személy személyazonosító adatait,
- b) a kéményseprő-ipari szolgáltató vagy képviselője telefonszámát, elektronikus levélcímét, székhelyét és telephelyét,
- c) a kéményseprő-ipari tevékenység megkezdésének és befejezésének időpontját.

A tűzvédelmi hatóság:

- a) vizsgálja
 - aa) a kéményseprő-ipari szolgáltatónál a kéményseprő-ipari tevékenység szakmai, személyi és tárgyi feltételeinek fennállását,
 - ab) a kéményseprő-ipari szolgáltató tevékenységét,
- b) eljár a kéményseprő-ipari tevékenységre vonatkozó szabályokat megszegő kéményseprő-ipari szolgáltatóval szemben, amely során
 - ba) legfeljebb 1 500 000 forint összegű bírságot szabhat ki,
 - bb) a tevékenység végzésétől jogszabályban meghatározott esetekben és időtartamban eltiltja.

5. A KATASZTRÓFAVÉDELEM JOGSZABÁLYI ALAPJAI

A katasztrófák elleni hatékony védekezés szükségességét egy-egy jelentősebb hatású hazai vagy külföldi káresemény, veszélyhelyzet újra és újra reflektorfénybe állította. A katasztrófák megelőzésével, felszámolásával, a védekezés szabályozásával, irányításával, finanszírozásával kapcsolatos feladatok megoldását egyre többen és egyre többször sürgették.

Az Országgyűlés 1983-ban, 1985-ben és 1987-ben, a Minisztertanács Honvédelmi Bizottsága pedig több határozatában szorgalmazta az ország katasztrófavédelmének megnyugtató megoldását. Amikor a nyolcvanas évek végén a honvédelmi tárcától a polgári védelem a belügyi tárcához került, a szervezet békeidőszaki feladatai kerültek előtérbe. A kilencvenes évek elején ismét napirendre került a katasztrófavédelem törvényi szabályozása, de a törvény megalkotására nem került sor.

Elkészültek azonban 1995–1996-ban a tűzvédelemmel, polgári védelemmel és a környezetvédelemmel kapcsolatos törvények. Ezek közül a tűzvédelemről és a környezet védelméről szóló törvény – többszöri módosítás után – a mai napig hatályos.

Hosszas előkészítést követően 2000. január 1-jén hatályba lépett, a katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló 1999. évi LXXIV. törvényt (a továbbiakban: első katasztrófavédelmi törvény) az Országgyűlés „az Alkotmányból, a nemzetközi egyezményekből eredő feladatok teljesítése érdekében, valamint az életet és a vagyónbiztonságot, a természetes és épített környezetet veszélyeztető természeti és civilizációs katasztrófák megelőzése és károsító hatásai elleni védekezés egységes irányítási rendszerének kialakítása és működtetése, továbbá a veszélyhelyzetben, illetve a katasztrófa sújtotta területeken alkalmazható szabályok bevezetése céljából alkotta meg.”

E törvény létrehozta a katasztrófavédelem rendszerét a következő alapelvekre építve:

1. ipari vagy természeti katasztrófák bekövetkezése esetére törvény szabályozza a különböző szintű állami szervek tevékenységét a védekezés irányításában;
2. a katasztrófaelhárító szervezetnek alkalmasnak kell lennie a hazai természeti és ipari katasztrófák elleni védelemben való részvételen túl nemzetközi segítségnyújtás adására, illetve annak igénybevétele esetén a feladatok összehangolására;
3. a katasztrófák elleni központi és helyi védekezés nemzeti ügy, mert a védekezésben minden érintett személynek és szervnek részt kell vennie, a védekezés megszervezése azonban állami feladat.

Az első katasztrófavédelmi törvény az ország és a polgárok biztonsága érdekében végrehajtott feladatok tapasztalatai alapján működőképes rendszert hozott létre. Ezen rendszer meghatározó elemévé vált a hivatásos katasztrófavédelmi szervezet, amelynek alapját a Tűzoltóság Országos Parancsnoksága és a Polgári Védelem Országos Parancsnokság 2000-ben megvalósuló integrációja adta.

Az elmúlt évtized igazolta, hogy a kialakított tervezési, irányítási, szervezeti és működési rendszer alkalmas a veszélyhelyzetek kezelésére a kisebb súlyú, lokális eseményektől a jelentős, kiterjedt, súlyos veszélyhelyzetekig.

5.1. A katasztrófavédelem rendszerét és feladatait megalapozó jogszabály

Az első katasztrófavédelmi törvény hatálybalépése óta megnőtt a lakosságot, az anyagi javakat és a környezetet veszélyeztető természeti és ökológiai katasztrófák száma, összetettebbé és ellenőrizhetlenebbé váltak a civilizációs veszélyforrások és azok okai. Az elmúlt években többször adódtak olyan problémák, amelyek egyszerre különböző fajtájú és szintű beavatkozásokat, és ezzel egy új alapokra helyezett katasztrófavédelmi szervezetrendszert igényeltek, ezért 2011-ben elkezdődött az új rendszer jogszabályi formába öntése.

5.1.1. A szabályozási koncepció

A katasztrófavédelmi rendszer javítására és fejlesztésére készült szabályozási koncepció a következők megvalósítását tűzte ki célul:

1. A veszélyes asnyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védelem erősítése:
 - a. az engedélyezési eljárások kiterjesztésével a küszöbérték alatti üzemekre,
 - b. a veszélyes üzemek feletti felügyelet hatékonyabbá tétele érdekében a kisebb súlyú jogsértéseket szankcionáló katasztrófavédelmi bírság bevezetésével,
 - c. a hatósági tevékenység egyszerűsítésével,
 - d. a veszélyes áruszállítással kapcsolatos hatósági hatáskörök átalakításával,
 - e. az iparbiztonsági hatóság létrehozásával.

2. Lakosságvédelem erősítése:
 - a. lakosságtájékoztatás, riasztás és a katasztrófavédelmi gyakorlatok rendjének szabályozásával,
 - b. veszélyeztetett terület elhagyásának, valamint az oda történő belépés korlátozásának szabályozásával,
 - c. helyi önkormányzatok védelmi igazgatási feladatainak támogatása a képzett védelmi referens intézményének bevezetésével.

3. A polgári védelem szerepének erősítése, a polgári védelmi szervezetek alkalmazásának fejlesztése:
 - a. a polgári védelmi szervezetek fejlesztésével,
 - b. a települések polgári védelmi besorolásának és védelmi követelményeinek megújításával,
 - c. polgári védelmi szabályzat létrehozásával,
 - d. a polgári védelmi hatósági és szakhatósági jogkörök bővítésével,
 - e. az önkéntes mentőszervezetek védekezésbe történő bevonásának, illetve támogatásának szabályozásával,
 - f. a NATO polgári veszélyhelyzeti tervezéssel és az európai uniós polgári védelmi mechanizmussal összefüggő hazai szabályozásának kialakításával.

4. A katasztrófák elleni védekezés hatékonyabbá tétele és a finanszírozás kialakítása
 - a. a veszélyhelyzeti szabályozás megújításával,
 - b. a vizek kártételei elleni védekezés hatékonyságának fokozásával,
 - c. a katasztrófavédelmi ügyeleti, informatikai rendszerek fejlesztésével,
 - d. a kihirdetett veszélyhelyzeti intézkedések tartalmi és finanszírozási normatíváinak bővítésével,

- e. a katasztrófa sújtotta területté nyilvánítás rendjének kialakításával,
- f. a katasztrófavédelmi céllelőirányzat létrehozásával,
- g. a katasztrófavédelmi hozzájárulás bevezetésével.

5. Egységes állami tűzoltóság létrehozása

A koncepció alapján készült el a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény (a továbbiakban: Kat. tv.), ami 2012. január 1-jén lépett hatályba és tartalmazza a polgári védelemre vonatkozó törvényi szintű szabályozást is, egyben hatályon kívül helyezve a polgári védelemről szóló 1996. évi XXXVII. törvényt.

A Kat. tv. alapvetően megváltoztatta – erősebbé és hatékonyabbá tette – a katasztrófavédelem rendszerét. A legfontosabb alapelv azonban az új törvényben is változatlan: a katasztrófavédelem nemzeti ügy, a védekezés egységes irányítása állami feladat és minden állampolgárnak, illetve személynek joga van arra, hogy megismerje a környezetében lévő katasztrófaveszélyt, elsajátítsa az irányadó védekezési szabályokat, továbbá joga és kötelessége, hogy közreműködjön a katasztrófavédelemben.

A Kat. tv. meghatározza, hogy a védekezésben és a következmények felszámolásában az erre a célra létrehozott szerveken kívül kik vesznek részt, például az állampolgárok, a polgári védelmi szervezetek, a gazdálkodó szervezetek, a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek, az önkormányzatok, az állami meteorológiai szolgálat, az állami mentőszolgálat, a vízügyi igazgatási szervek, az önkéntesen részt vevő civil szervezetek, továbbá nem természeti katasztrófa esetén annak okozója és előidézője.

5.1.2. A Kat. tv. hatálya

A Kat. tv-t kell alkalmazni:

- Magyarország területén katasztrófa megelőzése érdekében,
- Magyarország területén végzett katasztrófaveszélyes tevékenységre,
- veszélyhelyzetben,
- katasztrófaveszély esetén,
- továbbá akkor, ha a katasztrófa károsító hatása ellen Magyarország területén védekezés szükséges (beleértve a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezést is).

A Kat. tv. „Veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről” szóló IV. fejezetének hatálya speciális, mivel kiterjed a Magyarország területén működő veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemekre, veszélyes anyagokkal foglalkozó létesítményekre, küszöbérték alatti üzemekre is.

A Kat. tv. garanciális szabályként rögzíti, hogy a Magyar Honvédség vezetési-irányítási rendszerét, illetve a katonai függelmi viszonyokat e törvény semmilyen formában nem érinti.

A Kat. tv. hatálya nem terjed ki egyes területekre. Az alábbi területek nem tartoznak a Kat. tv. IV. fejezetének hatálya alá:

- az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény 1. § (1) bekezdésében az atomenergia alkalmazásával összefüggésben meghatározott tevékenységek, jogosultságok és kötelezettségek,
- a veszélyes anyagoknak a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemben és küszöbérték alatti üzemben kívüli közúti, vasúti, légi vagy vízi szállítása,
- az ásványi anyagok bányákban és kőbányákban – többek között fűrőlyukakon át – történő kinyerése, azaz feltárása, kitermelése és feldolgozása,
- a hulladéklerakó telep, ideértve a föld alatti hulladéktárolást is,
- a katonai létesítmények, berendezések vagy tárolók.

5.2. Az Alaptörvény szerinti különleges jogrend

A normál állapottól eltérő időszakokban különleges jogrend alkalmazása szükséges, melynek keret-szabályozását az Alaptörvényben kell rögzíteni. Az alaptörvény felhatalmazása alapján kiadott jog-szabályok biztosítják az alapjogok betartását.

Különleges jogrend érvényesül a minősített időszaki helyzetekben, amelyek közös jellemzője, hogy ekkor az állam életének rendes működését, az állampolgárok élet- és vagyónbiztonságát külső vagy belső társadalmi, illetve természeti veszély fenyegeti, és ezen veszélyek elhárítására, illetve következményeiknek felszámolására a rendkívüli jogrend eszközei vehetők igénybe. A különleges jogrendben felfüggeszthetők vagy korlátozhatók az alkotmányosság klasszikus alapelvei, az alapvető jogok gyakorlása – néhány kivételtől eltekintve (például az emberi méltósághoz való jog, ártatlanság vélelme) – felfüggeszthető vagy az Alaptörvényben meghatározott mértéken túl korlátozható. Az Alaptörvény 48–54. cikkében szabályozott időszakok az ország életének kivételes időszakai, amelyekben az alaptörvényi feltételek megvalósulása esetén kivételes hatalom (rendeleti kormányzás) érvényesül.

A különleges jogrend garanciális korlátja, hogy az Alaptörvény alkalmazása nem függeszthető fel, az Alkotmánybíróság működése nem korlátozható. A különleges jogrendet a különleges jogrend bevezetésére jogosult szerv megszünteti, ha kihirdetésének feltételei már nem állnak fenn. A különleges jogrendben alkalmazandó részletes szabályokat sarkalatos törvény határozza meg.

A veszélyhelyzet idején alkalmazható szabályok, a Kormány rendeletével bevezethető rendkívüli szabályok, a Kormány rendeleti felhatalmazása alapján alkalmazható rendkívüli intézkedések és a sajátos irányítási szabályok a Kat. tv. V. Fejezet 20–24. alcím alatt kerültek szabályozásra, amely rendelkezések az Alaptörvény 53. és 54. cikke alapján sarkalatosnak minősülnek.

Terrorveszélyhelyzet esetén speciális szabályozás lép életbe.

Az Alaptörvény a különleges jogrend alábbi típusait nevesíti:

- rendkívüli állapot,
- szükségállapot,
- megelőző védelmi helyzet,
- váratlan támadás,
- terrorveszélyhelyzet
- veszélyhelyzet.

5.2.1. A rendkívüli állapot (Alaptörvény 49. cikk)

Bevezetésének esetköre: Az Országgyűlés hadiállapot kinyilvánítása vagy idegen hatalom fegyveres támadásának közvetlen veszélye (háborús veszély) esetén kihirdeti a rendkívüli állapotot, és Honvédelmi Tanácsot hoz létre.

Rendkívüli intézkedések bevezetésére jogosult: A Honvédelmi Tanács

Az államszervezet hatékony és gyors cselekvését elősegítő szabályok:

A Honvédelmi Tanács:

1. gyakorolja
 - a) az Országgyűlés által rá átruházott jogokat,
 - b) a köztársasági elnök jogait,
 - c) a Kormány jogait;
2. dönt
 - a) a Magyar Honvédség külföldi vagy magyarországi alkalmazásáról, békefenntartásban

való részvételéről, külföldi hadműveleti területen végzett humanitárius tevékenységéről, valamint külföldi állomásozásáról,

b) a külföldi fegyveres erők magyarországi vagy Magyarország területéről kiinduló alkalmazásáról, valamint magyarországi állomásozásáról,

c) sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedések bevezetéséről;

3. rendeletet alkothat, amellyel egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat. A Honvédelmi Tanács rendelete a rendkívüli állapot megszűnésével hatályát veszti, kivéve, ha az Országgyűlés a rendelet hatályát meghosszabbítja.

5.2.2. A szükségállapot (Alaptörvény 50. cikk)

Bevezetésének esetköre: Az Országgyűlés a törvényes rend megdöntésére vagy a hatalom kizárólagos megszerzésére irányuló fegyveres cselekmények, továbbá az élet- és vagyónbiztonságot tömeges méretekben veszélyeztető, fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett súlyos, erőszakos cselekmények esetén szükségállapotot hirdet ki.

Rendkívüli intézkedések bevezetésére jogosult:

- Szükségállapot idején a sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedéseket rendeleti úton a köztársasági elnök vezeti be.
- Az államszervezet hatékony és gyors cselekvését elősegítő szabályok: A köztársasági elnök rendeletével egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat. A köztársasági elnök a bevezetett rendkívüli intézkedésekről haladéktalanul tájékoztatja az Országgyűlés elnökét.
- A szükségállapot idején az Országgyűlés – akadályoztatása esetén az Országgyűlés honvédelmi ügyekkel foglalkozó bizottsága – folyamatosan ülésezik. Az Országgyűlés – akadályoztatása esetén az Országgyűlés honvédelmi ügyekkel foglalkozó bizottsága – a köztársasági elnök által bevezetett rendkívüli intézkedések alkalmazását felfüggesztheti.
- A rendeleti úton bevezetett rendkívüli intézkedések harminc napig maradnak hatályban, kivéve, ha hatályukat az Országgyűlés – akadályoztatása esetén az Országgyűlés honvédelmi ügyekkel foglalkozó bizottsága – meghosszabbítja.
- A köztársasági elnök rendelete a szükségállapot megszűnésével hatályát veszti.

5.2.2.1. A rendkívüli állapotra és a szükségállapotra vonatkozó közös szabályok (Alaptörvény 48. cikk)

Kihirdetésére jogosult: A hadiállapot kinyilvánításához, a békekötéshez, valamint a rendkívüli állapot és a szükségállapot kihirdetéséhez az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.

Helyettesítés rendje: A köztársasági elnök jogosult a hadiállapot kinyilvánítására, a rendkívüli állapot kihirdetésére és a Honvédelmi Tanács létrehozására, valamint a szükségállapot kihirdetésére, ha az Országgyűlés e döntések meghozatalában akadályoztatva van. Az akadályoztatás tényét, továbbá a hadiállapot kinyilvánításának, a rendkívüli állapot vagy a szükségállapot kihirdetésének indokoltságát az Országgyűlés elnöke, az Alkotmánybíróság elnöke és a miniszterelnök egybehangzóan állapítja meg. Az Országgyűlés a hadiállapot kinyilvánításának, a rendkívüli állapot vagy a szükségállapot kihirdetésének indokoltságát az akadályoztatásának megszűnése utáni első ülésén felülvizsgálja, és dönt az alkalmazott intézkedések jogszerűségéről. E döntéshez az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.

Rendkívüli állapot vagy szükségállapot idején az Országgyűlés nem mondhatja ki feloszlását, és nem osztható fel.

5.2.3. A megelőző védelmi helyzet (Alaptörvény 51. cikk)

Bevezetésének esetköre: Az Országgyűlés külső fegyveres támadás veszélye esetén vagy szövetségi kötelezettség teljesítése érdekében meghatározott időre kihirdeti a megelőző védelmi helyzetet, ezzel egyidejűleg felhatalmazza a Kormányt sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedések bevezetésére. A megelőző védelmi helyzet időtartama meghosszabbítható.

Kihirdetésére jogosult: Megelőző védelmi helyzet kihirdetéséhez, meghosszabbításához a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.

Rendkívüli intézkedések bevezetésére jogosult: A Kormány.

Az államszervezet hatékony és gyors cselekvését elősegítő szabályok: a Kormány rendeletben a megelőző védelmi helyzet kihirdetésének kezdeményezését követően a közigazgatás, a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek működését érintő törvényektől eltérő intézkedéseket vezethet be.

Az így bevezetett intézkedések hatálya az Országgyűlés megelőző védelmi helyzet kihirdetésére vonatkozó döntéséig, de legfeljebb 60 napig tart.

A Kormány a megelőző védelmi helyzet idején rendeletet alkothat, amellyel egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat. A Kormány rendelete a megelőző védelmi helyzet megszűnésével hatályát veszti.

5.2.4. A váratlan támadás (Alaptörvény 52. cikk)

Bevezetésének esetköre: A Kormány külső fegyveres csoportoknak Magyarország területére történő váratlan betörése esetén a támadás elhárítására, Magyarország területének a honi és szövetséges légvédelmi és repülő készülségi erőkkel való oltalmazására, a törvényes rend, az élet- és vagyonbiztonság, a közrend és a közbiztonság védelme érdekében – szükség esetén a köztársasági elnök által jóváhagyott fegyveres védelmi terv szerint – a szükségállapot vagy a rendkívüli állapot kihirdetésére vonatkozó döntésig a támadással arányos és arra felkészített erőkkel azonnal intézkedni köteles.

Kihirdetésére jogosult: A Kormány, a Kormány a megtett intézkedéséről haladéktalanul tájékoztatja az Országgyűlést és a köztársasági elnököt.

Rendkívüli intézkedések bevezetésére jogosult: A Kormány.

Az államszervezet hatékony és gyors cselekvését elősegítő szabályok: A Kormány váratlan támadás esetén sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedéseket vezethet be, valamint rendeletet alkothat, amellyel egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat.

A Kormány rendelete a váratlan támadás megszűnésével hatályát veszti.

5.2.5. Terrorveszélyhelyzet (Alaptörvény 51/A cikk)

Az Országgyűlés a Kormány kezdeményezésére terrortámadás jelentős és közvetlen veszélye, vagy terrortámadás esetén meghatározott időre kihirdeti a terrorveszély-helyzetet, ezzel egyidejűleg felhatalmazza a Kormányt sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedések bevezetésére. A terrorveszély-helyzet időtartama meghosszabbítható. A Kormány a terrorveszély-helyzet idején rendeletet alkothat, amellyel egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat.

5.2.6. A veszélyhelyzet (Alaptörvény 53. cikk)

Bevezetésének esetköre: A Kormány az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség esetén, valamint ezek következményeinek az elhárítása érdekében veszélyhelyzetet hirdet ki, és sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedéseket vezethet be.

Kihirdetésére jogosult: A Kormány.

Rendkívüli intézkedések bevezetésre jogosult szerv: a Kormány.

Az államszervezet hathatós cselekvését elősegítő szabályok: A Kormány a veszélyhelyzetben rendeletet alkothat, amellyel egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat.

A Kormány rendelete tizenöt napig marad hatályban, kivéve, ha a Kormány – az Országgyűlés felhatalmazása alapján – a rendelet hatályát meghosszabbítja. A Kormány rendelete a veszélyhelyzet megszűnésével hatályát veszti.

5.3. Katasztrófaveszély, veszélyhelyzet, rendkívüli intézkedések a Kat. tv. alapján

5.3.1. Katasztrófaveszély

Az elmúlt évek tapasztalatai bizonyítják, hogy a veszélyhelyzet elrendelését igénylő esemény valószínű bekövetkezése esetén már szükség volt a katasztrófavédelem rendszerének meghatározott mértékű aktivizálására és a szükséges intézkedések meghozatalára a kormányzat részéről.

Nagyon fontos, hogy közvetlenül az adott eseményt megelőzően sor kerüljön olyan intézkedésekre és döntésekre, amelyek segítségével könnyebben és gyorsabban kezelhetők a kialakuló veszélyhelyzetek.

Erre az időszakra a Kat. tv. bevezette a katasztrófaveszély fogalmát: „Olyan folyamat vagy állapot, amelynek következményeként okszerűen lehet számolni a katasztrófa bekövetkezésének valószínűségével, és amely ezáltal veszélyezteti az emberi egészséget, környezetet, az élet- és vagyonbiztonságot.”

A katasztrófaveszély időszakában még nem érvényesülnek különleges jogrendre vonatkozó szabályok, de a törvény megteremti annak lehetőségét, hogy katasztrófaveszély esetén a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervének vezetője (a továbbiakban: BM OKF főigazgatója) a központi veszélyelhárítási terv szerint azonnal intézkedjen:

- az emberi élet, a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak, a kritikus infrastruktúrák védelme,
- a lakosság alapvető ellátásának biztosítása, valamint
- a katasztrófa következményeinek lehető legkisebbre csökkentése érdekében.

5.3.2. Rendkívüli intézkedések veszélyhelyzetben

Veszélyhelyzetben, a katasztrófa elhárításához szükséges mértékben és területen a Kormány rendeleti úton az alábbi rendkívüli intézkedéseket vezetheti be:

1. rendeletben az államháztartásra vonatkozó szabályoktól eltérő rendelkezések állapíthatók meg;
2. a polgármester és a jegyző hatáskörébe tartozó államigazgatási feladatot rendelet is megállapíthat;

3. a közigazgatási hatósági eljárásra vonatkozó törvény rendelkezései közül rendelettel eltérő rendelkezések bevezetésére van mód:

- a) a bírósági felülvizsgálat alá nem tartozó eljárások körét,
- b) a hatáskör és illetékesség megállapítását,
- c.) az eljáró közigazgatási hatóság kijelölésének rendjét,
- d) belföldi jogsegély szabályát,
- e) az ügyintézési és egyéb határidőt,
- f) a képviselő rendjét,
- g) az elővezetés szabályát,
- h) az eljárás felfüggesztését,
- i) a jogorvoslat rendjét,
- j) a végrehajtás szabályait érintően,

4. rendelettel előírható a termelési, ellátási és szolgáltatási kötelezettségek biztosítása érdekében a gazdasági tevékenységet folytató szolgáltatásra kötelezettek részére szerződéskötési kötelezettség;

5. a veszélyhelyzet súlyosbodásának közvetlen veszélye esetén, annak megelőzése céljából gazdálkodó szervezet működése rendeletben a Magyar Állam felügyelete alá vonható.

Veszélyhelyzetben a Kormány rendeleti felhatalmazása alapján a következő rendkívüli intézkedések alkalmazhatóak:

1. korlátozható a közúti, vasúti, vízi és légi járművek forgalma a nap meghatározott tartamára, vagy meghatározott területére (útvonalra), illetve az ország egész területén vagy meghatározott részén ideiglenesen megtiltható;
2. korlátozható a lakosság utcán vagy más nyilvános helyen való tartózkodása (a korlátozást és időtartamát a rádió, a televízió, a sajtó és hirdetmény útján, valamint a helyben szokásos módon a lakosság tudomására kell hozni);
3. elrendelhető, hogy közterületen rendezvény, nyilvános gyűlés megtartását a rendőrség a védelmi érdekek sérelme esetén megtiltsa;
4. elrendelhető, hogy az ország meghatározott területét a lakosságnak a szükséges időtartamra el kell hagynia (a továbbiakban: kitelepítés), egyben kijelölhető a lakosság új tartózkodási helye;
5. elrendelhető:
 - a) az ország meghatározott területére történő belépés, az ott-tartózkodás korlátozása, illetve engedélyhez kötése,
 - b) hogy az ország meghatározott területére utazni, azon átutazni vagy onnan kiutazni csak engedéllyel szabad,
 - c) hogy az ország meghatározott területéről történő kilépés csak a mentesítést követően engedélyezhető,
6. elrendelhető a vasúti, közúti, vízi, légi szállítások biztosítása érdekében a javítókapacitások, valamint az állomások, kikötők, repülőterek, raktárak igénybevétele vagy használatának korlátozása;
7. elrendelhető a veszélyeztetett területekről a nemzetgazdasági és más szempontból fontos vagyontárgyak elszállítása biztonságba helyezésük érdekében (kiürítés). (A vagyontárgyak elszállítást katasztrófavédelmi indokból a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter, a központi irányító szervekkel való összeköttetés megszakadása esetén a fővárosi, megyei védelmi bizottság elnökének jogköreit gyakorló személy rendelheti el.);
8. elrendelhető az ideiglenes polgári védelmi szolgálat ellátása;
9. élet- és vagyonmentés érdekében elrendelhető a mentésre alkalmas bármely jármű műszaki eszköz és földmunkagép igénybevétele;
10. a veszélyhelyzet elhárításához szükséges mértékben – kártalanítás mellett – elrendelhető az ingatlan igénybevétele, illetve az építmény részleges vagy teljes bontása, amennyiben az a veszély elhárítása vagy további veszély megelőzése érdekében feltétlenül szükséges.

5.3.3. Rendkívüli intézkedések a katasztrófa károsító hatása által érintett területen

Az Alaptörvény alapján veszélyhelyzet kihirdetésére nem csak a védekezés, hanem a következmények elhárítása (tehát a helyreállítás) érdekében is lehetőség van. A törvény megteremti a Kormány azon jogkörét, hogy rendeletben dönthessen a katasztrófa károsító hatása által érintett területen rendkívüli intézkedések bevezetéséről. Adódhatnak ugyanis olyan helyzetek, amikor a katasztrófa sújtotta területen indokolttá válhat a helyreállítás és újjáépítés eredményes és zavartalan lebonyolítása érdekében a törvényben meghatározott rendkívüli intézkedések megtétele. A veszélyhelyzeti szabályozás módosítása miatt tehát szükséges volt egy új fogalom, a **katasztrófa károsító hatása által érintett terület** törvényi definíciójának bevezetése.

A Kat. tv. 3. § 7. pontja szerint a katasztrófa károsító hatása által érintett terület „az a terület, ahol a természeti vagy civilizációs katasztrófa következményeinek elhárítása (helyreállítás) érdekében kormányzati intézkedés szükséges.”

A katasztrófa károsító hatása által érintett területen a következmények elhárítása érdekében a következő rendkívüli intézkedések vezethetők be:

1. rendeletben az államháztartásra vonatkozó szabályoktól eltérő rendelkezések állapíthatók meg;
2. az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvény rendelkezései közül rendelettel eltérő rendelkezések bevezetésére van mód;
3. rendelettel előírható a termelési, ellátási és szolgáltatási kötelezettségek biztosítása érdekében a gazdasági tevékenységet folytató szolgáltatásra kötelezettek részére szerződéskötési kötelezettség;
4. korlátozható a közúti, vasúti, vízi és légi járművek forgalma a nap meghatározott tartamára, vagy meghatározott területére (útvonalra), illetve az ország egész területén vagy meghatározott részén ideiglenesen megtiltható;
5. elrendelhető:
 - a) az ország meghatározott területére történő belépés, az ott-tartózkodás korlátozása, illetve engedélyhez kötése,
 - b) hogy az ország meghatározott területére utazni, azon átutazni vagy onnan kiutazni csak engedéllyel szabad.

A következmények elhárítása érdekében kihirdetett veszélyhelyzetben a veszélyhelyzetre vonatkozó sajátos irányítási szabályok nem érvényesülnek.

5.3.4. Veszélyhelyzetre vonatkozó közös szabályok

Halasztást nem tűrő esetben a Kormány rendeletei a közszolgálati (országos, területi és helyi) műsor-szórók útján is kihirdethetők (a továbbiakban: rendkívüli kihirdetés), és a nap meghatározott időpontjától hatályba léptethetők. Az így kihirdetett rendeletet a Magyar Közlöny legközelebbi számában és a kihirdetés napján vagy az azt követő napon megjelenő országos és helyi napilapokban meg kell jelentetni.

Amennyiben a veszélyhelyzet több megyét érint, vagy ha a katasztrófa elhárítása érdekében ez szükséges, a katasztrófa elleni védekezésért felelős miniszter – legfeljebb a veszélyhelyzet fennállásáig – miniszteri biztost nevezhet ki, akinek feladata az érintett területen a védekezési feladatok összehangolása. A miniszteri biztos a megyei, fővárosi védelmi bizottság elnökét utasíthatja.

Veszélyhelyzetben a településen a helyi katasztrófavédelmi tevékenység irányítását – helyszínre érkezésétől – a polgármestertől a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének vezetője által kijelölt személy veszi át.

Veszélyhelyzetben a települési önkormányzat képviselő-testületének, a fővárosi, megyei közgyűlésnek feladat- és hatáskörét a polgármester, illetve a főpolgármester, a megyei közgyűlés elnöke gyakorolja, de nem foglalhat állást önkormányzati intézmény átszervezéséről, megszüntetéséről, ellátási, szolgáltatási körzeteiről, ha a szolgáltatás a települést is érinti.

Veszélyhelyzetben az önkéntes mentőszervezetek védekezésbe történő bevonását az OKF főigazgatója rendeli el. A veszélyhelyzet súlyosbodásának közvetlen veszélye esetén, annak megelőzése céljából a Kormány a gazdálkodó szervezet működését rendeletben a Magyar Állam felügyelete alá vonhatja.

A Magyar Állam nevében az államháztartásért felelős miniszter vagy kormánybiztos jár el, aki:

1. áttekinti a gazdálkodó szervezet vagyoni helyzetét,
2. jóváhagyja, ellenjegyzi a gazdálkodó szervezet vagyoni jellegű kötelezettségvállalásait,
3. a rendkívüli intézkedés bevezetését előidéző helyzet közvetlen elhárításával, illetve következményeinek enyhítésével összefüggésben dönt a gazdálkodó szervezet legfőbb döntéshozó szerve hatáskörébe tartozó ügyekben. (Döntéseiről haladéktalanul írásban tájékoztatja a gazdálkodó szervezet vezető tisztségviselőit és felügyelőbizottsága tagjait. Ez a döntéshozatali jog egyebekben nem érinti a gazdálkodó szervezet legfőbb döntéshozó szervének a hatásköreit.)

5.4. Gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség a Kat. tv. alapján

Az Alaptörvény a gazdasági és anyagi szolgáltatás igénybe vételére katasztrófavédelmi célból is lehetőséget nyújt, mivel az Alaptörvény XXXI. cikk (6) bekezdése rögzíti, hogy „honvédelmi és katasztrófavédelmi feladatok ellátása érdekében – sarkalatos törvényben meghatározottak szerint – mindenki gazdasági és anyagi szolgáltatás teljesítésére kötelezhető”. A Kat. tv. ennek megfelelően részletesen szabályozza a természetes személyek, jogi személyek és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek katasztrófavédelemmel kapcsolatos szolgáltatási kötelezettségét. A szolgáltatás alanyait érintő igénybevétel osztársadalmi szinten is előnyös, mert a helyben rendelkezésre álló nemzetgazdasági erőforrások kerülnek felhasználásra a katasztrófavédelmi feladatok teljesítése érdekében.

A szolgáltatási kötelezettség a jogállamiság követelményeinek megfelelő lehetőséget biztosít a védekezést irányító polgármester, a megyei védelmi bizottság elnöke, illetve a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter számára, hogy a természeti és civilizációs katasztrófák bekövetkezése esetén technikai eszközöket, ingatlanokat és egyéb szolgáltatásokat használjon fel a lakosság védelme érdekében.

A Kat. tv. gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettséget szabályozó rendelkezései sarkalatosnak minősülnek. A Kat. tv. 67. §-a szerint a katasztrófavédelmi feladatok végrehajtása érdekében a gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség kiterjed az alábbi szolgáltatásokra:

1. meghatározott gazdasági és anyagi szolgáltatás teljesítésére vagy a szolgáltatás igénybevételének tűrésére,
2. valamely tevékenységtől való tartózkodásra,
3. az igénybevételhez szükséges előkészületi tevékenységre,
4. az igénybevétel tervezéséhez szükséges adatok közlésére. (Az adatszolgáltatás során nem kérhető a szolgáltatásra kötelezettől az üzletvitelével kapcsolatos olyan adat, amely nem függ össze a szolgáltatás teljesítésével, például adózással kapcsolatos adatok.)

A szolgáltatás igénybevételét a megyei, fővárosi védelmi bizottság elnöke, valamint a polgármester; több megyét érintően, illetve az ország egész területére a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter rendelheti el.

Ha a katasztrófavédelem érdeke más módon nem vagy nem megfelelő időben, illetve csak aránytalanul nagy ráfordítással elégíthető ki, szolgáltatás igénybevételével kell biztosítani a polgári védelmi feladatok ellátását, különösen veszélyhelyzetben a védekezéshez szükséges feltételek megteremtését.

A felkészülés időszakában elrendelhető a szolgáltatásra kötelezett részére:

1. az igénybevételre kijelölt ingatlanok, továbbá ingó dolgok és ezek adataiban történt változások bejelentése, valamint igénybevételre alkalmas állapotban tartása,
2. a lakosság alapellátásához szükséges tartalékok és készletek képzése,
3. a szolgáltatás teljesítéséhez szükséges előkészületi tevékenység, ideértve a tervezési feladatokat is,
4. a bejelentések valódiságának, a szolgáltatások teljesíthetőségének helyszíni ellenőrzése, az ellenőrzés során feltárt hiányosságok megszüntetése,
5. a gyakorlatokhoz szükséges ingatlanok és ingó dolgok ideiglenes igénybevétele.

A gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség alóli mentességek köre Hvt-ben meghatározottakkal azonos, ez alapján mentes a szolgáltatás alól, például:

- a) az Országgyűlés, az Alkotmánybíróság, a Köztársasági Elnöki Hivatal, az Állami Számvevőszék, a Miniszterelnökség, a minisztériumok, a Kúria, a Legfőbb Ügyészség és a Magyar Nemzeti Bank,
- b) a Honvédség és a rendvédelmi szervek,
- c) a közigazgatási, bírósági és ügyészségi szervek alaprendeltetésük, valamint honvédelmi feladataik ellátásához szükséges mértékben,
- d) az egyházak azon dolgok és jogok tekintetében, amelyek közvetlenül az egyházi, hitéleti feladatokat szolgálják,
- e) közforgalmú személyszállító, áru fuvarozó szervezetek a létfontosságú közlekedés és szállítás fenntartásához szükséges mértékben,
- f) az áram-, víz-, gáz-, távhőszolgáltatást, szennyvízelvezetést, kommunálhulladék-eltávolítást végzők a rendeltetésszerű feladataik teljesítéséhez nélkülözhetetlen mértékben,
- g) egészségügyi szolgáltatók, a gyógyszertárak.

A szolgáltatás igénybevételének elrendelése szempontjából a rendkívüli állapot, szükségállapot, megelőző védelmi helyzet, illetve váratlan támadás során végrehajtandó honvédelmi feladatok ellátása érdekében történő igénybevétel megelőzi a katasztrófavédelmi feladatok ellátására történő igénybevételt.

A szolgáltatás teljesítése miatt felmerült vagyoni hátrányért kártalanítás jár, amit a szolgáltatást teljesítő kérelmére kell megállapítani és a szolgáltatást elrendelőt terheli. A kérelmet a teljesítés helye szerint illetékes polgármesterhez kell benyújtani, aki a szolgáltatás elrendelésétől számított hatvan napon belül összesíti az igényeket és megküldi a teljesítés helye szerint illetékes hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve részére.

A kártalanítási eljárás lefolytatására és a kártalanítás összegének megállapítására első fokon a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve jogosult. A fellebbezést a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve bírálja el, döntése ellen harminc napon belül – jogszabálysértésre hivatkozással – keresettel lehet bírósághoz fordulni.

5.5. További jogszabályok

A katasztrófavédelem egyik elemét képező tűzvédelem feladatrendszerét a tűzvédelemről szóló 1996. évi XXXI. törvény (Ttv.) szabályozza. 2012. január 1-jével a Ttv. is nagymértékben megváltozott és kialakult az egységes állami tűzoltóság rendszere.

A Kat. tv. a Ttv-n kívül több más törvényt is módosított, például a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról, a rendőrségről, a légitörvényről, az ingatlan-nyilvántartásról szóló törvényt.

- A Kat. tv-ben felhatalmazást kapott a Kormány, hogy rendeletben szabályozza – többek között:
- a) a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervének és a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerveinek kijelölését, a helyi szervek jogállását és kijelölését;
 - b) a Kormány tagjainak és a katasztrófavédelemben érintett állami szervezeteknek a megelőzéssel, a felkészüléssel és a védekezéssel kapcsolatos működésének, riasztásának rendjét – beleértve a reakcióidőket – és részletes feladatait;
 - c) veszélyes anyagnak minősülő anyagok – az azokhoz tartozó küszöbértékek – és ipari tevékenységek körét, a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezés, tervezés rendszerét és követelményeit, az üzemeltetői kötelezettségeket, a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemeket érintő lakossági tájékoztatással és a nyilvánosság biztosításával kapcsolatos követelményeket, a küszöbérték alatti üzemek körét;
 - d) a katasztrófavédelmi hozzájárulás befizetési és elszámolási rendjét, felhasználásának és ellenőrzésének módját, valamint a katasztrófavédelmi hozzájárulásra kötelezettek bejelentésének szabályait.

A Kat. tv. felhatalmazása alapján a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter rendeletben szabályozza – többek között – az irányítása alatt álló szervekre vonatkozóan a védekezés végrehajtásának egységes rendjét, a hivatásos katasztrófavédelmi szervek irányítási és működési rendjét, feladatait, a hatáskörüket és jogkörüket, valamint a területi és a helyi szervek felépítését, a települések katasztrófavédelmi besorolását.

Felhatalmazást kaptak a feladatkörrel rendelkező miniszterek, hogy rendeletben szabályozzák – többek között – az ágazati tevékenységükkel összefüggésben a katasztrófavédelmi célú ágazati mérő- és ellenőrző, előrejelző és riasztórendszerek kialakításának, működtetésének feladatait, a katasztrófavédelemben részt vevők kijelölését, feladataikat, felkészítésük és működtetésük feltételeit, a feladatkörüket érintő katasztrófavédelmi feladatokat.

6. A KATASZTRÓFÁK ELLENI VÉDEKEZÉS SZERVEZETI ÉS IRÁNYÍTÁSI RENDSZERE

A katasztrófavédelmi alapelvek kifejezik az ország természeti, civilizációs és egyéb veszélyek elleni biztonsága és védelme szavatolásának, szervezésének állami keretét. Kiindulási alapul szolgálnak a katasztrófavédelmet és az erőforrások, valamint azok feltételeit szabályozó irányelvek és követelmények meghatározásához. Ezek a következők:

- A nemzeti katasztrófavédelem Magyarország természeti és civilizációs ártalmak káros hatása elleni biztonságát, védelmi céljait és érdekeit szolgálja. Figyelembe veszi a szövetséges tagállamok, a szomszédos és más országok katasztrófa elleni biztonsági és védelmi érdekeit. Nemzeti érdekeit követve elősegíti az euro-atlanti térség, Európa és szűkebb régiója, valamint a globális katasztrófák elleni biztonság fenntartását, a veszélyforrások felszámolását, a veszélyek megelőzését és elhárítását, a következmények felszámolását, az élet alapvető feltételeinek megteremtését.
- A nemzeti katasztrófavédelmi stratégia az ország, a szövetség, a nemzetközi együttműködés és védelem elvének egységén, egymásra-épültségén alapul. Magyarország katasztrófák elleni biztonságának és védelmének szavatolása alapvetően a nemzeti képességekre és a szövetség katasztrófavédelmi lehetőségeire épül. A NATO és az Európai Unió keretei között támogatja a nemzetközi szerepvállalást a katasztrófa helyzetek megelőzésében és megoldásában.
- Magyarország a katasztrófavédelem rendszerét az ország katasztrófák elleni védelme állami stratégiai feltételeinek szavatolása céljából tartja fenn, fejleszti és alkalmazza. Egyes elemeit a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek vagy más, veszélyhelyzeti szintet el nem érő helyzetek során is felhasználja. A katasztrófavédelmi rendszer képességeit, felkészítését és aktivizálását, a stratégiai célú tartalékokat a katasztrófa elleni védelem szükségleteiből kiindulva, a „minimálisan elégséges védelem” alapvének megfelelően szavatolja.
- A katasztrófavédelmi rendszert úgy működteti, hogy képes legyen időben felismerni, folyamatosan és megbízhatóan értékelni az ország katasztrófa elleni biztonságát veszélyeztető tényezőket, és időben meghozni a veszélyek megelőzéséhez, elhárításához és a helyreállításhoz (vagy az újjáépítéshez) szükséges állami intézkedéseket.
- Magyarország a katasztrófavédelemben résztvevők képességeit és alkalmazhatóságát a katasztrófavédelem biztonságstratégiai céljainak megfelelően tartja fenn és fejleszti. Biztosítja a katasztrófavédelmi feladatok, erők és azok működésére, fejlesztésére szolgáló források közötti összhangot.
- A polgári védelem a természeti és civilizációs katasztrófák esetén védi a lakosság életét és vagyonát. Magyarország szavatolja a polgári védelem munkájának feltételeit és a képességei fejlesztésének lehetőségeit.
- A fegyveres erők és rendvédelmi szervek speciális felkészültsége és eszközei kiegészítik a polgári szervezetek képességeit a természeti és civilizációs katasztrófák megelőzése, illetve következményeinek elhárítása és a különleges feladatok elvégzése terén.

A katasztrófavédelmi szervezeti és irányítási rendszer működtetésének célja, hogy az érdekelt szervek egységes elveken alapuló, szakszerű tevékenysége egymást kiegészítve, egymásra épülve szolgálja a gyors és hatékony veszélykezelést.

A katasztrófavédelem irányításának szintjei:

1. Központi szint:
 - Kormány,
 - Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság (KKB),
 - Katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter,
 - Központi közigazgatási szervek,
 - BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság.
2. Területi szint:
 - Megyei (Fővárosi) Védelmi Bizottság,
 - Megyei (Fővárosi) Katasztrófavédelmi Igazgatóság,
 - Helyi Védelmi Bizottság,
 - Katasztrófavédelmi kirendeltségek.
3. Helyi szint:
 - Polgármester.
 - Közbiztonsági referens

6.1. A katasztrófa elleni védekezésben érintett szervek fő feladatai

6.1.1. A Kormány feladatai

A katasztrófavédelem megszervezése és irányítása körében:

- meghatározza a Kormány tagjainak és a védekezésben érintett állami szerveknek a katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatait;
- megköti a katasztrófákkal kapcsolatos kölcsönös tájékoztatásra és segítségnyújtásra, valamint a megelőzés területén történő együttműködésre irányuló nemzetközi egyezményeket;
- összehangolja a katasztrófavédelemmel összefüggő oktatási, képzési, tudományos kutatási és műszaki fejlesztési tevékenységet;
- létrehozza az országos katasztrófavédelmi információs rendszert;
- kihirdetésre előkészíti a veszélyhelyzet idején bevezetésre kerülő rendeletek tervezeteit, és megküldi azokat a végrehajtásért felelős személyeknek és szervezeteknek;
- az éves költségvetésben tervezi a hazai és a nemzetközi segítségnyújtásra fordítható előirányzat mértékét;
- gondoskodik a központi költségvetési tervezés keretében a katasztrófavédelem működésének és fejlesztésének pénzügyi feltételeiről;
- meghatározza a nemzeti kockázatelemzési, értékelési és feltérképezési követelményeket;
- a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszternek a honvédelemért felelős miniszter véleményének kikérését követően kialakított javaslatára meghatározza a polgári védelmi szervezetek összlétszámát;
- közvetlenül vagy a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter útján irányítja a megyei védelmi bizottságok katasztrófavédelmi feladatainak végrehajtását.

A Kormány megszervezi:

- a katasztrófák elleni védekezés irányítását és a végrehajtás összehangolását,
- a tervezés kormány szintű feladatainak végrehajtását,
- a katasztrófák következményeinek felszámolására való felkészülés, a megelőzés, a végrehajtás és a helyreállítás feladatainak tárcák közötti koordinációját.

A kormány a katasztrófavédelem irányítása során dönt a védekezéshez szükséges külföldi (nemzetközi) segítség igénybevételéről, a külföldi állam részére történő segítségnyújtásról.

A Kormány katasztrófavédelemmel összefüggő döntéseinek előkészítését, valamint a védekezéssel kapcsolatos feladatok ágazati összehangolását és irányítását a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter által vezetett KKB látja el. A több megyét érintő veszélyhelyzet vagy a katasztrófa elhárítása érdekében kinevezett miniszteri biztos egyben a KKB vezetőjének helyettese. A KKB Elnöke a megyei, fővárosi védelmi bizottság elnöke által a katasztrófavédelmi feladatok ellátása során hozott határozatokat, döntéseket jogszabálysértés esetén megváltoztathatja vagy megsemmisítheti. A KKB szervezeti felépítését a 2. számú melléklet tartalmazza.

A kormányzati koordinációs szerv döntés-előkészítésének tudományos támogatását a Tudományos Tanács; a szakterületenkénti műveletek országos szintű összehangolását, az értékelést és elemzést pedig az operatív munkaszerve, a Nemzeti Veszélyhelyzet-kezelési Központ (a továbbiakban: NVK) végzi.

A megyei, fővárosi védelmi bizottság területi operatív munkaszervet működtet, melynek ügyrendjét a védelmi bizottság elnöke hagyja jóvá. A megyei, fővárosi védelmi bizottság alárendeltségében működik a helyi védelmi bizottság.

A KKB NVK működéséhez a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter által vezetett minisztérium és a BM OKF; a megyei, fővárosi védelmi bizottság területi operatív munkaszervének működtetéséhez a megyei, fővárosi védelmi bizottság tart fent a célnak megfelelően kialakított és felszerelt, folyamatosan üzemképes állapotban tartott vezetési pontot.

A KKB szervezeti és működési rendjét, valamint eljárási szabályait közjogi szervezetszabályozó eszköz (a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság létrehozásáról, valamint szervezeti és működési rendjének meghatározásáról szóló 1150/2012. /V.15./ Kormányhatározat) határozza meg. A KKB a helyreállítással és újjáépítéssel kapcsolatos feladatokat a Kormány döntésének megfelelően végzi.

6.1.1.1. A Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság

A Kormány a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2010. évi XLIII. törvény 30. § (1) bekezdése alapján, a Kormány javaslattevő, véleményező, tanácsadói tevékenységet végző szerveként hozta létre a KKB-t. A KKB a katasztrófák elleni felkészüléssel, védekezéssel és helyreállítással kapcsolatos feladatait a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet 8. §-ában meghatározottak szerint látja el.

A KKB elnöke a belügyminiszter. A KKB elnökhelyettese az elnök által kijelölt tag. A KKB tagjai: az agrárminiszter, az emberi erőforrások minisztere, a honvédelmi miniszter, az igazságügyi miniszter, az innovációért és technológiáért felelős miniszter, a külgazdasági és külügyminiszter, a Miniszterelnökséget vezető miniszter, a miniszterelnök kabinetfőnöke és a pénzügyminiszter által kijelölt állami vezető, valamint a Belügyminisztérium közbiztonsági főigazgatója.

A KKB ülésén állandó jelleggel tanácskozási joggal részt vesz:

- a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (a továbbiakban: BM OKF) főigazgatója,
- az országos rendőrfőkapitány,
- a Honvéd Vezérkar főnöke,
- a KKB Tudományos Tanácsának elnöke,
- a KKB Nemzeti Veszélyhelyzet-kezelési Központjának (a továbbiakban: KKB NVK) vezetője, valamint
- a KKB adminisztratív feladatait ellátó szervezeti egység vezetője,
- a Belügyminisztérium közbiztonsági főigazgatója által kijelölt, a Belügyminisztérium állományába tartozó vezetői munkakört betöltő személy.

A KKB ülésén a KKB elnökének döntése és meghívása alapján tanácskozási joggal vesz részt:

- a Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal főigazgatója,
- a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka,
- a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok főigazgatói,
- a KKB NVK vezető szakmai helyettese,
- az Országos Atomenergia Hivatal (a továbbiakban: OAH) főigazgatója,
- az országos főállatorvos,
- az Országos Meteorológiai Szolgálat elnöke,
- az Országos Mentőszolgálat főigazgatója,
- az országos tisztifőorvos,
- a Nemzeti Adó- és Vámhivatal elnöke,
- a Terrorelhárítási Központ főigazgatója,
- az Országos Vízügyi Főigazgatóság főigazgatója,
- a Pest Megyei Kormányhivatal főigazgatója, valamint
- azon megyei, fővárosi védelmi bizottság elnöke, akit a KKB napirendjén szereplő kérdés érint,
- a Nemzeti Média és Hírközlő Hatóság elnöke, valamint
- az Állami Egészségügyi Ellátó Központ főigazgatója.

A KKB elnöke a KKB ülésre más személyt is meghívhat. A meghívásra a napirend által érintett KKB tag kezdeményezése alapján is sor kerülhet. A KKB tagját akadályoztatása esetén a képviselt tárca szervezeti és működési szabályzatában kijelölt helyettese helyettesíti. A tanácskozási joggal rendelkező személyeket szervezetszerű helyettesük képviseli.

A KKB évente legalább két alkalommal ülésezik. A KKB ülését a KKB elnöke – a KKB adminisztratív feladatait ellátó szervezeti egység útján – hívja össze. A KKB elnöke, amennyiben úgy ítéli meg, a fentiekől eltérő rendszerességgel is összehívhatja a KKB ülését. A KKB rendkívüli ülésének összehívását bármely KKB tag az indok egyidejű megjelölésével kezdeményezheti a KKB elnökénél. A kezdeményezésről a KKB elnöke haladéktalanul dönt. A KKB adminisztratív feladatainak ellátásáról a BM OKF főigazgatója gondoskodik. A KKB üléseiről emlékeztető készül. Az emlékeztető elkészítéséről és a bizottsági tagok részére – az ülést követő öt munkanapon belül – történő megküldéséről a KKB adminisztratív feladatait ellátó szervezeti egység gondoskodik. A KKB működésének részletes szabályait a KKB az ügyrendjében állapítja meg.

6.1.1.2. A KKB Tudományos Tanácsa

A KKB a tevékenységének tudományos támogatása érdekében Tudományos Tanácsot (a továbbiakban: KKB TT) működtet. Ügyrendjét a BM OKF főigazgatójának javaslatára a KKB hagyja jóvá. A KKB TT tagjai a KKB elnöke által felkért személyek. A tagok a tagságból eredő feladataik ellátása során a tudomány eredményei alapján képviselik álláspontjukat, tevékenységükért díjazásban nem részesülnek. A KKB TT a természeti és civilizációs katasztrófák elleni védekezéssel kapcsolatban tudományos és tudományszervezési tevékenységet folytat. A nukleáris veszélyhelyzetek jelentőségére tekintettel a KKB TT nukleárisbaleset-elhárítási műszaki tudományos szekciót működtet.

6.1.1.3. A KKB Nemzeti Veszélyhelyzet-kezelési Központ

A KKB a katasztrófák elleni védekezéssel kapcsolatos feladatok összehangolt végrehajtásának támogatása érdekében operatív munkaszervként a KKB NVK-t működteti. A KKB NVK ügyrendjét a BM OKF főigazgatójának javaslatára a KKB hagyja jóvá. A KKB NVK a katasztrófák elleni védekezésben részt vevő központi államigazgatási szervek állományából a KKB elnöke, illetve a KKB tagjai által kijelölt szakemberekkel, valamint meghívott szakértőkkel látja el feladatát. A kijelölés feltételei:

- a) a KKB tagja által képviselt szervezet részéről a KKB NVK ügyrendjében meghatározott beosztási, képesítési, valamint általános és szakmai kompetenciák megléte, és
b) részvétel a KKB NVK által szervezett, kijelölést megelőző alapfelkészítésen.

A KKB NVK a vezetőjéből, az általános munkacsoportból és szakmai feladatokat ellátó védekezési munkabizottságokból áll. A KKB NVK az általános munkacsoport részeként Lakossági Tájékoztatási Munkacsoportot működtet. Elrendelés esetén a KKB NVK általános munkacsoportja a BM OKF bázisán részleges, vagy a Belügyminisztérium bázisán teljes állománnyal, mindkét esetben 24 órás folyamatos munkarendben működik az ügyrendjében meghatározottak szerint. A részleges működést a BM OKF főigazgatója, a teljes állománnyal való működést a KKB elnöke, halaszthatatlan esetben - a KKB elnökének utólagos tájékoztatásával - a BM OKF főigazgatója rendeli el. A KKB elnöke a teljes állománnyal való működés elrendeléséről haladéktalanul tájékoztatja a KKB tagjait, és ezzel egyidejűleg dönt az érintett védekezési munkabizottság működésének megkezdéséről.

A KKB NVK a teljes állománnyal való működésének megkezdését követően, a KKB szakmai javaslattevő, valamint a feladatok végrehajtásának összehangolásában résztvevő szerveként működik, ennek során:

- végzi a szükséges operatív döntések előkészítését, javaslatot tesz a döntések végrehajtására, figyelemmel kíséri a döntések végrehajtását;
- a KKB döntése alapján részt vesz a védekezésbe, illetve a katasztrófa következményeinek felszámolásába bevont erők és a közreműködő szervezetek tevékenységének összehangolásában;
- tájékoztatja a KKB elnöke útján a KKB-t a kialakult helyzetről, a megtett intézkedésekről, a bevont erőkről és eszközökről, valamint a katasztrófa elhárításával, a védekezéssel és a következmények felszámolásával kapcsolatos további javaslatokról;
- elemzi és értékeli a kialakult helyzetet, a központi, területi szintű megelőző intézkedések bevezetésével kapcsolatos információkat.

A KKB NVK vezetőjét a KKB elnöke nevezi ki. A KKB NVK vezetőjének tevékenységét általános és szakmai helyettese támogatja. A KKB NVK vezetőjének általános helyettese a BM OKF állományából a BM OKF főigazgatója által kijelölt vezető beosztású személy, aki a helyettesítés során általános helyettesítési jogkörrel jár el. A KKB NVK vezetőjének általános helyettese vezeti azt az általános munkacsoportot, amelyik a valamennyi katasztrófátípus során egyaránt ellátandó feladatokat az érintett központi államigazgatási szervek állományából kijelölt szakemberekkel látja el.

A KKB NVK, a teljes állománnyal való működésének elrendelését követően, a Belügyminisztérium bázisán, erre a célra kialakított és felszerelt, folyamatosan működőképes állapotban tartott létesítményben működik. A KKB NVK félévente gyakorlatot tart a teljes állománnyal való működési rendre történő áttérés begyakorlása érdekében, amennyiben a tárgyidőszakban veszélyhelyzet kihirdetésére nem került sor.

6.1.1.4. KKB NVK Védekezési munkabizottság

Az a központi államigazgatási szerv, melynek az adott katasztrófátípus kezelése, elhárítása a jogszabályban meghatározott alapvető feladatait, felelősségi körét elsődlegesen érinti, a székhelyén – a központi államigazgatási szerv állományából – a katasztrófátípus szerinti védekezési munkabizottságot működtet. A védekezési munkabizottság feladatainak ellátására kijelölhető arra alkalmas, már működő olyan munkaszervezet is, amely más jogszabály alapján hasonló tevékenységet végez. A védekezési munkabizottság ügyrendjét az érintett központi államigazgatási szervet képviselő KKB tag a KKB elnökének egyetértésével hagyja jóvá. A nukleáris védekezési munkabizottság támogatására az OAH szakértői részleget működtet. A szakértői részleg a tevékenysége során az OAH és a BM OKF által biztosított elemzési eredményeket használja fel. A Kat. 3. § 28. pontja szerinti veszélyes anya-

gokkal foglalkozó üzem működése során keletkezett katasztrófa következményeinek felszámolása során a szakmai tevékenységet az általános munkacsoport látja el.

A KKB NVK folyamatos működésének elrendelése esetén a védekezési munkabizottság a KKB NVK részeként működik.

A KKB NVK vezetőjének szakmai helyettese minden esetben annak a központi államigazgatási szervnek az állományába tartozó, a szakmai feladatok ellátásáért felelős vezető beosztású személy, akinek az adott katasztrófatípus kezelése, elhárítása a jogszabályban meghatározott alapvető feladatait, felelősségi körét elsődlegesen érinti.

Ennek megfelelően a KKB NVK vezetőjének szakmai helyettese, egyúttal a védekezési munkabizottság vezetője:

- az ár- és belvizek elleni védekezés irányítására, a vízügyi infrastruktúrát ért károk felszámolására a vízügyi igazgatási szervek irányításáért;
- a rendkívüli időjárási helyzetben történő védekezés irányítására a közlekedésért;
- a veszélyhelyzeti szintet elérő környezetkárosodás felszámolásának irányítására a környezetvédelemért;
- a földtani veszélyforrások következményeinek felszámolására a településfejlesztésért és településrendezésért;
- a nukleárisbaleset-elhárításra a katasztrófák elleni védekezésért;
- a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény (a továbbiakban: Kat.) 3. § 28. pontja hatálya alá nem tartozó ipari létesítményekben veszélyes anyag tárolása és szállítása közben bekövetkező, veszélyhelyzeti szintet elérő esemény következményei felszámolásának irányítására az iparügyekért;
- a Kat. 3. § 28. pontja hatálya alá nem tartozó ipari üzemekkel kapcsolatos, szénhidrogén-kitermelés során bekövetkező, veszélyhelyzeti szintet elérő esemény következményei felszámolásának irányítására a bányászati ügyekért;
- a humán járványok megelőzésének és felszámolásának irányítására az egészségügyért;
- a veszélyhelyzeti szintű hőhullám időszakára az egészségügyért;
- az állati eredetű járványok, valamint az élelmiszerbiztonsággal kapcsolatos események megelőzésének és felszámolásának irányítására az élelmiszerlánc-felügyeletért;
- a veszélyhelyzeti szintet elérő légi, közúti, vasúti, vízi közlekedési balesetek, valamint a katasztrófák kezelése és a nemzetközi segítségnyújtás során szükséges szárazföldi, vízi és légi szállítási feladatok, kapacitások biztosítására és a közlekedési infrastruktúrát ért károk felszámolására a közlekedésért;
- a kormányzati, közigazgatási és lakosság-ellátási informatikai rendszerek zavarai, leállása vagy összeomlása miatt bekövetkező események kezelésére, valamint következményei felszámolásának irányítására a közigazgatási informatika infrastrukturális megvalósíthatóságának biztosításáért;
- az elektronikus hírközlési infrastruktúrát ért károk felszámolására az elektronikus hírközlésért; valamint
- a külföldi állampolgárok tömeges méretű migrációja miatt bekövetkező események kezelésére az idegenrendészetért és menekültügyért felelős központi államigazgatási szervet képviselő KKB tag által kijelölt személy.

6.1.2. A katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter: a belügyminiszter

Felelős az irányítása alá tartozó hivatásos katasztrófavédelmi szerv működtetéséért.

A miniszter:

- kinevezi, illetve felmenti a közvetlen irányítása alá tartozó hivatásos katasztrófavédelmi

szerv központi szervének vezetőjét, gyakorolja felette a munkáltatói jogokat, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve vezetőjének javaslatára kinevezi, illetve felmenti a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve vezetőjének helyettesét vagy helyetteseit;

- elrendeli a Kormány egyidejű tájékoztatása mellett a polgári védelmi szervezetek részleges alkalmazását;
- dönt az Országgyűlés által az éves költségvetésben a nemzetközi segítségnyújtásra hatáskörébe utalt előirányzat felhasználásáról;
- háromévente jelentést készít az Országgyűlésnek és a Kormánynak a főbb természeti csapásokra és az ember okozta katasztrófákra kiterjedő kockázatelemzésekről, a katasztrófa elleni védekezésre történő felkészülés helyzetéről, illetve a védekezésről,
- gondoskodik a polgári veszélyhelyzeti tervezés (a továbbiakban: NATO CEP = Civil Emergency Planning) katasztrófavédelmi feladatainak hazai koordinálásáról és végrehajtásáról, melynek érdekében biztosítja a képviseletet a NATO Polgári Veszélyhelyzeti Tervezési Bizottságban (a továbbiakban: NATO CEPC = Civil Emergency Planning Committee), ellátja a NATO CEPC katasztrófavédelmi szerveivel való kapcsolattartást;
- gondoskodik az EU polgári védelmi tevékenységének hazai koordinálásáról és végrehajtásáról, ennek keretében biztosítja a kapcsolattartást és a képviseletet az EU intézményeiben;
- a külpolitikáért felelős miniszterrel együttműködve részt vesz a nemzetközi segítségnyújtásban;
- felelős a kritikus infrastruktúrák védelméért a katasztrófa elleni védekezés területén;
- jóváhagyja a központi veszélyelhárítási tervet.

6.1.3. A katasztrófa elleni védekezésben érintett miniszter:

Felelős a tárca feladatkörébe tartozó terület katasztrófavédelmével kapcsolatos tervező, szervező, irányító tevékenységéért. Ennek keretében:

- rendszeresen tájékoztatja a kormányzati koordinációs szerv (KKB) elnökét a feladatok végrehajtásának helyzetéről, figyelemmel kíséri a szakterületén jelentkező, katasztrófa-veszélyt jelentő jelenségeket, folyamatokat, intézkedik a veszély elhárítására, illetőleg megteszi a szükséges intézkedéseket a megelőzéshez szükséges pénzügyi források biztosítására, a feladatok végrehajtására;
- gondoskodik a veszélyhelyzetet okozó emberi tevékenységek és a természeti erők körében a kockázat csökkentéséhez, a károk bekövetkezésének megelőzéséhez szükséges katasztrófavédelmi tervezési, kivitelezési, működtetési, ellenőrzési és biztonsági szabályok megállapításáról,
- gondoskodik az ágazat figyelő- és ellenőrzőrendszerének az egységes irányítási rendszerbe illeszkedő kiépítéséről és működtetéséről, valamint az ágazati adatszolgáltatási kapcsolat kialakításáról;
- gondoskodik a felügyelete alá tartozó szervek védekezésre való felkészítéséről és működési feltételeinek biztosításáról, jóváhagyja a feladatok végrehajtását szolgáló terveket, gondoskodik a minisztérium és a felügyelete alatt álló szervek alkalmazottainak katasztrófavédelmi felkészítéséről, ellenőrzi a megelőzéssel és a felkészüléssel kapcsolatos ágazati feladatok végrehajtását;
- védelmi programokat dolgoz ki az ágazatot érintő kritikus infrastruktúrákra vonatkozóan és koordinálja azok végrehajtását, kidolgozza az ágazati kritériumrendszert, a kockázatkezelési és elemzési programokat, módszereket és eljárásokat, végrehajtja az ágazati kockázatelemzéseket;

- azonosítja az ágazatot érintő kritikus infrastruktúrákat és az azonosítás alapján javaslatot tesz a BM OKF-nek a kritikus infrastruktúráként, vagy európai kritikus infrastruktúráként történő kijelölésére, a biztonsági elemzések eredményei alapján javaslatot tesz az ágazat biztonsági célkitűzéseire és biztonságpolitikájára;
- részt vesz a nemzeti és nemzetközi gyakorlatok tervezésében, szervezésében és végrehajtásában,;
- kezdeményezi és előkészíti az európai kritikus infrastruktúrák kijelölésével kapcsolatos nemzetközi szerződéseket.

6.1.4. A központi közigazgatási szerv vezetője

Felelős az ágazati feladatkörébe tartozó terület katasztrófavédelmével kapcsolatos tervező, szervező, irányító tevékenységéért. Ennek keretében:

- megállapítja az ágazati tevékenységgel összefüggő adatközlési, bejelentési, hatósági engedélyezési kötelezettségeket, és végzi az érvényesítésükhöz szükséges szabályozási és jogalkalmazói feladatokat;
- irányítja a megelőző védelmi feladatok ágazati végrehajtását;
- az állami költségvetési tervezés rendszerében az államháztartásért felelős miniszter egyetértésével meghatározza az ágazati katasztrófavédelmi rendszer és szervek működéséhez szükséges pénzügyi feltételeket;
- a közigazgatási informatika infrastrukturális megvalósíthatóságának biztosításáért felelős miniszterrel egyeztetve végrehajtja a katasztrófavédelmi célú távközlési, informatikai, valamint ágazati mérő- és ellenőrző rendszerek egységes irányítási rendszerbe illeszkedő kialakítását és működtetését;
- kijelöli az ágazat katasztrófavédelemben részt vevő szerveit és a katasztrófavédelemben bevonható gazdálkodó, valamint az önkéntesen jelentkező civil szervezetek közül az állandó együttműködésre alkalmas és a helyi részvételnél átfogóbb tevékenységre is képes szervezeteket, meghatározza a katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladataikat, jogszabály alapján intézkedik felkészítésükre és a működési feltételeik megteremtésére.

6.1.5. A katasztrófavédelemben részt vevő állami szerv vezetője

Felelős az állami szerv katasztrófavédelmi feladatainak teljesítéséért:

- meghatározza szakterületén, illetve az alárendeltségébe tartozó szerv vonatkozásában a megelőzéssel kapcsolatos feladatokat, kialakítja a saját szervezetére vonatkozóan a védekezéssel kapcsolatos, a normál működési rendtől eltérő szabályokat és meghatározza a bevezetés rendjét;
- meghatározza a felügyelete alatt álló szervezet védekezés idejére szükséges működési rendjét, szervezetét és az ehhez kapcsolódó feltételrendszert, meghatározza más, a védekezésben részt vevő állami szervekkel az együttműködést és a kapcsolattartást,
- kidolgozza a szakterületén a lakosság és az anyagi javak műszaki-technikai és radiológiai, biológiai és vegyi védelmének fejlesztési irányait.

A katasztrófák elleni védekezésben részt vevő állami szervek vezetőinek a tevékenységet úgy kell megszervezni, hogy a szervek munkaidőn belül a váratlan helyzetekben haladéktalanul, munkaidőn kívül kettő órán belül legalább az azonnal fogantatosítható rendszabályok bevezetésére, hat órán belül

a teljes működésre legyenek képesek. Munkaszüneti napon, illetve heti pihenőnapon ez az idő kettő órával növekedhet.

6.1.6. A hatósági határozat alapján kijelölt gazdálkodó szervezet vezetője

Felelős a szervezet védekezési feladatainak ellátásáért, ennek keretében:

- hatósági határozatban megjelölt, polgári védelmi kötelezettségen alapuló települési és munkahelyi polgári védelmi szervezetet hoz létre, kijelöli a munkahelyi polgári védelmi szervezet tagjait, és beosztásuk esetén gondoskodik a felkészítésükről, valamint a szervezet működtetéséről, szervezi és irányítja az alkalmazottak katasztrófavédelmi felkészítését;
- gondoskodik a létfenntartáshoz nélkülözhetetlen anyagi javak (különösen élelmiszer-, víz-, gyógyszer-, takarmánykészletek, állatállomány) műszaki-technikai, valamint radiológiai, biológiai és vegyi megelőző védelméről;
- működési területén kívül közreműködik a károk csökkentésében, valamint a mentéshez szükséges halaszthatatlan munkák végzésében;
- gondoskodik az alkalmazottak védelmét szolgáló védőlétesítmények létrehozásáról, fenntartásáról, az egyéni védőeszközök biztosításáról;
- a hivatásos katasztrófavédelmi szervnek a gazdálkodó szervezet székhelye, telephelye szerint illetékes helyi szervének előzetes egyetértésével jóváhagyja a gazdálkodó szervezet veszély-elhárítási tervét.

6.1.7. Az önként jelentkező társadalmi és karitatív szervezetek

A katasztrófák elleni védekezéssel összefüggő feladatok ellátásában a hivatásos katasztrófavédelmi szervekkel kötött megállapodás alapján vesznek részt. Amennyiben különleges szakképzettség és speciális szakfelszerelések igénybevétele szükséges, az önkéntes mentőszervezetek védekezésbe történő bevonását a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének vezetője rendeli el. Az önkéntes mentőszervezetek a hivatásos katasztrófavédelmi szervek irányítása mellett vesznek részt a katasztrófák hatásai elleni védekezésben és a kárelhárításban. Az önkéntesen segítséget nyújtó személyek az adott feladat végrehajtásáért felelős személy irányításával látják el a számukra meghatározott feladatot.

6.1.8. A megyei védelmi bizottság

A Kormány irányítása alatt működő közigazgatási szerv, amely az illetékességi területén ellátja a törvényben és kormányrendeletben számára megállapított honvédelmi felkészítéssel és katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatokat.

A Kormány a honvédelemért felelős miniszter útján irányítja a megyei védelmi bizottságok honvédelmi, a katasztrófák elleni védelemért felelős miniszter útján irányítja a megyei védelmi bizottságok katasztrófavédelmi feladatainak végrehajtását. A megyei védelmi bizottság testületi szerv. Szervezeti és működési rendjét a honvédelemért felelős miniszter, valamint a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter előzetes hozzájárulásával maga állapítja meg.

A megyei, fővárosi védelmi bizottság elnöke a védelmi bizottság közreműködésével a védekezés irányítása terén magához vonhatja a védekezés irányítását, ha a saját vagy az érintett polgármester

helyzetértékelése szerint a katasztrófa elleni védekezés a helyi védelmi bizottság lehetőségét meghaladja, erről haladéktalanul értesíti a kormányzati koordinációs szervet.

A honvédelmi feladatok végrehajtásakor a rendkívüli állapot, megelőző védelmi helyzet, szükségállapot, terrorveszély-helyzet és váratlan támadás idején bevezetett intézkedések végrehajtása során a megyei védelmi bizottság teljes jogkörét annak elnöke a Honvédség állományába tartozó elnökhelytesssel egyetértésben gyakorolja.

A megyei védelmi bizottság elnöke a honvédelmi és a katasztrófavédelmi igazgatási feladatok vonatkozásában hatósági jogkört gyakorol.

A megyei védelmi bizottság elnöke a kormány megbízott, elnökhelyettesei a honvédelmi feladatok tekintetében a Honvédség állományába tartozó tényleges állományú katona, a katasztrófák elleni védekezés tekintetében a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének vezetője.

Tagjai:

- a megyei közgyűlés elnöke, a fővárosban a főpolgármester vagy az általa kijelölt főpolgármester-helyettes,
- a megyei jogú város polgármestere,
- a fővárosi és megyei kormányhivatal főigazgatója,
- a katonai igazgatás területi szervének vezetője, képviselője,
- a megyei, fővárosi rendőrfőkapitány,
- az egészségügyi államigazgatási szerv képviselője,
- a vízügyi igazgatási szerv képviselője,
- a megyei védelmi bizottság titkára.

A megyei védelmi bizottság állandó meghívottja tanácskozási joggal az Országos Mentőszolgálat képviselője. A megyei védelmi bizottság elnöke az ülésre tanácskozási joggal más személyeket is meghívhat. A helyi védelmi bizottság feladatkörét érintő döntésben részt vesz a helyi védelmi bizottság elnöke is.

Az MVB ülésein a megyei védelmi bizottság elnökének meghívottjaként állandó meghívottként tanácskozási joggal vesz részt:

- a honvédelemért felelős miniszter által kijelölt minisztériumi szervezeti egység vezetője,
- a honvédelmi feladatok tekintetében a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter által kijelölt védelmi igazgatási feladatokat ellátó minisztériumi szervezeti egység vezetője, valamint a katasztrófavédelmi feladatok tekintetében a BM OKF szervezeti egységének vezetője,
- a megyei, fővárosi védelmi bizottság illetékességi területén működő rendvédelmi szervek megyei vezetői, kivéve, ha tagjai a megyei, fővárosi védelmi bizottságnak,
- a Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal területileg illetékes vezetője,
- a Honvéd Vezérkar főnöke által a megyei, fővárosi védelmi bizottsággal együttműködésre kijelölt katonai szervezet parancsnoka, és a katonai igazgatási szervezet vezetője,
- az Országos Mentőszolgálat területileg illetékes vezetője vagy az általuk kijelölt képviselő.

A megyei, a fővárosi, illetve a helyi védelmi bizottság az illetékességi területén összehangolja a katasztrófák elleni védekezésben közreműködő szervek katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatainak ellátását és az arra való felkészülést. A megyei, fővárosi védelmi bizottság az illetékességi területén irányítja és összehangolja a helyi védelmi bizottságok, a polgármesterek katasztrófavédelmi feladatait.

A megyei, fővárosi védelmi bizottság elnöke a katasztrófavédelmi feladatok ellátásával kapcsolatos hatáskörét meghaladó határozatokat, előterjesztéseket a BM OKF főigazgatója útján felterjeszti a kormányzati koordinációs szerv (KKB) elnökének. A megyei, fővárosi védelmi bizottság katasztrófák elleni védekezéssel összefüggő feladatainak végrehajtása során a BM OKF költségvetésében megjelenő források területi és helyi felhasználása a megyei, fővárosi katasztrófavédelmi igazgatóságok útján történik.

Amennyiben a területi, illetve a helyi szintű védekezésben egyidejűleg több szerv együttműködése szükséges, a védekezés közvetlen irányításáért felelős vezetőt illetékességi területén a megyei, fővárosi vagy helyi védelmi bizottság elnöke, illetve a polgármester, több megye területét illetően a Kormány vagy bizottsága jelöli, a kijelölésig az események következményeinek felszámolásában elsődlegesen érintett szerv vezetője végzi a védekezés irányítását.

Az MVB a honvédelmi és katasztrófavédelmi tevékenységének támogatása érdekében munkacsoportokat működtet:

- honvédelmi igazgatási munkacsoport,
- katasztrófavédelmi munkacsoport,
- támogató munkacsoport, és
- gazdaságmozgósítási és lakosság-ellátási munkacsoport.

A fenti munkacsoportokon túl az MVB más munkacsoportokat is működtethet. Az MVB munkacsoportjainak működését azok ügyrendje határozza meg, melyet az munkacsoport vezetője ír alá, és amelyet a feladatkörében érintett elnökhelyettes előzetes egyetértésével az MVB elnöke hagy jóvá. Az MVB munkacsoportjainak ügyrendjében egyértelműen el kell határolni a testület honvédelmi és katasztrófavédelmi feladatainak ellátása során irányadó működési rendet.

Az MVB munkacsoportjai az elnök által kijelölt MVB és MVB titkársági tagokból, valamint a kormányhivatal által foglalkoztatott személyekből áll. Szükség esetén a munkacsoport az adott szakfeladat ellátására alkalmas, az MVB – feladatkör szerint illetékes – elnökhelyettese által kijelölt más személyekkel kiegészíthető. Az MVB munkacsoportjait az MVB elnöke, valamint – feladattól függően – a feladatkörében érintett honvédelmi, illetve katasztrófavédelmi elnökhelyettese jogosult aktivizálni. Az MVB munkacsoportjainak tervezett gyakoroltatása és ellenőrzése az MVB éves munkaterve alapján történik.

Az MVB a feladat- és hatáskörébe tartozó ügyekben történő, késedelem nélküli, szakszerű és összehangolt intézkedések megtétele, valamint a szükséges döntések meghozatala érdekében intézkedési terveket készít. Az MVB intézkedési terveit az MVB titkára – az érintett szakterületek kijelölt képviselőinek bevonásával – készíti elő, és terjeszti az MVB elé. Az MVB intézkedési terveit az MVB határozattal hagyja jóvá.

Az MVB és az MVB titkárságának gazdasági ügyeit a kormányhivatal intézi. Az MVB működési költségeinek fedezetét a kormányhivatal költségvetésében kell tervezni, és a kormányhivatal részére az egyes honvédelmi feladatokra biztosított költségvetési összegből, céltámogatásból, az illetékességi területhez tartozó településekre háruló honvédelmi feladatok és a lakosság létszámának arányában meghatározott normatív állami támogatásból kell biztosítani.

Az MVB katasztrófavédelmi felkészülésének, illetve katasztrófa elleni védekezésének költségeit az állam viseli. A felkészülés költségeit az MVB az éves költségvetésében tervezi. A katasztrófavédelmi védekezés során felmerült, anyag-, eszköz-, illetve szolgáltatás költségeket igazoló számlák, bizonylatok elkülönített nyilvántartására és megőrzésére az MVB elnöke intézkedik.

6.1.9. A helyi védelmi bizottság

A járásokban és a fővárosi kerületekben helyi védelmi bizottság működik. A helyi védelmi bizottságok illetékességi területe a járásokhoz, illetve a fővárosi kerületekhez igazodik. A helyi védelmi bizottság testületi szerv. A helyi védelmi bizottság elnöke a fővárosi és megyei kormányhivatal járási (fővárosi kerületi) hivatal (a továbbiakban: járási hivatal) vezetője, elnökhelyettesei a katasztrófa elleni védekezés tekintetében a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének vezetője által kijelölt személy, a honvédelmi feladatok tekintetében a Honvédség állományából szükség esetén vezényelt tényleges állományú katona.

Tagjai az elnökön és az elnökhelyettese(ke)n kívül:

- a hivatásos katasztrófavédelmi szerv kivételével a rendvédelmi szerveknek a helyi védelmi bizottság illetékességi területe szerinti vezetője,
- a helyi védelmi bizottság illetékességi területén működő, a helyi védelmi bizottság feladatrendszerében érintett szakigazgatási szerv vezetője,
- a fővárosi és megyei kormányhivatal képviselője,
- különleges jogrend bevezetése esetén a katonai igazgatási szerv képviselője.

A helyi védelmi bizottság a megyei védelmi bizottság irányítása alatt működő közigazgatási szerv, amely az illetékességi területén irányítja és összehangolja a honvédelmi felkészítés helyi feladatainak végrehajtását. A helyi védelmi bizottság testületi szerv.

A helyi védelmi bizottság:

- az illetékességi területén összehangolja a katasztrófák elleni védekezésben közreműködő szervek katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatainak ellátását és az arra való felkészülést,
- irányítja a polgármester védelmi felkészülési tevékenységét,
- irányítja a hatáskörébe tartozó katasztrófavédelmi tervező tevékenységet,
- szervezi a települések (a kerületek) közötti kölcsönös segítségnyújtást, értesítést, riasztást és tájékoztatást.

A helyi védelmi bizottság kiadásainak és működési költségeinek fedezetét a járási hivatal részére az egyes honvédelmi feladatokra biztosított költségvetési összegből és céltámogatásból, továbbá a helyi védelmi bizottság illetékességi területéhez tartozó településekre háruló honvédelmi feladatok és a lakosság létszámának arányában meghatározott normatív állami támogatásból kell biztosítani. A helyi védelmi bizottság a szervezeti és működési rendjét maga állapítja meg, amelyhez a megyei, fővárosi védelmi bizottság előzetes hozzájárulása szükséges.

6.1.10. A megyei (fővárosi) közgyűlés elnöke

A megyei (fővárosi) közgyűlés elnöke:

- ellátja a megyei (fővárosi) önkormányzat által fenntartott intézmények katasztrófavédelmi feladatainak koordinálását,
- a területfejlesztési feladatok ellátása során érvényesíti a katasztrófák csökkentésére vonatkozó irányelveket,
- a megyei (fővárosi) védelmi bizottság elnökének döntése alapján részt vesz a megyei katasztrófavédelmi megelőzési és felkészülési feladatok ellátásában,
- közreműködik az állami és magántulajdonú ingatlanokban keletkezett károkkal kapcsolatos kárenyhítésben.

6.1.11. A polgármester (fővárosban a főpolgármester)

A polgármester illetékességi területén ellátja a felkészítéssel kapcsolatos, törvényben vagy kormányrendeletben számára megállapított feladatokat, irányítja és összehangolja azok végrehajtását.

A polgármester a védelmi feladatok végrehajtása céljából:

- összehangolja a védelemben közreműködő települési szervek tevékenységét,
- elrendeli a hatáskörébe utalt gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség teljesítését,

- részt vesz az illetékességi területének védelmi feladataihoz szükséges tájékoztatási rendszer működtetésében,
- irányítja a rendkívüli intézkedésekből eredő feladatok végrehajtását,
- béke, rendkívüli állapot, szükségállapot, megelőző védelmi helyzet, valamint váratlan támadás idején irányítja a hatáskörébe utalt, a fegyveres összeütközések időszakában végrehajtandó polgári védelmi feladatok ellátását, és az azokra történő felkészülést,
- közreműködik a gazdaságfelkészítés és mozgósítás helyi feladatainak szervezésében és ellátásában.

A polgármester a meghatározott feladatok teljesítése érdekében a helyi védelmi bizottság rendelkezései szerint együttműködik más települések polgármestereivel. Védelmi igazgatási feladatait a járási hivatal közreműködésével látja el. A védelmi feladatok ellátása érdekében, a szükséges mértékben, munkaidő-korlátozás nélkül, a járási hivatal minden kormánytisztviselője és munkavállalója rendkívüli túlmunkára kötelezhető. A meghatározott feladatának végrehajtásához szükséges költségek és kiadások fedezetére állami támogatás biztosítható.

Az illetékességi területén irányítja és szervezi a felkészülés és a védekezés feladatait. E feladatok végrehajtására – a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének egyetértésével – közfoglalkoztatási támogatást igényelhet az erre a célra létrehozott költségvetési előirányzat terhére, a külön jogszabályban meghatározottak szerint.

A polgármester:

- kijelöli a katasztrófák elleni védekezéssel összefüggő feladataiban közreműködő közbiztonsági referenst.
- gondoskodik a település katasztrófavédelmi besorolásának elkészítéséről, a települési veszélyelhárítási terv elkészítéséről és jóváhagyásra felterjeszti a helyi védelmi bizottság elnökének,
- a katasztrófavédelmi kirendeltség bevonásával ellenőrzi és értékeli a települési és munkahelyi polgári védelmi szervezetek felkészültségét, és erről tájékoztatja a helyi védelmi bizottság elnökét,
- gondoskodik a védekezésben részt vevő erők váltásáról, pihentetéséről és ellátásáról,
- hatósági határozattal dönt a gazdasági és anyagi szolgáltatások kijelöléséről, igénybevételeiről,
- adatokat szolgáltat a helyi védelmi bizottság részére,
- a hivatásos katasztrófavédelmi szerv és a védelmi bizottság irányításával illetékességi területén végzi a katasztrófa által okozott károk felmérését,
- irányítja a részére meghatározott helyreállítási feladatok végrehajtását,
- szervezi és irányítja a helyi erők által végzett helyreállítási tevékenységet,
- közreműködik a humanitárius segélyek elosztásában.

6.1.12. A közbiztonsági referens

A közbiztonsági referens a polgármester katasztrófák elleni védekezésre való felkészülési, védekezési, helyreállítási szakmai feladataiban, továbbá rendvédelmi és honvédelmi feladataiban közreműködő, köztisztviselői jogviszonyban álló, e feladat ellátására a polgármester által kijelölt, e törvény végrehajtási rendeletében meghatározott végzettséggel rendelkező személy.

A közbiztonsági referenst a katasztrófavédelmi szempontból I. és II. osztályba sorolt településeken, a katasztrófavédelemről szóló törvény és annak végrehajtási jogszabályai alapján a polgármester jelöli ki. A közbiztonsági referens köztisztviselői jogviszonyban álló személy, aki legalább

középfokú iskolai végzettséggel rendelkezik, illetve legkésőbb a kijelölését követő kilencven napon belül eredményesen elvégzi a közbiztonsági referensi tanfolyamot és vizsgabizonyítványt szerez. A kijelölés során fontos szempont a helyismeret és a személyes kompetenciák közül a szervezési, koordinációs és együttműködési képesség. A körjegyzőséghez tartozó települések polgármesterei közösen jelölik ki a referenst a körjegyzőségekben, megállapodásuk hiányában ezt a jogkört a körjegyzőség székhelye szerinti település polgármestere gyakorolja. A közbiztonsági referensek kijelölése kizárólag a települések katasztrófavédelmi osztályba sorolásához kapcsolódik, és nem tesz különbséget a települések között nagyságuk, lakosság számuk tekintetében. A nagyobb településeken indokolt több közbiztonsági referens kijelölése is.

A közbiztonsági referens mindennapi munkáját a település polgármestere mellett, annak hivatalában végzi, így elhelyezéséről és a munkakörülmények, egyéb feltételek biztosításáról a polgármester gondoskodik. Működési területe a település közigazgatási területe. Napi feladatainak meghatározását részben a polgármester, de elsődlegesen, szakmai iránymutatásként a katasztrófavédelmi kirendeltség (megbízott) vezetője végzi. A közbiztonsági referens feladatairól rendszeresen és szükség szerint beszámolni köteles a polgármester, illetve a kirendeltség (megbízott) vezetője felé. A közbiztonsági referens katasztrófavédelmi felkészítését és munkájának irányítását területi szinten a megyei, fővárosi katasztrófavédelmi igazgatóság végzi a BM OKF főigazgatója által kiadott Utasítás, valamint az adott település sajátosságainak figyelembevételével.

6.1.12.1. A közbiztonsági referens feladatai

Alapfeladata a helyi szintű katasztrófavédelmi feladatok szakszerű ellátásának elősegítése a polgármester közvetlen munkakörnyezetében. A közbiztonsági referens a felkészülési időszakban tervezési és szervezési, a védekezés időszakában döntés-előkészítési és koordinációs, valamint a helyreállítás időszakában kárfelmérési és ellenőrzési feladatokat lát el.

A megelőzés és felkészülés időszakában:

- a települési veszélyelhárítási tervezési feladatok,
- a katasztrófavédelmi felkészítéssel (állampolgárok, közigazgatási vezetők, polgári védelmi szervezetekbe beosztottak) kapcsolatos feladatok,
- a lakosság megelőző időszaki tájékoztatásával kapcsolatos feladatok,
- közreműködik a lakossági riasztó, riasztó-tájékoztató végpontok működőképességének és karbantartottságának ellenőrzésében,
- a polgári védelmi kötelezettségen alapuló települési polgári védelmi szervezet létrehozása és megalakítása során szakmai javaslatokkal segíti a polgármester döntéseit,
- részt vesz a polgári védelmi kötelezettség alatt álló állampolgárok polgári védelmi szervezetbe történő beosztásában, a szervezetek kiképzéseinek és gyakorlatainak előkészítésében és lebonyolításában,
- rendszeresen tájékoztatja a polgármestert a felkészülés időszakában végrehajtott feladatokról,
- kapcsolatot tart a hivatásos katasztrófavédelmi szervekkel, valamint a katasztrófák elleni védekezésben közreműködő más szervekkel és szervezetekkel.

A védekezés időszakában:

- előkészíti a polgármester védekezéssel kapcsolatos szakmai döntéseit a lakosság és a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak védelme érdekében,
- kapcsolatot tart a védekezést irányító és a védekezésben közreműködő szervekkel és erről tájékoztatja a polgármestert,
- előkészíti a polgári védelmi kötelezettség alatt álló állampolgárok polgári védelmi szolgálatra kötelező határozatát és a települési polgári védelmi szervezetek alkalmazásának elrendelésével kapcsolatos feladatokat,
- részt vesz a lakosságvédelmi feladatokban.

A helyreállítás és újjáépítés időszakában:

- közreműködik a vis maior eljárásban,
- részt vesz a károk felmérésében és szakmailag előkészíti a polgármester helyreállítással kapcsolatos döntéseit,
- folyamatosan figyelemmel kíséri a helyreállítási és újjáépítési munkálatok helyzetét, melyről rendszeresen tájékoztatja a polgármestert.

6.2. Hivatásos katasztrófavédelmi szervek

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv államigazgatási feladatot is ellátó rendvédelmi szerv, amelynek tagjai hivatásos állományúak, kormánytisztviselők, köztisztviselők és közalkalmazottak. A katasztrófavédelem megvalósításában résztvevő hivatásos katasztrófavédelmi szerv:

- az országos illetékességgel működő központi szerv (BM OKF),
- a megyei, fővárosi illetékességgel működő területi szervek (megyei, fővárosi igazgatóság),
- helyi szervek a katasztrófavédelmi kirendeltségek.

A hivatásos katasztrófavédelmi szervek szervezeti felépítését a 3. számú melléklet tartalmazza.

6.2.1. A hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve:

Önállóan működő és gazdálkodó költségvetési szerv. A hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervének vezetője (a főigazgató) vezeti a központi szervet, irányítja a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi és helyi szerveinek működését, szakmai tevékenységét. Központi irányítási és felügyeleti jogkörében a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló törvényben meghatározott irányítási jogosítványokon túl:

- javaslatot tesz a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve vezetője helyettesének vagy helyetteseinek kinevezésére és felmentésére,
- gyakorolja a munkáltatói jogokat a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve állományába tartozó személyek felett.
- A védekezésre való felkészülés és a megelőzés során a főigazgató a többi között:
- meghatározza a hivatásos állományra vonatkozó képzés és továbbképzés, valamint az e területekhez kapcsolódó tudományos kutató tevékenység tartalmát és a végrehajtás kereteit, jóváhagyja a képzés tartalmát,
- kidolgozza az ország katasztrófaveszélyeztettségére, a katasztrófák hatásai elleni védekezésre vonatkozó nemzeti stratégiát, valamint a megelőzés és felkészülés éves nemzeti tervét,
- kapcsolatot tart a kiemelt informatikai és távközlési szolgáltatókkal, a kritikus infrastruktúra-elemek üzemeltetőivel, valamint az országos médiaszolgáltatókkal.

A katasztrófa elleni védekezés irányításával és koordinálásával kapcsolatos jogkörében:

- biztosítja a hivatásos katasztrófavédelmi szervezetek működési feltételeit, tervezi és felügyeli a katasztrófák elleni védekezéssel összefüggő jóváhagyott fejlesztéseket,
- javaslatot tesz a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter részére a katasztrófavédelem működését, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv feladatkörét érintő jogszabályoknak és a közjogi szervezetszabályozó eszközöknek megalkotására,
- kidolgozza a katasztrófavédelemmel összefüggő tervezési, szervezési, felkészítési szak-

mai elveket és követelményeket, végzi a lakosság mentésével kapcsolatos tervező, szervező feladatokat, irányítja az alárendelt szervezetek a bekövetkezett események következményeinek felszámolására irányuló tevékenységét,

- a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter irányításával közreműködik a katasztrófák várható következményeinek megelőzésére és elhárítására vonatkozó tervezésben,
- felelős a polgári védelmi kötelezettségen alapuló központi polgári védelmi szervezet létrehozásáért és a központi veszélyelhárítási terv elkészítéséért,
- meghatározza a tűzvédelmi és műszaki mentési, a katasztrófavédelmi feladatok végrehajtásának szakmai követelményeit, irányítja és ellenőrzi az alárendelt szervek szakmai munkáját és tevékenységét,
- ellátja a polgári védelmi szervezetek létrehozásával és felkészítésével, ellátásával és alkalmazásával, valamint a lakosság és az anyagi javak mentésével összefüggő tervezési és szervezési feladatokat,
- biztosítja a védelmi igazgatás szerveinek működéséhez szükséges szakértőket, és részt vesz a védelmi igazgatás tervezési feladataiban,
- együttműködik az országos illetékességgel eljáró szervek ágazati katasztrófaelhárítási szervezeteivel,
- feladatai ellátásához az ingatlanügyi hatóságtól a számítógépes ingatlan-nyilvántartási rendszerből, a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartását kezelő központi szervtől adatot, a földmérési és térképészeti állami alapadatok kezelésére jogosult szervtől földmérési és térképészeti állami alapadatokat, termékeket kér,
- gondoskodik a közfoglalkoztatás feltételeinek rendelkezésre állásáról a katasztrófák elleni védekezésre való felkészüléssel, a védekezéssel és a helyreállítással összefüggő katasztrófavédelmi feladatok hatékonyabb ellátása érdekében.

A nemzetközi együttműködéssel kapcsolatos jogkörében:

- közreműködik a katasztrófavédelemmel kapcsolatos nemzetközi szerződések szakmai előkészítésében, részt vesz a nemzetközi együttműködésben, ennek keretében folyamatos kapcsolatot tart fenn a nemzetközi katasztrófavédelmi szervezetekkel,
- jelöli a NATO CEPC munkájában az állandó képviselőt ellátó összekötő személyét, a NATO CEPC alá tartozó polgári védelmi bizottság (CPG = Group of Civil Protection) munkájában a nemzeti szakmai képviselőt ellátó személyt,
- biztosítja a nemzetközi szervezetekkel, így különösen az EU és a NATO polgári védelmi gyorsriasztó és információs rendszereivel való kapcsolattartást, előkészíti, koordinálja és biztosítja a nemzetközi szervezetekben és azok szakmai testületeiben való érdekképviselőt,
- ellátja az EU Lisszaboni Szerződésből eredő polgári védelmi tevékenységek koordinálásával kapcsolatos feladatokat, és szoros kapcsolatot tart fenn a külpolitikáért felelős miniszterrel a humanitárius segítségnyújtással való összhang megteremtése érdekében,
- biztosítja a hazai és nemzetközi katasztrófavédelmi gyakorlatok tervezését, szervezését és az azokon való részvételt, a Kormány által kötött katasztrófavédelmi egyezményekben foglaltak maradéktalan végrehajtását, a regionális és határ menti együttműködéssel összefüggő feladatok folyamatos végrehajtását, részt vesz a katasztrófák megelőzésére és felszámolására irányuló nemzetközi együttműködésben,
- szükség esetén – a külpolitikáért felelős miniszterrel együttműködve – biztosítja a nemzetközi segítségnyújtásra kijelölt szervek rendelkezésre állását, illetve a külföldi állam katasztrófa sújtotta területeire történő kijuttatását. Szervezi a nemzetközi katasztrófa-segítségnyújtás gyakorlati végrehajtását, a szállítmányok továbbítását, és folyamatos kapcsolatot tart a nemzetközi katasztrófavédelmi szervezetekkel. E tevékenységbe bevonja a különböző karitatív szervezeteket, a Magyar Vöröskeresztet és azokat a nemzetközi karitatív szervezeteket vagy azok magyar tagozatait, amelyek erre előzetesen a hivatásos

katasztrófavédelmi szerv központi szervével megállapodást kötöttek,

- szükség esetén – a külpolitikáért felelős miniszterrel együttműködve – biztosítja a nemzetközi segítség fogadását, elősegíti kapacitásai függvényében a nemzetközi segítségnek a veszélyhelyzet vagy a katasztrófa károsító hatása által érintett területre való eljuttatását és szétosztását,
- végzi az Európai Unió kötelező jogi aktusából vagy nemzetközi szerződésből eredő katasztrófavédelmi feladatokat.

A BM OKF irányítási rendjét a 4. számú melléklet tartalmazza.

6.2.2. *A hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi és helyi szerve:*

Önállóan működő és gazdálkodó költségvetési szerv, amely jogszabályban meghatározott ügyekben hatóságként és szakhatóságként jár el, ellátja a részére meghatározott feladatokat, irányítja katasztrófavédelmi kirendeltségeket és azok alárendelt szervezeteit. A hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve ellátja az önkormányzati tűzoltóságok felügyeletét, ellenőrzi a létesítményi tűzoltóságok és az önkéntes tűzoltó egyesületek tevékenységét.

Az igazgatóság vezetője (az igazgató) a többi között:

- kijelöli a megyei védelmi bizottságok operatív munkaszervének vezetőjét,
- szervezi a lakosság és az anyagi javak védelme érdekében a társadalmi és karitatív szervezetekkel történő együttműködést,
- szervezi az együttműködést a kölcsönös segítségnyújtás érdekében a szomszédos megyék, valamint – a nemzetközi szerződések alapján – a határ menti területek katasztrófaelhárítási szerveivel,
- a polgári védelmi erők alkalmazása esetén koordinálja a védekezési tevékenységet,
- illetékességi területén irányítja az alapvető és létfontosságú felhasználók kijelölésével kapcsolatos első fokú eljárást,
- gondoskodik a kijelölt alapvető és létfontosságú fogyasztók naprakész nyilvántartásáról,
- ellátja a katasztrófák elleni védekezés feladatkörében a kritikus infrastruktúra-védelemmel kapcsolatos feladatokat,
- közreműködik a kritikus infrastruktúra-védelem horizontális kritériumrendszerének kialakításában, a kritikus infrastruktúra-elemek beazonosítási folyamatában,
- irányítja az illetékességi területén található európai, vagy nemzeti kritikus infrastruktúra-elemek védelmének erősítését célzó területi katasztrófavédelmi gyakorlatok tervezését és végrehajtását,
- követi, összesíti, a tervezés során felhasználja az illetékességi területén található európai, vagy nemzeti kritikus infrastruktúra-elemek védelmét ellátó szervezetek, valamint az érintett hálózat üzemeltetőjének tapasztalatait és igényeit,
- kapcsolatot tart a kiemelt területi informatikai és távközlési szolgáltatókkal, valamint a közösségi és a helyi médiaszolgáltatókkal,
- kapcsolatot tart az illetékességi területén található európai vagy nemzeti kritikus infrastruktúra-elemek tulajdonosaival, üzemeltetőivel, az azok védelmét ellátó szervezetekkel, valamint az érintett hálózat üzemeltetőivel,
- gondoskodik a lakosságfelkészítési feladatok éves ütemtervének elkészítéséről.

A katasztrófavédelmi kirendeltségek a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerveinek szervezeti egységeiként működnek. Irányítják a hivatásos tűzoltó-parancsnokságok, a katasztrófavédelmi őrök és a katasztrófavédelmi megbízottak működését és felügyelik az önkormányzati, a létesítményi tűzoltóságok tűzoltási és mentési tevékenységét. Jogszabályi felhatalmazás alapján elsőfokú hatósági és szakhatósági jogkörben járnak el.

6.2.3. *Katasztrófavédelmi műveleti szolgálat (KMSZ)*

A KMSZ területi hatáskörrel rendelkező 24/48 órás, készenléti jellegű szolgálat, mely magasabb szintű káresemények irányítását segítő és végrehajtó tevékenységet folytat. A káresemény helyszínén a beavatkozó állomány biztonságosabb beavatkozását felügyeli és ellenőrzi. A KMSZ káreseti tevékenységén keresztül megteremti a napi munkarendben dolgozó irányítói és koordinatív feladatokat ellátók és a készenléti jellegű szolgálatban operatív feladatokat végzők közötti valós idejű kapcsolatot. Egységes elvek szerint történő hatékony, eredményes és biztonságos kárelhárítást végez.

A KMSZ alapvető feladatai:

- tűzoltás, műszaki mentés irányítása, ellenőrzése, katasztrófavédelmi műveletirányítás,
- katasztrófavédelmi tevékenység irányítása,
- beavatkozás-elemzés végrehajtása,
- gyakorlatok megszervezése, tűzoltósági gyakorlatok ellenőrzése,
- biztonságos beavatkozáshoz szükséges feltételek meglétének folyamatos figyelemmel kísérése,
- szolgálatellátás ellenőrzése,
- az Irányítói Törzsek igénybevételének szervezése, irányítása.

A KMSZ tagjainak a meghatározott felszerelésekkel két perces riasztási idővel kell a káresemény helyszínére vonulniuk és ott a tűzoltás vezető munkáját támogatniuk. A káresemény során a KMSZ elsődleges feladata a tűzoltás vezetésre jogosult vezetők irányítással összefüggő önálló tevékenységének megfigyelése, segítése, szükség esetén a káreset irányításának átvétele.

A káresemények felszámolásában résztvevő állomány megfelelő felkészültsége érdekében rendkívül nagy szükség van a valóság-hű szituációs gyakorlatok megszervezésére, végrehajtására mind a tűzoltás, mind pedig a műszaki mentés terén. A KMSZ szakmailag folyamatosan segíti, koordinálja a vezetési törzsgyakorlatok, tűzoltási gyakorlatok, katasztrófafelszámolási együttműködési gyakorlatok megszervezését, lebonyolítását, végrehajtásának ellenőrzését, értékelését. Az előző feladatokon kívül a tűzoltóságok számára előírt szerelési, tűzoltótechnika-kezelői, szituációs begyakorló valamint ellenőrző gyakorlatok ellenőrzésében, végrehajtásának értékelésében is jelentős szerepet vállal. A KMSZ közreműködik a helyi szervek szakmai ellenőrzésében.

6.2.4. *Katasztrófavédelmi Mobil Labor (KML)*

A hivatásos katasztrófavédelmi szervek tevékenységében kulcsszerepet töltenek be a Katasztrófavédelmi Mobil Laborok, amelyek a veszélyes anyagok jelenlétével, kiszabadulásával, környezetbe kerülésével járó balesetek, természeti és civilizációs katasztrófák esetén a beavatkozó állomány, a lakosság és az anyagi javak védelme érdekében látják el feladataikat.

Munkájukat a BM OKF Országos Iparbiztonsági Főfelügyelőség és a megyei, fővárosi iparbiztonsági főfelügyelők szakmai iránymutatásával végzik. A veszélyes vagy ismeretlen anyag jelenlétében a felderítés végrehajtását és a szükséges mérések elvégzését a KML járműveken található vegyi-, sugár- és biológiai felderítő, értékelő, elemző műszerek és eszközök teszik lehetővé.

A BM OKF 2012-től kezdődően hároméves modernizációs programja során teljesen megújította a KML jármű- és eszközparkját, így minden megyében modern, a kor műszaki követelményeit kielégítő gépjárművek, műszerek és felszerelések állnak rendelkezésre.

Magyarország védelmét jelenleg tizenkilenc megyei KML-ADR jármű, valamint a Főváros nagyfelépítményes KML járműve látja el.

A mobil laborok a veszélyhelyzeti felderítő tevékenységen túl szakmai segítséget nyújtanak a

társ- és együttműködő szervezetek részére, közreműködnek a kiemelt delegációk védelmének biztosításában, valamint hatósági, ellenőrzési feladatokat is ellátnak, így például a veszélyes áruk szállításával, valamint azok telephelyeivel kapcsolatos ellenőrzések végrehajtását és a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemek hatósági ellenőrzését végzik.

6.2.5. *Katasztrófavédelmi Sugárfelderítő Egység (KSE)*

A BM OKF Országos Iparbiztonsági Főfelügyelőség hét Katasztrófavédelmi Sugárfelderítő Egységet hét határ menti megyei igazgatóságon állított rendszerbe a sugárzó anyagok illegális forgalmazásának, valamint környezetbe való kikerülésének globális visszaszorítása céljából. A beépített nagy érzékenységgű neutron és gamma sugárzás detektálására egyaránt használható sugárkapuval és kézi mérőműszerekkel ellátott gépjárművek alkalmasak Magyarország főbb tranzitvonalainak monitorozására. Az egységek sugárfelderítő tevékenységükkel szükség esetén támogatják a közúti, vasúti, vízi és légi veszélyesáru-szállítási, telephelyi, illetve az iparbiztonsági és supervisor ellenőrzéseket. A mérőeszközök ezen felül tömegrendezvények biztosítására is jól alkalmazhatók.

6.3. A Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek

A Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek katasztrófavédelmi feladataikat és a tevékenység rendjét miniszteri rendeletek szabályozzák. A Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek az alaprendeltetésükből adódó feladataik ellátása mellett kötelesek részt venni a katasztrófavédelemben is, mivel sajátos felépítésük, felkészültségük, szervezett alkalmazhatóságuk és felszereltségük a polgári szférában nem található meg és nem pótolható.

A honvédség a hazai katasztrófavédelmi rendszer szerves elemét képezi. A honvédség fegyver nélkül vesz részt a katasztrófák elleni védekezésben. Sajátos helyzetüknél fogva alkalmazásuk a BM OKF főigazgatója, a KKB, és a megyei védelmi bizottság elnökének kérésére történhet meg. A katasztrófák elleni védekezéshez szükséges honvédségi létszámot a Honvéd Vezérkar Főnöke, a honvédelmi miniszter közigazgatási államtitkára, a honvédelmi miniszter, illetve az országgyűlés engedélyezi jogszabályi felhatalmazás alapján. A honvédség keretein belül működik egy önálló, csak a honvédelmi szerveknél bekövetkező katasztrófák elhárítására kialakított szervezet. A honvédség tűzvédelmi feladatait a tűzvédelmi törvényhez igazítva látja el. A rendvédelmi szervek fő feladata a katasztrófák elleni védekezés során sem változik. Elsősorban a belső rend és biztonság, a bűncselekmények megelőzését, illetve biztosítási, kutatási, járőrözési, közlekedésbiztonsági feladatokat látnak el.

Az általános rendőri feladatokra létrehozott szerv az alábbi feladatokban vesz részt:

- az ár- és belvíz elleni védekezésben,
- a járványügyi és a környezetvédelmi rendszabályok bevezetésének érvényesítésében,
- a nemzetközi és hazai katasztrófavédelmi gyakorlatokon, valamint a veszélyhelyzetek felszámolásában részt vevő szervezetek tevékenységének biztosításában,
- kijelölt objektumok őrzés-védelmében, ellenőrző-átengedő pontok telepítésében, működtetésében a kulturális örökség védett elemeinek védelmében,
- a lakosság védelmi célú építményei veszélyhelyzet idejére szóló előkészítésének, készenlétbe helyezésének biztosításában,

- az áldozatok felkutatásában,
- a kitelepített és a befogadott lakosság regisztrációjában,
- a lakosság életét és anyagi javait tömeges méretekben veszélyeztető természeti csapások, ipari balesetek következményeinek felszámolásában részt vevő erők feladatai ellátásának biztosításában,
- a BM OKF koordinálásával a kritikus infrastruktúra-védelem horizontális kritériumrendszerének kialakításában, a beazonosítási folyamatban, ezekhez adatot szolgáltat.

7. A KATASZTRÓFAVÉDELEM NEMZETKÖZI ÖSSZEFÜGGÉSEI

A nemzetközi együttműködés kereteit a nemzetközi jog határozza meg. A nemzetközi jog alapelvei a szuverenitás és egyenlőség elve, a vállalt kötelezettségek jóhiszemű teljesítése, a nemzetközi viszályok békés eszközökkel történő rendezése és az erőszakkal való fenyegetés vagy erőszak tilalma.

A nemzetközi jog forrásai az általános és különös nemzetközi egyezmények, nemzetközi szokások, amelyeket jog gyanánt elismernek, a civilizált nemzetek által elismert általános jogelvek és a Nemzetközi Bíróság bírói döntései.

A katasztrófavédelem nemzetközi szabályozási rendszerének mai formája az 1970-es években kezdett kialakulni. A szabályozások elsősorban az ENSZ, az EU és a NATO keretei között alakultak ki, fejlődtek.

A katasztrófák elleni védekezés területén alapvetően a következőket szabályozza a nemzetközi jog: humanitárius jog, veszélyes anyagok szállítása és nyilvántartása, nukleáris energia, határon átnyúló veszélyes, határon átnyúló álló- és folyóvizek, nemzetközi segítségnyújtás és az információk áramlása.

A nemzetközi jog alanyai az államok, nemzetközi szervezetek, természetes személyek, vállalkozások, népek, népcsoportok.

7.1. Európai Unió

7.1.1. Történeti áttekintés

Az európai katasztrófa-segítségnyújtási együttműködés kettős indítatásból ered. Elsődlegesen abból, hogy Európa országait sem kímélik a természeti és civilizációs eredetű katasztrófák, így maguknak is védekezniük és szövetkezniük kell a katasztrófák ellen, másrészt a szolidaritás elvében gyökerezik, ami alapján az európai országok és az Európai Unió mint közösség, szolidaritást vállal, és segítséget nyújt a világban bajba jutottaknak.

A katasztrófák elleni védekezés sokat fejlődött az emberiség története során, napjainkban pedig intenzív munka folyik világszerte a katasztrófakockázatok csökkentése és megelőzése terén is. Ennek köszönhetően különösen a nyugati társadalmakban akár teljes biztonságban is érezhetnék magukat az emberek. Mégis él az emberekben az elemektől való atavisztikus félelem, ezek ugyanis időnként megtörik az ember mindenható uralmába vetett hitet. A civilizációs katasztrófák, szándékos civilizációs összecsapások, terrorcselekmények vagy az ember ipari tevékenysége okozta éghajlatváltozás és természetpusztítás számlájára írt elemi csapások következményei pedig tovább erősíthetik ezeket a félelmeket.

Az Európai Közösségben arra a felismerésre alapozva, hogy bármilyen eredetű katasztrófának jelentős hatása lehet a társadalomra, az emberre és a környezetre, beleértve a természeti és az épített környezetet is, a katasztrófák elleni védekezés területén folytatott együttműködés a közös környezetvédelmi politikán belül kezdett el fejlődni az 1980-as években. Rómában, 1985 májusában került

megrendezésre az a miniszteri szintű konferencia, amely a szűk értelemben vett polgári védelemi közösségi együttműködés magját elvetette. Két évvel később a tagállamok kormányainak a Tanács keretében üléselő képviselői egy állásfoglalást fogadtak el, ami megalapozta a szorosabb közösségi együttműködést a polgári védelem területén.

Az együttműködés alapjául eleinte tanácsi közös állásfoglalások, szándéknyilatkozatok szolgáltak, melyek hatására elsősorban operatív intézkedéseket vezettek be. Ezeknek az intézkedéseknek a nyomán alakultak ki az Európai Közösségek döntéshozatali struktúrájába illeszkedő, tagállami részvétellel működő testületek, illetve az együttműködés technikai, operatív feladatait ellátó szakértői hálózat. Az Egyesült Akta 1986-ban szabályozta elsőként közösségi szinten a környezetvédelmi feladatrendszert.

Az európai integráció mélyülése vezetett oda, hogy 1992-ben a Maastrichti Szerződés megerősítette a környezetvédelem közösségi politikai státuszát, és a szerződéshez fűzött nyilatkozatban kimondta, hogy az Európai Bizottság legkésőbb 1996-ban benyújtott jelentése alapján megvizsgálják a polgári védelemnek az alapító szerződésekbe külön címként való bevezetésének kérdését. Ez végül több mint egy évtizeddel később a Lisszaboni Szerződéssel meg is történt.

7.1.2. Polgári védelem (Civil Protection) fogalma az EU-ban

A katasztrófavédelem, polgári védelem hazai fogalma és az uniós együttműködésben értelmezett polgári védelem között jelentős eltérések vannak. A 2012 januárjában hatályba lépett új katasztrófavédelmi törvény katasztrófavédelem fogalma 1999-hez képest nem változott, az továbbra is azt az integrált rendszert jelenti, amely országos és megyei szinten a polgári védelem és a hivatásos állami tűzoltóságok bázisán a katasztrófavédelemmel összefüggő ágazati feladatok irányítására, összehangolására és végrehajtására egy egységes rendvédelmi szervet hoz létre.

A polgári védelem pedig olyan állami feladat-, eszköz- és intézkedési rendszer, amelynek célja katasztrófa, illetve fegyveres összeütközés esetén a lakosság életének megóvása, az életben maradás feltételeinek biztosítása, valamint a lakosság felkészítése azok hatásainak leküzdése és a túlélés feltételeinek megteremtése érdekében.

A polgári védelem a magyar Kormány az EU-hoz, az ENSZ-hez, a NATO-hoz intézett, illetve regionális vagy határ menti egyezmények alapján kibocsátott nemzetközi segítségkérése esetén képes a hazai veszélyhelyzet vagy katasztrófa következményeinek a felszámolásához a külföldről érkező anyagokat, információkat, eszközöket vagy mentőcsapatokat fogadni, és azok feladatait összehangolni.

A polgári védelem terén a Lisszaboni Szerződés sem változtatott azon, hogy a polgári védelemre – lévén a tagállamok nemzeti ügye – vonatkozó hatáskörök kizárólagosan a tagállamoknál maradtak.

Az Unió csak úgynevezett „beleértett hatáskör” alapján tehet támogató vagy kiegészítő intézkedéseket. Ebből következik, hogy a polgári védelem/katasztrófavédelem fogalmát a 27 tagállam saját nemzeti sajátosságainak megfelelően alakította ki és használja. Az EU kísérletet sem tehet egységes, közösségi katasztrófavédelmi vagy polgári védelmi fogalom kialakítására, kizárólag a különböző, nemzeti rendszerek együttműködését segítheti elő.

Az Unió egységes fogalom híján a tagállamok változatos rendszereiben fellelhető „közös nevezőt”, a polgári védelem internacionálisabb értelmét használja, így az uniós együttműködési rendszerben a hangsúly a szolidaritás elvének látható érvényesítésén, a humanitárius segítségnyújtással való rokon kapcsolatokon, tehát a nemzetközi katasztrófa-segítségnyújtáson van.

A közösségi értelemben használt polgári védelem (civil protection) mibenléte az Európai Bizottság 2007 tavaszi felmérése alapján a humanitárius segítségnyújtástól és a katonai elemeket is tartalmazó polgári védelemtől (civil defence), polgári válságkezeléstől való különbségében is leírható.

A humanitárius segítségnyújtásban és a polgári védelemben közös, hogy a humanitárius alapel-

vek (függetlenség, diszkriminációmentesség, pártatlanság), és a szolidaritás elvétől vezérelve avatkoznak be közvetlenül a katasztrófák utáni időszakban. Az uniós humanitárius segítségnyújtás célja, hogy az Uniót kívül a természeti katasztrófák vagy fegyveres konfliktusok áldozatainak segítséget nyújtson. Ez a terület tehát az Unió külkapcsolatainak fontos aspektusát jelenti, funkcióiban hasonlít a polgári védelemhez, de kicsit más jellegű segítséget nyújt (prioritása az élelem-, víz-, egészségügyi ellátás) a katasztrófák utáni 6 hónapos időszakban, átadva aztán a helyet a fejlesztési segélyeknek, melyek már a hosszú távú újjáépítést célozzák.

A polgári védelem ehhez képest a leggyorsabb és legrövidebb idejű beavatkozást jelenti, a katasztrófák utáni második és huszonegyedik órán belül avatkozik be, a közvetlen élet- és vagyonmentés céljával, de a segítségnyújtás a pár napos, hetes időtartamot nem haladja meg.

Jóllehet a két szakterület funkcionálisan és jogi szabályozását tekintve elkülönül, 2010 óta az EU-ban szervezetileg egy biztoshoz és annak főigazgatóságához – a Humanitárius segítségnyújtási és polgári védelmi Főigazgatósághoz (DG ECHO = Directorate General for European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations) – tartozik mindkét szakterület.

7.1.3. Jogi alapvetés

Az EU alapdokumentuma, amelyet 2007. december 13-án írtak alá a tagállamok állam- és kormányfői, és amelyet Lisszaboni Szerződés néven emlegetünk, a gyakorlatban két szerződést, az Európai Unióról és az Európai Unió működéséről szóló szerződéseket takarja, amelyek 2009. december 1-jén léptek hatályba.

A Lisszaboni Szerződés legfontosabb újonságai: az EU demokratikusabb és átláthatóbb lett, mert megnövelte az Európai Parlament és a nemzeti parlamentek súlyát, az állampolgárokat feltételekkel feljogosította jogalkotás kezdeményezésére, és világosabban elkülönítette a nemzeti és közösségi hatásköröket.

A Lisszaboni Szerződés kibővítette a biztonsággal kapcsolatos szabályok körét, hatékonyabbá tette a humanitárius segítségnyújtást, a közegészségügyi, de különösen a polgári védelmi szabályokat.

Korábban a polgári védelmet alig említették az alapszerződések, és mivel az EU-nak e téren nem voltak hatáskörei, a tagállamok az egyhangú döntéshozatal nehézségeivel küzdve tudtak csak együttműködni. Éppen ezért uniós szinten a szakterület súlya elmaradt az integrált szakterületekéhez képest. Ugyanakkor az elmúlt évtizedben az élet számos esetben követelte meg az EU-tól és a tagállamoktól, hogy egymásnak és harmadik országoknak segítséget nyújtsanak, ezek az események pedig odavezettek, hogy a katasztrófavédelem szerepe uniós szinten felértékelődött.

Ezt a változást támasztják alá a Lisszaboni Szerződés polgári védelemre vonatkozó új rendelkezései, amelyek alapjogi szintre emelik a szakterületet. Ez nem változtatott azon a tényen, hogy a polgári védelemre vonatkozó hatáskörök továbbra is kizárólagosan a tagállamoknál maradtak, az Unió csak támogatja az együttműködésre vonatkozó intézkedéseiket. A szerződés 6. cikke kimondja, hogy az Unió hatáskörrel rendelkezik a tagállamok intézkedéseit támogató, összehangoló vagy kiegészítő intézkedések végrehajtására. Ezek az intézkedések európai szinten a következő területekre terjednek ki: polgári védelem, ipar, kultúra, idegenforgalom, emberi egészség védelme, oktatás, szakképzés, ifjúság, sport. Az uniós szintű polgári védelem tehát a közösségi hatáskörök hiányában a szubszidiaritás elve alapján szerveződik, a szervezeti struktúra pedig a feladatok függvényében alakult ki.

Az Unió tevékenységének célja:

- a) az Uniót belül a tagállamok nemzeti, regionális vagy helyi szintű intézkedésének támogatása és kiegészítése a kockázatok megelőzése, a tagállamokban, a polgári védelemben részt vevők felkészítése és a természeti vagy ember által okozott katasztrófák kezelése terén,

- b) a nemzeti polgári védelmi szolgálatok gyors és eredményes operatív együttműködésének előmozdítása az Unión belül,
- c) a nemzetközi szintű polgári védelmi intézkedések koherenciájának előmozdítása.

A korábbi uniós katasztrófavédelmi együttműködés helyett, amelyben a tagállamok nagyfokú önállóságot őriztek, a jelenlegi szabályozással a mélyebb integráció felé mozdultak el. Ezt a célt szolgálja az is, hogy a 196. cikk 2. bekezdése az említett célkitűzések megvalósításának elősegítéséhez az eddigi egyhangú döntéshozatal helyett a rendes jogalkotási eljárást vezeti be, ami azt jelenti, hogy az Európai Parlament és a Tanács minősített többséggel hoz majd döntéseket, kizárva azonban a tagállamok törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek bármilyen harmonizációját.

7.1.4. Szolidaritási Klauzula

A szolidaritási elv mindig is jelentős szerepet játszott mind a tagállamok, mind az európai közösség jogfejlődésében, a Lisszaboni Szerződés pedig óriási lépést téve a 222. cikkében bevezette az úgynevezett Szolidaritási Klauzulát, ami az EU és a tagállamok közösségvállalására épít.

A Szolidaritási Klauzula szerint, ha egy tagállamot terrortámadás ér, természeti csapás vagy ember által okozott katasztrófa sújt, akkor az Unió és a tagállamok a szolidaritás szellemében együttesen lépnek fel. Az Unió minden rendelkezésére álló eszközt, ideértve a tagállamok által rendelkezésre bocsátott katonai erőforrásokat is, mozgósít annak érdekében, hogy:

- a) megelőzze a terroristafenyegetést a tagállamok területén, megvédje a demokratikus intézményeket és a polgári lakosságot egy esetleges terrortámadástól, terrortámadás esetén egy tagállamnak, politikai vezetése kérésére, a területén segítséget nyújtson;
- b) természeti vagy ember okozta katasztrófa esetén egy tagállamnak, politikai vezetése kérésére, a területén segítséget nyújtson.

Egy, a szolidaritási klauzula alapján történő fellépéshez szükséges az, hogy a megtámadott vagy katasztrófa által sújtott tagállam politikai vezetése expressis verbis kérje a többi tagállam segítségét.

Az Unió és tagállamai eredményes fellépésének biztosítása érdekében az Európai Tanács rendszeresen értékeli az Uniót fenyegető veszélyeket.

7.1.5. Közösségi Polgári Védelmi Mechanizmus és a nemzetközi katasztrófa-segítségnyújtás uniós rendszere

A polgári védelmi nemzetközi segítségnyújtási beavatkozások terén az uniós tagállamok fokozott együttműködésének előmozdítását segítő közösségi eljárás kialakításáról, azaz a Mechanizmusról szóló 2001-es tanácsi határozathoz Magyarország 2003 januárjában csatlakozott megfigyelői státuszszal, 2004-ben pedig már teljes jogú tagként. A Mechanizmus felülvizsgálatára, egyes elemeinek megerősítésére 2007-ben a 2007/779/EK, Euratom tanácsi határozattal került sor, 2011 decemberében pedig az Európai Bizottság benyújtotta az EU Tanácsának és az Európai Parlamentnek az uniós katasztrófavédelmi együttműködési rendszer teljes megújítására vonatkozó jogszabály-javaslatát.

A Mechanizmus általános célja, hogy súlyos katasztrófa esetén kérésre támogatást nyújtson, illetve előmozdítsa a tagállamok és az EU segítségnyújtási beavatkozásának tökéletesebb összehangolását.

Ebben az együttműködési rendszerben az Unió területén belül vagy azon kívül előforduló bármilyen típusú katasztrófa esetén – legyen az természeti vagy ember által okozott civilizációs katasztrófa, terrorcselekmények, véletlen tengerszennyezések, technológiai, radiológiai és környezeti balesetek – le-

het kérni polgári védelmi segítséget a tagállamoktól az érintett ország nemzeti reagálási képességeinek kiegészítése céljából. A Mechanizmus mint együttműködési keret nem rendelkezik önálló költségvetéssel, de a céljait szolgáló tevékenységeket a polgári védelmi Pénzügyi Eszköz finanszírozza.

Az uniós Polgári Védelmi Mechanizmusról szóló 1313/2013/EU európai parlamenti és tanácsi határozat végrehajtására vonatkozó szabályok megállapításáról, valamint a 2004/277/EK, Euratom és a 2007/606/EK, Euratom bizottsági határozat hatályon kívül helyezéséről szóló végrehajtási határozat a Mechanizmusban több új elemet is bevezetett.

- Az európai veszélyhelyzet-reagálási képesség működésének fejlesztése érdekében keretszerződéseken, partnerségi keretmegállapodásokon vagy hasonló megállapodásokon keresztül az uniós társfinanszírozás korlátozott összegeivel kell támogatni a tagállamok kiegészítő képességekhez való hozzáférését, hogy kezelni tudják az átmeneti hiányokat a rendkívüli katasztrófák, azaz az olyan természetű és nagyságrendű katasztrófák során, amelyek meghaladják azt, mint amelyekre ésszerűen számítani lehet és fel lehet készülni. Ezeket a képességeket bele kell foglalni az összevont eszköztárba az uniós Mechanizmus értelmében történő bevetés céljából.
- Meg kell határozni egy minősítési és nyilvántartásba vételi eljárást, beleértve az önértékelési elemeket, annak megerősítésére, hogy az önkéntesen rendelkezésre bocsátott reagálási képességek összevont eszköztárában teljesítsék valamennyi követelményt, és szükség esetén az „adaptációs költségekre” vonatkozó korlátozott uniós társfinanszírozásban részesüljenek. Ennek a minősítési és nyilvántartásba vételi eljárásnak ezen túlmenően biztosítania kell a képességek megfelelő földrajzi egyensúlyát a kockázatok felmerülésének helyével összhangban, valamint figyelembe kell vennie valamennyi érdekelt tagállam részvételét.
- Az uniós Mechanizmus gyakorlatprogramjának továbbra is alapvető szerepet kell betöltenie az uniós Mechanizmus keretében történő bevetésre való gyakorlati felkészültség tekintetében, valamint az uniós Mechanizmus keretében folytatott polgári védelmi intézkedésekből levont tanulságok megosztására vonatkozóan. A gyakorlatprogramnak a gyakorlatok uniós Mechanizmuson belüli célját és szerepét meghatározó stratégiai kereten, valamint az éves munkaprogramokban szereplő konkrét prioritásokon kell alapulnia.
- Az uniós Mechanizmus maximális hatékonyságának és eredményességének érdekében a segítségnyújtásra vonatkozó valamennyi kérelemnek vagy ajánlatnak a lehető legkonkrétabbnak kell lennie, és valamennyi szükséges információt tartalmaznia kell.

Európai Unió Orvosi Hadtest (EMC) (továbbiakban: Hadtest) 2016. február 15-én alakult meg. Célja, hogy hatékonyabb legyen az uniós válaszadás az egészségügyi válsághelyzetekre. A Hadtest a Polgári Védelmi Mechanizmus keretén belül a Veszélyhelyzet-reagálási Koordinációs Központ (ERCC) koordinálásban látja el feladatát. A tagállamok saját egészségügyi rendszereikből alakítják ki a Hadtest tevékenységéhez felajánlott nemzeti egységet. Nem minden Európai Unió tagállam állított fel ilyen egységet. A részes tagállamok az alábbi csoportokat működtetik:

- sürgősségi egészségügyi és közegészségügyi csoportok,
- mobil biológiai biztonsági laboratóriumok, orvosi evakuálási kapacitás,
- orvosi értékelő és koordinációs szakértők,
- logisztikai támogató csoportok.

7.1.6. A 112-es egységes segélyhívó szám

Felmérések azt igazolták, hogy az elmúlt évtizedekben a Közösségen belüli államhatárok megszűnésével jelentősen növekedett a magán- és üzleti célú utazások száma, melyek szükségképpen magukban hordozzák a különböző katasztrófa- és káresemények bekövetkezésének lehetőségét. Az Eu-

rópai Unió szervezetei szükségesnek látták egy olyan egységes segélyhívó szám bevezetését, amely minden állampolgár számára megteremti a lehetőséget, hogy veszélyhelyzet esetén minél hamarabb segítséget kapjon, bárhol is tartózkodik az Unió területén.

A 112-es egységes segélyhívó szám bevezetésére a 91/396/EGK Tanácsi határozat kötelezi a tagállamokat. Az államok kötelesek voltak 1992. december 31-ig bevezetni a segélykérő hívószámot.

Fontos követelményként jeleníti meg a Határozat, illetve a távközlési egyetemes szolgáltatásokról szóló 98/10/EK közös Parlamenti és Tanácsi Irányelv a hívószám tárcsázásának díjmentességét. A határozat nemcsak a hívószám teljes körű bevezetésének kötelezettségét róta a tagállamokra, hanem annak hatékony működtetéséhez szükséges intézkedések megtételét is, különös tekintettel a hívások felkészült fogadására és megfelelő kezelésére. Magyarországon 2016 óta működik teljes körűen az egységes segélyhívó rendszer, melynek két központja Miskolcon és Szombathelyen került kialakításra.

7.2. A nemzetközi katasztrófa-segítségnyújtás az ENSZ rendszerében

1991 decemberében az ENSZ Közgyűlése elfogadta a 46/182 számú határozatát, amely az ENSZ reagálását hivatott erősíteni a természeti katasztrófák és komplex veszélyhelyzetek bekövetkeztekor.

Emellett célul tűzte ki az ENSZ kárhelyszínen történő humanitárius tevékenységének általános fokozását.

Az ENSZ-főtitkár ezt követően jóváhagyta a Humanitárius Ügyek Osztályának megalapítását, amely 1998-ban Humanitárius Ügyek Koordinációs Hivatalává (OCHA – Office for the Coordination of Humanitarian Affairs) alakult. Székhelye Genfben, illetve New Yorkban található. Az OCHA feladata a humanitárius eszmék védelme, az ENSZ humanitárius politikájának alakítása, hatékony segítségnyújtási eszközök mobilizálása, valamint a nemzetközi segítségnyújtási beavatkozások koordinálása.

a.) Az OCHA szervezete

Koordinációs tevékenységét az egyezményközi Állandó Bizottságon (IASC – Inter-agency Standing Committee) keresztül látja el, melynek elnöke az ENSZ humanitárius ügyekért felelős főtitkárhelyettese.

Az IASC a legjelentősebb, humanitárius ügyekért felelős nemzetközi szereplőket foglalja magába, ideértve a szakosított ENSZ ügynökségeket (például UNICEF, UNDP, UNHCR, WHO, FAO), a Nemzetközi Vöröskereszt Mozgalmat, illetve meghatározó nem kormányzati szervezeteket (Non-governmental Organization, NGO). Az elnök egyben az OCHA vezetője, és az ügynevezett. Veszélyhelyzeti Segítségnyújtás Koordinátora is.

Konkrét esetben, amikor egy katasztrófa által sújtott állam ENSZ beavatkozást igényel a különböző szereplők tevékenységének koordinálása céljából az Humanitárius Koordinátort (Emergency Response Coordinator, ERC) nevez ki, aki általában ugyanaz a személy, mint a katasztrófa által érintett állam rezidens ENSZ koordinátora. A Humanitarian Coordinátort (HC) vagy Resident Coordinátort (RC) segíti az eseti jelleggel felállított Helyszíni Iroda, illetve az OCHA genfi irodájának állománya.

b.) ENSZ Katasztrófa Becslő és Koordinációs Rendszer – UNDAC

Az UNDAC (United Nations Disaster Assessment and Coordination) a katasztrófa sújtotta állam, az ERC vagy a HC/RC felkérésére kerül aktiválásra.

Elsődleges célja a bekövetkezett katasztrófát követően a kárhelyszíni információk és a helyi koordináció biztosítása huszonnégy órás ügyeleti rendszerben.

A rendszer legfontosabb eleme az 1993-ban alapított úgynevezett UNDAC Team, mely csoport több mint 200 speciálisan képzett, illetve felszerelt szakértőből áll. A Team tagjai az OCHA személyi állományából, egyes tagországok kormányai, illetve szervezetei által felajánlott szakértőkből, valamint egyes nemzetközi szervezetek személyzetéből kerülnek ki. A csoport akár huszonnégy órán belül bevethető a katasztrófa helyszínén, feladata az információgyűjtés, kárfelmérés, a mentés, illetve a nemzetközi segítségnyújtás koordinálása, mely tevékenységével a HC/RC-t segíti.

c.) Helyszíni Műveletek Koordinációs Központ – OSOCC

Az OSOCC (On-Site Operations Coordination Centre) a katasztrófa helyszínén kerül felállításra az érintett ország hatóságai, az ERC vagy a HC/RC kérésére, általában olyan mértékű katasztrófa bekövetkezése esetén, amikor a helyi mentőegységek mellett nemzetközi kutató-mentő csapatok bevetésére is szükség van. Az OSOCC elsődleges feladata a nemzetközi mentőerők és erőforrások koordinálása a helyi hatóságok igényeit figyelembe véve.

A helyszíni Központ mellett párhuzamosan működik egy úgynevezett virtuális OSOCC, mely az OCHA internetes honlapjának része. Ezen a virtuális felületen követhetőek a kárhelyszínen zajló események, ide töltik fel folyamatosan a kárhelyszínen dolgozó ENSZ munkatársak jelentéseiket. A jelentésekre alapozva a nemzetközi közösség pontos képet alkothat a szituációról, beleértve a nemzetközi felajánlások aktuális státuszát, illetve a kárhelyszíni igényeket.

d.) Nemzetközi Kutató-mentő Tanácsadó Csoport – INSARAG

Az INSARAG (International Search and Rescue Advisory Group) több mint nyolcvan ország és katasztrófareagáló szervezet globális hálózata az ENSZ égisze alatt, amely a városi kutatás-mentéssel (USAR = Urban Search and Rescue) kapcsolatos témákkal foglalkozik. Az INSARAG 1991-ben alakult, az Örményországban 1988-ban bekövetkezett súlyos következményekkel járó földrengésre reagáló nemzetközi kutató és mentő csapatok kezdeményezésére.

Az INSARAG titkárságát Genfben az OCHA-n belül működő Veszélyhelyzeti Szolgálatok Szakágazat (Emergency Services Branch, ESB) Helyszíni Koordinációs Támogató Részlege (Field Coordination Support Section, FCSS) látja el.

A katasztrófa – általában földrengés – helyszínén dolgozó kutató-mentő és egyéb segítségnyújtó csapatok hatékonysága a mentés szempontjából elengedhetetlen. A tökéletesen képzett, felszerelt és teljesen önálló csapatok mindamelllett, hogy pusztán jelenlétükkel nem nehezítik a helyi mentőhatóságok munkáját, amennyiben tökéletesen együtt tudnak működni az egyéb, helyszínre érkezett nemzetközi mentőegységekkel, jelentős segítséget nyújthatnak a nemzeti hatóságoknak.

Az INSARAG elsődleges célja ezért a megfelelő szakképzettségre, az önellátásra, a felszerelésre valamint a helyszíni feladatok végrehajtására és az általános nemzetközi együttműködés lehetőségeire vonatkozó követelmények kialakítása. Az INSARAG fókuszában áll, hogy a nemzetközi USAR-csapatok tevékenységét koordináló és kidolgozott egységes úgynevezett INSARAG Irányelveket és Módszertant minél szélesebb körben elfogadtassa. Ezek az Irányelvek tartalmazzák az INSARAG működési szabályzatát is, amely a felkészülés fázisától a katasztrófa helyszínéről történő hazaérkezésig a mentés összes műveletét szabályozza a hatékonyság legmagasabb fokának elérése érdekében.

Az Irányelveket az ENSZ 57/150 számú Közgyűlési Határozata fogadta el 2002. december 16-án. 2015 februárjában hagyták jóvá az új INSARAG irányelvet, amely segítséget nyújt közvetlenül a katasztrófák után zajló létfonosságú életmentő kutatási és mentési tevékenységek során szükséges minőségi támogatás biztosításában.

A világméretű részvételt biztosítva, az INSARAG tevékenysége három Regionális Csoportba szerveződik: Afrikai–Európai–Közél-Keleti Régió, Ázsia-Csendes-óceáni Régió és az Amerikai Régió. A regionális csoportok évente üléseznek, ahol megvitatják az elmúlt időszak katasztrófa-segítségnyújtási tapasztalatait, kutató-mentő képzéseket és gyakorlatokat terveznek, javaslatokat tesznek a SAR csapatok (Search and Rescue) közötti együttműködés, valamint a nemzetközi katasztrófareagálásban eddig elért koordináció és együttműködés további fejlesztésére.

Magyarország az INSARAG Afrika/Európa/Közel-Kelet Regionális Csoport alelnöki tisztségét 2008-ban töltötte be, ez idő alatt német és tunéziai együttműködésben koordinálta a régió INSARAG vonatkozású feladatainak és eseményeinek végrehajtását, ezzel felkészülve a 2009-es elnökségre.

A régiós csoport elnökeként 2009-ben a magyar INSARAG régiós elnökség szerepe az volt, hogy Afrika/Európa/Közel-Kelet térség feladatait és tevékenységeit koordinálja és előmozdítsa a nemzetközi kutatás és mentés területén.

Az INSARAG Irányelvek a nemzetközi katasztrófa-segítségnyújtásban, a nemzetük kormányát képviselő kutató és mentő csoportokkal szemben támaszt egységes követelményeket. A nemzetközi reagálást igénylő katasztrófák bekövetkeztét követően nagyon fontos, hogy a reagáló USAR csapatokat egységes rendszeren belül integrálják és koordinálják oly módon, hogy a katasztrófa sújtott ország igényeit a legjobban szolgálják. Egy ilyen rendszerben elengedhetetlen, hogy a csapatok számára világos követelményeket állítsanak fel.

Az INSARAG Külső Minősítő Rendszer (INSARAG External Classification, IEC), az ENSZ Helyszíni Koordinációs Támogató Részlegének hivatalosan kidolgozott vizsgarendszere a kutató és mentő csapatok nemzetközi szintű besorolására. A nemzetközi segítségnyújtásban részt venni szándékozó csapatokat könnyű (Light), közép (Medium), vagy nehéz (Heavy) kategóriában kell minősíteni az elfogadott INSARAG minősítési kritériumok alapján. Alapvető követelmények az IEC minősítési eljárásra jelentkezőkkel szemben, hogy a minősítettni kívánt csapat országa rendelkezzen INSARAG tagsággal, az ország Kormánya hagyja jóvá az erre irányuló szándékát, rendelkezzen hivatalosan bejelentett műveleti kapcsolati ponttal és nemzetközi mobilizációs tervvel.

A csapat felépítése a nemzetközileg elfogadott SAR csapat struktúrájának kell, hogy megfeleljen (menedzsment, logisztika, kutatás, mentés, egészségügyi). Egy nemzetközi segítségnyújtásban részt venni szándékozó USAR csapatnak legalább huszonnégy órán keresztül működőképesnek kell lennie, párhuzamosan két kárhelyszínen tevékenykedve. A csapatnak a nemzetközi segélykérést követően tíz órán belül a helyszínen kell lennie. Amennyiben az INSARAG Titkársága elfogadja egy adott ország jelentkezését a minősítő gyakorlatra, a vendéglátó országnak egy minimum harminchat órás minősítő gyakorlatot kell megszerveznie, amely az INSARAG Irányelvekre épül és végigköveti a nemzetközi katasztrófavédelemre való reagálást a csapat mobilizációjától kezdve, minimum huszonnégy órás kutató és mentő tevékenységén keresztül a demobilizációig.

A csapatok a minősítési folyamatot követően hivatalos ENSZ OCHA bizonyítványt kapnak, amely felhatalmazza őket, hogy a nemzetközi katasztrófa-segítségnyújtásban hazájukat és az ENSZ-et is hivatalosan képviseljék. A minősítés öt évre szól, ezt követően újra kell minősíteni a csapatokat.

A magyar katasztrófavédelem az ENSZ OCHA-val együttműködve, egy háromfázisú nemzetközi kutató és mentő gyakorlat lebonyolításával a világon először minősített három hazai nemzetközi kutató és mentőcsapatot 2005-ben. Így egészen 2006-ig csupán hazánk, az Egyesült Királyság és Amerika tudott megfelelni a rendkívül szigorú követelményeknek és megszerezni az INSARAG minősítést.

e.) ENSZ Humanitárius Segítségnyújtási Raktár – UNHRD

A UNHRD-t (United Nations Humanitarian Response Depot) az OCHA tartja fent az olaszországi Brindisiben. Az itt felhalmozott, azonnali szállításra előkészített, elsősorban a létfenntartáshoz szükséges tárgyi erőforrások (sátrak, takarók, víztisztító berendezések, áramfejlesztők stb.) az érintett ország kérését követően öt-hét napon belül térítésmentesen kerülnek kiszállításra a katasztrófa sújtotta térségbe.

f.) MCDU / MCDA

Az IASC által alapított Polgári Védelmi Egység (MCDU = Military and Civil Defence Unit) az ENSZ rendszerének polgári-katonai koordinációért felelős kapcsolati pontja. Ezen egység biztosítja a fellelhető nemzetközi katonai erőforrások (MCDA = Military and Civil Defence Assets) humanitárius és katasztrófa-segítségnyújtási műveletekben történő felhasználását az esetben, ha a „hagyományos” erőforrások nem elegendők vagy nem elérhetőek.

g.) World Health Organization (WHO)

1948-ban kezdte meg működését. A WHO feladatai a kormányokkal együttműködve azok nemzeti egészségügyi programjainak kidolgozásának segítése és segítségnyújtás az egészségügy minden területén, a fertőző betegségek, járványok okainak feltárása, megelőzése és gyógyításukban való részvétel.

A WHO szorosan együttműködik a tagállamokkal, a nemzetközi partnerekkel és a helyi intézményekkel, hogy segítsen veszélyhelyzetekkel és katasztrófákkal kapcsolatos megelőzési, felkészülési feladatok végrehajtásában és a katasztrófák felszámolásában. Tevékenységét hat régióban végzi, Magyarország az Európai Régióhoz tartozik. A WHO katasztrófák, veszélyhelyzetek esetében többek közt az alábbi feladatokat látja el:

- életmentés és a szenvedés csökkentése válság idején,
- az egészségügyi rendszerek és országok kapacitásának és rugalmasságának erősítése a katasztrófák mérséklésére és kezelésére.

7.3. NATO, A Polgári Veszélyhelyzeti Tervezés rendszere – CEP

A NATO Polgári Veszélyhelyzeti Tervezés (Civil Emergency Planning, CEP) a legnagyobb nem katonai program a Szövetségen belül, amely a tevékenységek koordinálását célozza, kiterjed a tagországok mellett az együttműködő partnerországokra is. A CEP NATO keretben megfogalmazott feladat, amelynek célja a Szövetség stratégiai feladatainak kollektív támogatásához szükséges polgári erőforrások hatékony alkalmazásának biztosítása, a vonatkozó nemzeti tervező tevékenységek koordinálása.

A NATO elvei szerint a Polgári Veszélyhelyzeti Tervezés nemzeti felelősség. A NATO CEP szerepe, hogy segítse a nemzeteket a tervezésben, a felkészülésben és elősegítse a hatékony nemzetközi reagálást, amennyiben az adott nemzet nem képes megbirkózni a katasztrófával, illetve következményeivel.

A NATO Polgári Veszélyhelyzeti Tervezés leképezi a Szövetség alapvető feladatait, azaz polgári támogatást nyújt a katonai és válságreagálási műveletekhez, segíti a nemzeti hatóságokat polgári veszélyhelyzetekben és biztosítani hivatott a polgári lakosság védelmét.

A 90-es évek közepétől a Polgári Veszélyhelyzeti Tervezés természetében jelentős változás következett be, amennyiben a lehetséges háborúk során igényelt polgári védelmi tervezési feladatok helyett a békeidőbeli polgári védelem és a válságreagálási képesség kialakítása került előtérbe, ezzel együtt a funkciók a katonai szervezetektől a polgári hatóságok feladatrendszerébe kerültek át.

A hatályos meghatározás szerint a CEP feladatok három fő csoportja:

- polgári támogatás a Szövetség (katonai) műveleteihez;
- nemzeti hatóságok támogatása katasztrófahelyzetekben;
- együttműködés a partnerekkel.

Szintén fontos lépés a CEP fejlődésében a NATO Stratégiai Konceptiójának megalkotása, ami a NATO jövőbeni feladatait meghatározó, az állam- és kormányfők által 2010 novemberében elfogadott stratégiai dokumentum. A Stratégiai Konceptió alapján megkezdődött a civil eszköztár bevonása a NATO tervezési és műveleti tevékenységébe. A NATO transzformációjával és a műveletekkel összefüggésben egyre nagyobb szerepet kap az úgynevezett átfogó megközelítés (Comprehensive Approach) alkalmazása, azaz a civil szempontok műveleti tervezésbe és végrehajtásba integrálása, illetve a válságkezelésben érintett más szervezetekkel folyó együttműködés megerősítése.

Ez a gyakorlatban polgári-katonai válságkezelő képesség létrehozását, integrált polgári-katonai tervezés megerősítését és civil szakértők fokozott bevonását jelenti.

A NATO jövőbeni feladatait tekintve egyre nagyobb jelentőséggel bír az új biztonsági kihívások (számítógépes hálózatok elleni támadások, energiabiztonság, terrorizmus, klímaváltozás) elleni védekezés, amely a CEP napirendjén is szerepel. Emellett a NATO rakétavédelmi rendszerének kidolgozása kapcsán a katonai oldal számít a CEP következménykezelési tapasztalatára.

Az említett feladatokat, tevékenységeket a NATO (politikai) szervezetében – az Észak-atlanti Tanács alárendeltségében – létrehozott Polgári Veszélyhelyzeti Tervezési Bizottság fogja össze. A CEP feladatrendszerben a CEPC irányítja az úgynevezett Tervezési Csoportok munkáját, melyek a következők elnevezés, téma és hazai felelős szerint:

- CPG (polgári védelmi) – OKF;
- TG (Transport Group) (szállítási) – NFM;
- IRCSSG (Industrial Resources and Communications Services Group) (ipari források és kommunikációs szolgáltatások) – NGM, NFM;
- PHFWG (Public Health and Food/Water Group) (közegészségügy és élelmezés/víz) – EMMI, FM.

A Polgári Védelmi Csoport (Civil Protection Group, CPG) elsődleges feladata a polgári lakosság szükség- és veszélyhelyzetben történő védelme, melynek keretében az együttműködés fóruma a lakosságvédelem és a segítségnyújtás területein. Tevékenységével a polgári védelmi nemzeti hatóságok munkáját segíti a megelőzés, a felkészülés, a beavatkozás és a következménykezelés feladataiban. A hagyományos polgári védelmi feladatok mellett napirendjén szerepelnek a CBRN (Chemical, biological, radiological and nuclear defence), kritikus infrastruktúra-védelem, lakosságtájékoztatás, új típusú biztonsági kihívások kérdései.

7.4. Regionális szervezetek, Visegrádi Négyek (V4)

A visegrádi vár 1335 október végén november elején a magyar királyok akkori székhelyeként a lengyel (Nagy Kázmér), cseh (Luxemburgi János) és magyar király (Károly Róbert) csúcstalálkozójának helyszíne volt. Az uralkodók szoros együttműködésről állapodtak meg a politika és a kereskedelem területén. Kései utódaikat ez ihlette a sikeres közép-európai kezdeményezésre. A csoport nevét 1991-ben vette fel, amikor Václav Havel csehszlovák köztársasági elnök, Antall József magyar miniszterelnök és Lech Walesa lengyel elnök találkozásán közös nyilatkozatot írtak alá, hogy a három (ma már négy) ország szorosban együtt fog működni az európai integráció felé vezető úton.

A Visegrádi Négyek célja, hogy a részes országok közös történelmi múltja és gyökerei alapján a térség stabilitását megőrizték, demokratikus elköteleződését demonstrálják, szoros együttműködést hozzanak létre a kultúra, oktatás és tudomány terén és regionális érdekeiket érvényre juttassák az európai integráció keretein belül is.

Az 1999-es V4 miniszterelnöki csúcstalálkozón elfogadták a résztvevők a szorosabb együttműködésre számon tartott területeket, ezek között számos katasztrófavédelmet is érintő tevékenységi kör, mint például a nukleáris energia biztonsága, az árvízvédelem és a nemzetközi hulladékszállítás is szerepelt. E program a 2004. évi csúcstalálkozón továbbfejlesztésre került, már külön is nevesítve a katasztrófavédelmi együttműködést, majd a 2006-os magyar elnökség alatt folytatódott az aktuális veszélyekkel – kritikus infrastruktúra-védelem, növekvő vegyi-, biológiai- és radiológiai szennyezéssel együtt járó polgári védelmi és környezetvédelmi kihívások – kapcsolatos együttműködés továbbfejlesztése. A V4 együttműködés keretében az országok katasztrófavédelmi főigazgatói rendszeresen találkoznak.

A V4 együttműködés 2011-ben ünnepelte 20. évfordulóját. Ebben az évben a katasztrófavédelmi főigazgatók Kistapolcsányban (Topolčianky, Szlovákia) találkoztak, hogy a regionális együttműködés keretében végzett feladatokról és lehetőségekről tárgyaljanak. A V4 Szlovák Elnökségének mot-

tója „folyamatosság, szolidaritás, következetesség, információ megosztás”, fő témája pedig a vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris kockázatokkal szembeni védelem és megelőzés volt.

A találkozón Közös Nyilatkozat elfogadására került sor, amelyben a szlovák elnökség mottójának szellemében a főigazgatók hangsúlyozták a jövőbeni rendszeres és gyakoribb főigazgatói szintű konzultációk fontosságát, az egymás közti szolidaritás megerősítését, az információ és a tapasztalatok megosztásának jelentőségét, valamint a nemzetközi szervezetekben, különösen az EU-n belül a szorosabb együttműködés igényét.

7.5. A humanitárius és karitatív szervezetek

A nemzetközi humanitárius jog alatt elsősorban a nemzetközi jog azon szabályait értjük, amelyek a fegyveres összeütközések alkalmával a nem harcoló személyekkel történő bánásmódot szabályozzák.

Tekintettel azonban arra, hogy a humanitárius akciók elsődleges célja az életmentés, illetve az emberi szenvedés enyhítése, a különböző humanitárius szervezeteket nemcsak a fegyveres konfliktusok és egyéb válságok, hanem a jelentős természeti – és nagyobb technológiai – katasztrófák helyszínén is mindig megtaláljuk. A nemzetközi humanitárius jog tág értelemben az egymást követően Genfben elfogadott nemzetközi hadijogi-nemzetközi humanitárius jogi tárgyú egyezményeket takarja, szűkebb értelemben pedig a jelenleg is hatályban lévő, 1949-ben elfogadott négy egyezményt jelenti, melyek megállapítják az irányadó alapvető nemzetközi jogi szabályokat fegyveres konfliktusok esetén. Az 1899-ben és 1907-ben elfogadott Hágai Egyezményekkel együtt ezek a Genfi Egyezmények képezik a nemzetközi humanitárius jogi rendszer alapjait.

A nemzetközi NGO-k (non-governmental organization, civil szervezetek) a nemzetközi humanitárius jog elsődleges alkalmazói. Az NGO-kat nagy számukra és kiterjedt tevékenységükre való tekintettel képtelenség kimerítően bemutatni, maga az Európai Unió illetékes irodája is több mint 200 ilyen humanitárius szervezettel áll szerződéses kapcsolatban.

A legjelentősebb az NGO-k közül a Vöröskereszt, illetve a Vörös Félhold Nemzetközi Mozgalma. E Mozgalom az alapító Vöröskereszt Nemzetközi Bizottságából (ICRC = International Committee of the Red Cross), a Vöröskereszt és Vörös Félhold Társaságok Nemzetközi Szövetségéből (IFRCRC = International Federation of Red Cross and Red Crescent) és ennek tagszervezeteiből, a Vöröskereszt vagy Vörös Félhold Nemzeti Társaságokból áll. Az egyszerűség kedvéért az ICRC a fegyveres konfliktusokban semleges közvetítőként tevékenykedik, illetve az 1949. évi Genfi Egyezmények őrzője, míg az IFRCRC a természeti csapások utáni rehabilitációban jár az élen.

A nemzeti társaságok mindkét szervezettel együttműködhetnek, meghatározott körülmények között.

Fontos megjegyezni, hogy e Mozgalom igen sajátos, hiszen nemzetközi szervezettsége révén nemzetközi, illetve nemzeti társaságai útján egyben nemzeti NGO is. Más jelentős NGO-k, amelyeknek munkatársai feltűnhetnek nemzetközi katasztrófák kárhelyszínein is: a német Műszaki Segítségnyújtási Szervezet (THW = Technische Hilfswerk), Orvosok Határok Nélkül (MSF = Médecins sans Frontières), Caritas, Oxfam, Máltai Szeretetszolgálat és sokan mások.

7.6. A Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia és a katasztrófavédelem

Az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye és annak Kiotói Jegyzőkönyve végrehajtási keretrendszeréről szóló 2007. évi LX. törvény 3. § (1) és (2) bekezdésében foglaltak alapján az Országgyűlés elfogadta a 23/2018. (X. 31.) OGY határozatának mellékleteként a 2018-2030 közötti időszakra vonatkozó, 2050-ig tartó időszakra kitekintést nyújtó második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiát.

Az éghajlatváltozás várható magyarországi hatásainak, természeti és társadalmi, gazdasági következményeinek, valamint az ökoszisztémák és az ágazatok éghajlati sérülékenységének értékelése szintén az éghajlatváltozási stratégia részét képezi, amellyel a Nemzeti Alkalmazkodási Stratégia (NAS) foglalkozik. A NAS részletesen vizsgálja az éghajlatváltozásnak a vizekre, a talajra, az élővilágra és az emberi egészségre gyakorolt hatásait, elemzi a várható mezőgazdasági, biztonsági, az épített környezetben jelentkező, valamint turisztikai és energetikai következményeket. A biztonsági szempontok érvényesítése keretében a katasztrófavédelem folyamatosan vizsgálja Magyarország természeti katasztrófákkal kapcsolatos kockázatait, azokat elemzi és értékeli, ennek megfelelően készül fel a kockázatok hatékony kezelésére, amelynek eredményeiről legutóbb 2018. év végén tájékoztatta az Európai Bizottságot.

JOGSZABÁLYTÁR

Hatályos jogszabályok

1. A katasztrófavédelemre vonatkozó alapvető jogszabályok
2. A tűzvédelemmel kapcsolatos alapvető jogszabályok
3. A polgári védelemre vonatkozó alapvető jogszabályok
4. Az iparbiztonságra vonatkozó alapvető jogszabályok
 - Veszélyes áruk szállításával kapcsolatban
 - Veszélyes üzemek (benne nukleárisbaleset-elhárítási) szakterülettel kapcsolatban
 - Kritikus Infrastruktúra Koordinációs szakterülettel kapcsolatban
 - Vízügyi, valamint vízvédelmi hatósági és szakhatósági eljárásokkal kapcsolatos jogszabályok
5. A humán szakterületre vonatkozó alapvető jogszabályok
 - Oktatás
 - Munkavédelem
 - Közegészségügy-járványügy
6. A gazdasági szakterületre vonatkozó alapvető jogszabályok
 - Műszaki szakterület
7. A Hivatalos Értesítőben megjelent egyéb közjogi szervezetszabályozó eszközök

A katasztrófavédelemre vonatkozó alapvető jogszabályok

1. Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
2. 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról
3. 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről
4. 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról
5. 2009. évi LXXVI. törvény a szolgáltatási tevékenység megkezdésének és folytatásának általános szabályairól
6. 2009. évi CLV. törvény a minősített adat védelméről
7. 2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról (ÁKR)
8. 2003. évi C. törvény az elektronikus hírközlésről
9. 1997. évi CLV. törvény a fogyasztóvédelemről
10. 1990. évi XCIII. törvény az illetékekről
11. 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról
12. 178/2013. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti Humanitárius Koordinációs Tanácsról
13. 23/1997. (III. 19.) BM rendelet a belügyminiszter irányítása alatt álló fegyveres szervek és hivatásos állományú tagjainak kártérítési felelősségéről
14. A panaszokról és a közérdekű bejelentésekről szóló 2013. évi CLXV. törvény
15. 223/2014. (IX. 4.) Korm. rendelete a vízügyi igazgatási és a vízügyi, valamint a vízvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervek kijelöléséről

A tűzvédelemmel kapcsolatos alapvető jogszabályok

1. 1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról
2. 2012. évi XC. törvény a kéményseprő-ipari közszolgáltatásról
3. 347/2012. (XII. 11.) Korm. rendelet a kéményseprő-ipari közszolgáltatásról szóló törvény végrehajtásáról
4. 367/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság piacfelügyeleti eljárásának részletes szabályairól
5. 275/2013. (VII. 16.) Korm. rendelet az építési termék építménybe történő betervezésének és beépítésének, ennek során a teljesítmény igazolásának részletes szabályairól
6. 6/2013. (I. 18.) Korm. rendelet a piacfelügyeleti tevékenység részletes szabályairól
7. 53/2012. (III. 28.) Korm. rendelet a bányafelügyelet hatáskörébe tartozó egyes sajátos építményekre vonatkozó építésügyi hatósági eljárások szabályairól
8. 23/2011. (III. 8.) Korm. rendelet a zenés, táncos rendezvények működésének biztonságosabbá tételéről
9. 173/2011. (VIII. 24.) Korm. rendelet a polgári célú pirotechnikai tevékenységekről
10. 239/2011. (XI. 18.) Korm. rendelet az önkormányzati és létesítményi tűzoltóságokra, valamint a hivatásos tűzoltóság, önkormányzati tűzoltóság és önkéntes tűzoltó egyesület fenntartásához való hozzájárulásra vonatkozó szabályokról
11. 259/2011. (XII. 7.) Korm. rendelet a tűzvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervezetekről, a tűzvédelmi bírságról és a tűzvédelemmel foglalkozók kötelező élet- és balesetbiztosításáról
12. 375/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet a tűzvédelmi tervezői tevékenység folytatásának szabályairól
13. 169/2010. (V. 11.) Korm. rendelet a polgári légi közlekedés védelmének szabályairól és a Légi közlekedés Védelmi Bizottság jogköréről, feladatairól és működésének rendjéről (légi közlekedéssel kapcsolatos katasztrófavédelmi feladatok meghatározása)
14. 312/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet az építésügyi és építésfelügyeleti hatósági eljárásokról és ellenőrzésekről, valamint az építésügyi hatósági szolgáltatásról
15. 315/2009. (XII. 28.) Korm. rendelet a megfelelőség-értékelő szervezetek kijelöléséről, valamint a kijelölt szervezetek tevékenységének részletes szabályairól
16. 354/2013. (X. 7.) Korm. rendelet a belső piaci információs rendszer hazai működéséről és az abban való részvételnek a szabályairól, valamint a belső piaci szolgáltatásokról szóló 2006/123/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv szerinti bejelentési kötelezettség teljesítéséről
17. 191/2002. (IX. 4.) Korm. rendelet a polgári felhasználású robbanóanyagok forgalmazásáról és felügyeletéről (tájékoztatási kötelezettség robbanóanyagok szállítása esetében is)
18. 60/2012. (XI. 30.) BM rendelet a Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér tűzvédelmi, műszaki mentési feladatait ellátó hivatásos tűzoltóság működéséről, fenntartásáról és fejlesztéséről
19. 16/2012. (IV. 3.) BM rendelet az egyes tűzmelegelőzési hatósági, szakhatósági eljárásokért és szolgáltatásokért fizetendő igazgatási szolgáltatási díjról
20. 39/2011. (XI. 15.) BM rendelet a tűzoltóság tűzoltási és műszaki mentési tevékenységének általános szabályairól
21. 42/2011. (XI. 30.) BM rendelet a hivatásos tűzoltóságok által végezhető szolgáltatások köréről, valamint a hivatásos tűzoltósági célokat szolgáló ingatlanok, felszerelések kapacitáskihasználását célzó hasznosításának szabályairól

22. 43/2011. (XI. 30.) BM rendelet a katasztrófavédelmi kirendeltségek illetékességi területéről
23. 44/2011. (XII. 5.) BM rendelet a tüzesetek vizsgálatára vonatkozó szabályokról
24. 45/2011. (XII. 7.) BM rendelet a tűzvédelmi szakvizsgára kötelezett foglalkozási ágakról, munkakörökről, a tűzvédelmi szakvizsgálóval összefüggő oktatásszervezésről és a tűzvédelmi szakvizsga részletes szabályairól
25. 47/2011. (XII. 15.) BM rendelet a tűzvédelmi szakértői tevékenység szabályairól
26. 48/2011. (XII. 15.) BM rendelet az önkormányzati tűzoltóság legkisebb létszámáról, létesítményei és felszerelése minimális mennyiségéről, minőségéről és a szolgálat ellátásáról
27. 50/2011. (XII. 20.) BM rendelet a bejelentés köteles tűzvédelmi szolgáltatási tevékenységek megkezdésének és folytatásának részletes szabályairól
28. 48/2005. (X. 31.) BM rendelet a hivatásos önkormányzati tűzoltóságok technikai eszközeinek belvízi, árvízi védekezés miatti pótlására, javítására vonatkozó támogatás juttatásának részletes szabályairól
29. 26/2004. (VI. 11.) BM rendelet az egyes műszaki termékek tűzvédelmi megfelelőségét vizsgáló, ellenőrző és tanúsító szervezetek kijelöléséről
30. 30/1996. (XII. 6.) BM rendelet a tűzvédelmi szabályzat készítéséről
31. 3/2009. (II. 4.) ÖM rendelet a megújuló energiaforrásokat – biogázt, bioetanolt, biodízelt – hasznosító létesítmények tűzvédelmének műszaki követelményeiről
32. 21/2009. (VII.8.) ÖM rendelet a központi költségvetési előirányzat terhére igényelhető tűzoltósági célú beruházási, fejlesztési támogatás pályázati rendszeréről
33. 22/2009. (VII.23.) ÖM rendelet a tűzvédelmi megfelelőségi tanúsítvány beszerzésére vonatkozó szabályokról
34. 19/2007. (VIII. 29.) ÖTM rendelet a tűzvédelem atomenergia alkalmazásával kapcsolatos sajátos követelményeiről és a hatóságok tevékenysége során azok érvényesítésének módjáról
35. 15/2010. (V. 12.) ÖM rendelet a tűzoltási, műszaki mentési tevékenységhez kapcsolódó tűzvédelmi technika alkalmazhatóságáról
36. 6/2016. (VI. 24.) BM OKF utasítás a Tűzoltás-taktikai Szabályzat és a Műszaki Mentési Szabályzat kiadásáról
37. 229/2014. (IX. 5.) Korm. rendelete a tűzvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervezetekről, a tűzvédelmi bírságról és a tűzvédelemmel foglalkozók élet- és balesetbiztosításáról szóló 259/2011. (XII.17.) Korm. rendelet, valamint egyes közigazgatási hatósági ügyek kiemelt jelentőségűvé nyilvánításáról és az eljáró hatóságok kijelöléséről szóló kormányrendeletek módosításáról
38. 14/2014. (XII. 31.) BM OKF utasítás a Műszaki Mentési Műveleti Szabályzat kiadásáról
39. 54/2014. (XII. 5.) BM rendelet az Országos Tűzvédelmi Szabályzatról
40. 4/2008. (VIII. 1.) ÖM rendelet az erdők tűz elleni védelméről
41. 5/2015. (II. 27.) BM rendelet az atomenergia alkalmazásával kapcsolatos sajátos tűzvédelmi követelményekről és a hatóságok tevékenysége során azok érvényesítésének módjáról
42. 6/2003. (VI. 20.) MeHVM rendelet a tűzvédelem és a műszaki mentés polgári nemzetbiztonsági szolgálatokra vonatkozó különös szabályairól
43. 28/2000. (X. 11.) EüM rendelet a tűzvédelem és a műszaki mentés egészségügyi ágazatra vonatkozó különös szabályairól
44. 18/2008. (VIII. 6.) HM rendelet a tűzvédelem és a műszaki mentés honvédelmi ágazatra vonatkozó különös szabályairól

45. 1/1999. (III. 3.) KüM rendelet a tűzvédelem és a műszaki mentés külügyi ágazatra vonatkozó különös szabályairól
46. 14/1999. (X. 22.) IM rendelet a tűzvédelem és a műszaki mentés különös szabályairól a büntetés-végrehajtási szervezetnél

A polgári védelemre vonatkozó alapvető jogszabályok

1. 2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről
2. 290/2011. (XII. 22.) Korm. rendelet a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról
3. 49/2011. (XII. 20.) BM rendelet a hivatásos katasztrófavédelmi szervek állományának, valamint a polgári védelmi szervezetek Szolgálati Szabályzatáról
4. 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól
5. 1/2017. (II. 21.) BM OKF utasítás a polgári védelmi szervezetek, a minősített önkéntes mentőszervezetek, valamint a közbiztonsági referensek 2017. évi katasztrófavédelmi felkészítésének rendjéről

Az iparbiztonságra vonatkozó alapvető jogszabályok

Veszélyes áruk szállításával kapcsolatban

1. 1988. évi I. törvény a közúti közlekedésről
2. 1995. évi XCVII. törvény a légi közlekedésről
3. 2000. évi XLII. törvény a vízi közlekedésről
4. 2012. évi CLXXXV. törvény a hulladékról
5. 2005. évi CLXXXIII. törvény a vasúti közlekedésről
6. 2005. évi CLXXXIV. törvény a vasúti közlekedésről a légi, a vasúti és a vízi közlekedési balesetek és egyéb közlekedési események szakmai vizsgálatáról
7. 2007. évi XLVI. törvény a nemzetközi polgári repülésről Chicagóban, az 1944. évi december hó 7. napján aláírt Egyezmény Függelékeinek kihirdetéséről (a 18. Annex részletszabályait tartalmazó dokumentum, a „Veszélyes Anyagok Biztonságos Légi-szállításának Műszaki Utasítása” [Doc. 9284-AN/905])
8. 2015. évi LXXXIII. törvény a Nemzetközi Vasúti Fuvarozási Egyezmény (COTIF) módosításáról Vilniusban elfogadott, 1999. június 3-án kelt Jegyzőkönyv C Függeléke Mellékletének kihirdetéséről, valamint a belföldi alkalmazásának egyes kérdéseiről
9. 2015. évi LXXXIV. törvény a Genfben, 2000. május 26. napján kelt, a Veszélyes Áruk Nemzetközi Belvízi Szállításáról szóló Európai Megállapodáshoz (ADN) csatolt Szabályzat kihirdetéséről és belföldi alkalmazásáról
10. 2015. évi LXXXIX. törvény a Veszélyes Áruk Nemzetközi Közúti Szállításáról szóló Európai Megállapodás „A” és „B” Melléklete kihirdetéséről, valamint a belföldi alkalmazásának egyes kérdéseiről

11. 1979. évi 19. törvényerejű rendelet a Veszélyes Áruk Nemzetközi Közúti Szállításáról szóló Európai Megállapodás kihirdetéséről
12. 89/1988. (XII. 20.) MT rendelet a közúti közlekedési szolgáltatásokról és a közúti járművek üzemen tartásáról
13. 312/2011. (XII. 23.) Korm. rendelet a hivatásos katasztrófavédelmi szerv eljárásai során a veszélyes áruk vasúti és belvízi szállításának ellenőrzésére és a bírság kivetésére vonatkozó egységes eljárás szabályairól, továbbá az egyes szabálytalanságokért kiszabható bírságok összegéről, valamint a bírságotól összefüggő hatósági feladatok általános szabályairól
14. 156/2009. (VII. 29.) Korm. rendelet a közúti áru fuvarozáshoz, személyszállításhoz és a közúti közlekedéshez kapcsolódó egyes rendelkezések megsértése esetén kiszabható bírságok összegéről, valamint a bírságotól összefüggő hatósági feladatokról
15. 1/2002. (I. 11.) Korm. rendelet a veszélyes áruk közúti szállításának ellenőrzésére vonatkozó egységes eljárásról
16. 2/2002. (I. 11.) Korm. rendelet a veszélyes áru szállítási biztonsági tanácsadó kinevezéséről és képzéséről
17. 98/2001. (VI. 15.) Korm. rendelet a veszélyes hulladékokkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről
18. 7/2011. (III. 8.) NFM rendelet a mezőgazdasági vegyszerek és üzemanyagok mezőgazdasági vontatóval vagy lassú járművel vontatott pótkocsival történő közúti szállításáról
19. 45/2011. (VIII. 25.) NFM rendelet a folyami információs szolgáltatások szakmai és működtetési szabályairól
20. 42/2011. (VIII. 11.) NFM rendelet az egyes közúti közlekedési szabályokra vonatkozó rendelkezések megsértésével kapcsolatos bírságotól összefüggő hatósági feladatokról, a bírságok kivetésének részletes szabályairól és a bírságok felhasználásának rendjéről
21. 57/2011. (XI. 22.) NFM rendelet a vízi közlekedés rendjéről
22. 62/2013. (X. 17.) NFM rendelet a Veszélyes Áruk Nemzetközi Vasúti Fuvarozásáról szóló Szabályzat (RID) belföldi alkalmazásáról
23. 51/2013. (IX. 6.) NFM rendelet a radioaktív anyagok szállításáról, fuvarozásáról és csomagolásáról
24. 61/2013. (X. 17.) NFM rendelet a Veszélyes Áruk Nemzetközi Közúti Szállításáról szóló Európai Megállapodás (ADR) „A” és „B” Mellékletének belföldi alkalmazásáról
25. 20/1984. (XII. 21.) KM rendelet az utak forgalom szabályozásáról és a közúti jelzések elhelyezéséről
26. 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet a közúti közlekedés szabályairól (KRESZ)
27. 77/2011. (XII. 21.) NFM rendelet a vízi közlekedési balesetek és a vízi közlekedési események vizsgálatának részletes szabályairól
28. 2013. évi CXXXIV. törvény egyes közszolgáltatások ellátásáról és az ezzel összefüggő törvénymódosításokról
29. 292/2013. (VII. 26.) Korm. rendelet a nem rendszeres hulladékszállítás szabályairól és az ennek során eljáró állami szervek kijelöléséről
30. 2011. évi LXXX. törvény a Nemzetközi Vasúti Fuvarozási Egyezmény (COTIF) módosításáról Vilniusban elfogadott, 1999. június 3-án kelt Jegyzőkönyv C Függléke 2011. évi módosításokkal és kiegészítésekkel egységes szerkezetbe foglalt szövegének kihirdetéséről

31. 6/1990. (IV. 12.) KöHÉM rendelet a közúti járművek forgalomba helyezésének és forgalomban tartásának műszaki feltételeiről
32. 41/2004. (IV. 7.) GKM rendelet a közúti járművezetők pályaalkalmassági vizsgálatáról
33. 457/2017. (XII. 28.) Korm. rendelet az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvény hatálybalépésével összefüggő egyes kormányrendeletek módosításáról
34. 7/2011. (III. 8.) NFM rendelet a mezőgazdasági vegyszerek és üzemanyagok mezőgazdasági vontatóval vagy lassú járművel vontatott pótkocsival történő közúti szállításáról
35. 62/2013. (X. 17.) NFM rendelet a Veszélyes Áruk Nemzetközi Vasúti Fuvarozásáról szóló Szabályzat (RID) belföldi alkalmazásáról szóló 39/2009. (VIII. 7.) KHEM rendelet módosításáról

Veszélyes üzemek (benne a nukleárisbaleset-elhárítási) szakterülettel kapcsolatban

1. 1996. évi CXVI. törvény az atomenergiáról
2. 2000. évi XXV. törvény a kémiai biztonságról
3. 487/2015. (XII. 30.) Korm. rendelet az ionizáló sugárzás elleni védelemről és a kapcsolódó engedélyezési, jelentési és ellenőrzési rendszerről
4. 489/2015. (XII. 30.) Korm. rendelet a lakosság természetes és mesterséges eredetű sugárterhelését meghatározó környezeti sugárzási helyzet ellenőrzési rendjéről és a kötelezően mérendő mennyiségek köréről
5. 490/2015. (XII. 30.) Korm. rendelet a hiányzó, a talált, valamint a lefoglalt nukleáris és más radioaktív anyagokkal kapcsolatos bejelentésekről és intézkedésekről, továbbá a nukleáris és más radioaktív anyagokkal kapcsolatos egyéb bejelentést követő intézkedésekről
6. 112/2011. (VII. 4.) Korm. rendelet az Országos Atomenergia Hivatal nukleáris energiával kapcsolatos európai uniós, valamint nemzetközi kötelezettségekkel összefüggő feladatköréről, az Országos Atomenergia Hivatal hatósági eljárásaiban közreműködő szakhatóságok kijelöléséről, a kiszabható bírság mértékéről, valamint az Országos Atomenergia Hivatal munkáját segítő tudományos tanácsról
7. 190/2011. (IX. 19.) Korm. rendelet az atomenergia alkalmazása körében a fizikai védelemről és a kapcsolódó engedélyezési, jelentési és ellenőrzési rendszerről
8. 219/2011. (X. 20.) Korm. rendelet a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről
9. 167/2010. (V. 11.) Korm. rendelet az országos nukleárisbaleset-elhárítási rendszerről
10. 7/2012. (III. 7.) BM rendelet a belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek sugárvédelmi ellenőrző rendszerének működési szabályairól
11. 51/2011. (XII. 21.) BM rendelet a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezés hatósági eljárásaiban az igazgatási szolgáltatási díj fizetési körébe tartozó hatósági eljárásokról, igazgatási jellegű szolgáltatásokról és bejelentésekről, továbbá a fizetendő díj mértékéről, valamint a fizetésre vonatkozó egyéb szabályokról
12. 208/2011. (X. 12.) Korm. rendelet a katasztrófavédelmi bírság részletes szabályairól, a katasztrófavédelmi hozzájárulás befizetéséről és visszatérítéséről
13. 44/2000. (XII. 27.) EüM rendelet a veszélyes anyagokkal és a veszélyes készítményekkel kapcsolatos egyes eljárások, illetve tevékenységek részletes szabályairól

14. 1150/2012. (V. 15.) Korm. határozat a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság létrehozásáról, valamint szervezeti és működési rendjének meghatározásáról
15. 118/2014. (IV. 3.) Korm. rendelet a gáz csatlakozóvezetékek és felhasználói berendezések műszaki-biztonsági felülvizsgálatával kapcsolatos bejelentések ügyében eljáró hatóság kijelöléséről
16. 29/2014. (IV. 3.) BM rendelet a gáz csatlakozóvezetékek és felhasználói berendezések műszaki javításával kapcsolatos mulasztások bejelentésének eljárási szabályairól
17. 95/2006. (IV. 18.) Korm. rendelet a veszélyes katonai objektumokkal kapcsolatos hatósági eljárás rendjéről

Kritikus Infrastruktúra Koordinációs szakterülettel kapcsolatban

1. 2012. évi CLXVI. törvény a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről
2. 2013. évi L. törvény az állami és önkormányzati szervek elektronikus információbiztonságáról
3. 65/2013. (III. 8.) Korm. rendelet a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről
4. 285/2007. (X. 29.) Korm. rendelet a villamosenergia-rendszer jelentős zavara és a villamosenergia-ellátási válsághelyzet esetén szükséges intézkedésekről
5. 512/2013. (XII. 29.) Korm. rendelet egyes rendvédelmi szervek létfontosságú rendszerei és létesítményei azonosításáról, kijelöléséről és védelméről, valamint a Rendőrség szerveiről és a Rendőrség szerveinek feladat- és hatásköréről szóló 329/2007. (XII. 13.) Korm. rendelet módosításáról
6. 246/2015. (IX. 8.) Korm. rendelet az egészségügyi létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről
7. 330/2015. (XI. 10.) Korm. rendelet a pénzügyi ágazathoz tartozó létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről
8. 359/2015. (XII. 2.) Korm. rendelet a honvédelmi létfontosságú rendszerelemek azonosításáról, kijelöléséről és védelméről
9. 360/2013. (X. 11.) Korm. rendelet az energetikai létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről
10. 541/2013. (XII. 30.) Korm. rendelet a létfontosságú vízgazdálkodási rendszerelemek és vízi létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről
11. 540/2013. (XII. 30.) Korm. rendelet a létfontosságú agrárgazdasági rendszerelemek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről
12. 249/2017. (IX. 5.) Korm. rendelet az infokommunikációs technológiák ágazathoz kapcsolódó létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről
13. Az eseménykezelő központok feladat- és hatásköréről, valamint a biztonsági események kezelésének és műszaki vizsgálatának, továbbá a sérülékenységvizsgálat lefolytatásának szabályairól szóló 271/2018. (XII. 20.) Korm. rendelet

Vízügyi, valamint vízvédelmi hatósági és szakhatósági eljárásokkal kapcsolatos jogszabályok

1. 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól
2. 1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról
3. 1995. évi LXXXII. törvény az ENSZ Éghajlat-változási Keretegyezmény kihirdetéséről
4. 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
5. 2000. évi XLII. törvény a vízi közlekedésről
6. 2003. évi XCII. törvény az adózás rendjéről
7. 2009. évi CXLIV. törvény a vízi társulatokról
8. 2011. évi CCIX. törvény a vízi közműszolgáltatásról
9. 106/1995. (IX. 8.) Korm. rendelet a felszámolási eljárás és a végelszámolás környezet- és természetvédelmi követelményeiről
10. 72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet a vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról
11. 121/1996. (VII. 24.) Korm. rendelet a közfürdők létesítéséről és működéséről
12. 232/1996. (XII. 26.) Korm. rendelet a vizek kártételei elleni védekezés szabályairól
13. 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízi létesítmények védelméről
14. 178/1998. (XI. 6.) Korm. rendelet a vízgazdálkodási feladatokkal összefüggő alapadatokról
15. 120/1999. (VIII. 6.) Korm. rendelet a vizek és a közcélú vízi létesítmények fenntartására vonatkozó feladatokról
16. 239/2000. (XII. 23.) Korm. rendelet a bányatavak hasznosításával kapcsolatos jogokról és kötelezettségekről
17. 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelet az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről
18. 173/2003. (X. 28.) Korm. rendelet a nem üzleti célú közösségi, szabadidős szálláshely-szolgáltatásról
19. 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszín alatti vizek védelméről
20. 220/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól
21. 221/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a vízgyűjtő-gazdálkodás egyes szabályairól
22. 157/2005. Korm. rendelet a távhőszolgáltatásról szóló 2005. évi XVIII. törvény végrehajtásáról
23. 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról
24. 27/2006. (II. 7.) Korm. rendelet a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről
25. 263/2006. (XII. 20.) Korm. rendelet a Nemzeti Közlekedési Hatóságról
26. 267/2006. (XII. 20.) Korm. rendelet a Magyar Bányászati és Földtani Hivatalról
27. 373/2014. (XII. 31.) Korm. rendelet a földhivatalok, valamint a Földmérési és Távérzékelési Intézet feladatairól, illetékességi területéről, továbbá egyes földhivatali eljárások részletes szabályairól

28. 90/2007. (IV. 26.) Korm. rendelet a környezetkárosodás megelőzésének és elhárításának rendjéről
29. 362/2008. (XII. 31.) Korm. rendelet a Nemzeti Hírközlési Hatóság eljárásaiban közreműködő szakhatóságok kijelöléséről, valamint egyes szakhatósági közreműködések megszüntetéséről és módosításáról
30. 76/2009. (IV. 8.) Korm. rendelet a területrendezési hatósági eljárásokról
31. 208/2009. (IX. 29.) Korm. rendelet az igazságügyi szakértői névjegyzékbe való felvételi eljárás során szükséges szakhatósági állásfoglalás kiadásának eljárási szabályairól
32. 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól
33. 297/2009. (XII. 21.) Korm. rendelet a környezetvédelmi, természetvédelmi, vízgazdálkodási és tájvédelmi szakértői tevékenységről
34. 147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról
35. 321/2010. (XII. 27.) Korm. rendelet a műszaki biztonsági hatóságok műszaki biztonsági tevékenységének és a Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatal piacfelügyeleti eljárásának részletes szabályairól
36. 103/2011. (VI. 29.) Korm. rendelet az ásványi nyersanyag és a geotermikus energia természetes előfordulási területének komplex érzékenységi és terhelhetőségi vizsgálatáról
37. 312/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet az építésügyi és építésfelügyeleti hatósági eljárásokról és ellenőrzésekről, valamint az építésügyi hatósági szolgáltatásról
38. 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről
39. 57/2013. (II. 27.) Korm. rendelet a telepengedély, illetve a telep létesítésének bejelentése alapján gyakorolható egyes termelő és szolgáltató tevékenységekről, valamint a telepengedélyezés rendjéről és a bejelentés szabályairól
40. 58/2013. (II. 27.) Korm. rendelet a víziközmű-szolgáltatásról szóló 2011. évi CCIX. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról
41. 71/2015. (III. 30.) Korm. rendelet a környezetvédelmi és természetvédelmi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről
42. 196/2004. (VI.21.) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság Kormánya és Románia Kormánya között a határvizek védelme és fenntartható hasznosítása céljából folytatandó együttműködésről szóló Egyezmény kihirdetéséről
43. 31/2014. (II. 12.) Korm. rendelet az egyes sajátos ipari építményekre vonatkozó építésügyi hatósági eljárások szabályairól
44. 83/2014. (III. 14.) Korm. rendelet a nagyvízi meder, a parti sáv, a vízjárta és a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében a nagyvízi mederkezelési terv készítésének rendjére és tartalmára vonatkozó szabályokról
45. 18/1996. (VI. 13.) KHVM rendelet a vízjogi engedélyezési eljáráshoz szükséges kérelemről és mellékleteiről
46. 10/1997. (VII. 17.) KHVM rendelet az árvíz- és belvízvédekezésről

47. 12/1997. (VIII. 29.) KHVM rendelet a termelt és szolgáltatott vizek gázmentesítéséről
48. 43/1999. (XII. 26.) KHVM rendelet a vízkészlet-járulék kiszámításáról
49. 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet a települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról
50. 28/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet a vízszennyező anyagok kibocsátásaira vonatkozó határértékekről és alkalmazásuk egyes szabályairól
51. 30/2008. (XII. 31.) KvVM rendelet a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó műszaki szabályokról
52. 59/2008. (IV. 29.) FVM rendelet A vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméhez szükséges cselekvési program részletes szabályairól, valamint az adatszolgáltatás és nyilvántartás rendjéről
53. 64/2012. (XII. 7.) NFM rendelet az állami tulajdonban lévő vizek mederhasználati díjairól
54. 7/2012. (II. 10.) BM utasítás a vízkárelhárítás országos irányításának szervezeti és működési szabályzatáról
55. 1959. évi 32. törvényerejű rendelet a Magyar Népköztársaság és az Osztrák Köztársaság között a határvidék vízgazdálkodási kérdéseinek szabályozása tárgyában Bécsben, az 1956. évi április hó 9. napján aláírt egyezmény kihirdetéséről
56. 55/1978. (XII. 10.) MT rendelet a Magyar Népköztársaság Kormánya és a Csehszlovák Szocialista Köztársaság Kormánya között a határvizek vízgazdálkodási kérdéseinek szabályozásáról Budapesten, 1976. évi május hó 31-én aláírt Egyezmény kihirdetéséről

A Hivatalos Értesítőben megjelent egyéb közjogi szervezetszabályozó eszközök

1. 2/2013. (V. 17.) BM OKF utasítás az önkéntes tűzoltó egyesületek támogatásának, tűzoltó szakmai irányításának és felügyeletének katasztrófavédelmi feladatairól
2. 3/2013. (VI. 3.) BM OKF utasítás a közbiztonsági referensek tanfolyamszerű felkészítéséről, minősítéséről, munkájuk szakirányításáról, valamint munkaokmányaikról
3. 4/2013. (X. 11.) BM OKF utasítás a tanuló ifjúság közösségi szolgálatteljesítésének katasztrófavédelmi megszervezéséről
4. 6/2013. (X. 31.) BM OKF utasítás a Nemzeti Minősítési Rendszer alapkövetelményeiről
5. 8/2012. (V. 22.) BM OKF utasítás a polgári védelmi szervezetek és az önkéntes mentőszervezetek megalakításáról, riasztásáról, valamint katasztrófaveszély és veszélyhelyzet esetén történő alkalmazásáról
6. 3/2012. (II. 16.) BM OKF utasítás a hivatásos tűzoltó-parancsnokságok és a műszaki mentőbázisok működési területéről, valamint az önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges műveleti körzetéről
7. 2/2012. (II. 16.) BM OKF utasítás az önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok szakmai irányításáról és felügyeleti ellenőrzésének rendjéről
8. 1/2012. (II. 16.) BM OKF utasítás a közigazgatási vezetők, a polgári védelmi szervezetek, a köznevelésben és a felsőoktatásban résztvevők, valamint a pedagógusok katasztrófavédelmi felkészítésének végrehajtásával kapcsolatos feladatokról

9. 1/2014. (I. 17.) BM OKF utasítás a tűzoltó-védősisakok jelöléséről
10. 2/2014. (I. 17.) BM OKF utasítás az önkéntes tűzoltó egyesület önálló beavatkozásának feltételeiről és a beavatkozó önkéntes tűzoltó egyesület (önkéntes tűzoltóság) tevékenységéről
11. 4/2014. (II. 27.) BM OKF utasítás az önkéntes és köteles polgári védelmi szervezetek, valamint a közbiztonsági referensek 2014. évi felkészítésének rendjéről
12. 6/2016. (VI. 24.) BM OKF utasítás a Tűzoltás-taktikai Szabályzat és a Műszaki Mentési Szabályzat kiadásáról
13. 8/2014. (III. 21.) BM OKF utasítás az önkormányzati tűzoltó parancsnokságok szakmai irányításáról és felügyeleti ellenőrzésének rendjéről
14. 11/2014. (VII. 4.) BM OKF utasítás a hivatásos katasztrófavédelmi szervek Normaalalkotási Szabályzatáról
15. 12/2014. (VII. 18.) BM OKF utasítás a polgári védelmi kötelezettség teljesítése alóli mentesség véleményezése során irányadó szempontokról
16. 3/2015. (VI. 8.) BM OKF utasítás mellékletek
17. 5/2015. (VI. 25.) BM OKF utasítás a Belügyminisztérium fejezethez tartozó, a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságot szakmailag érintő fejezeti kezelésű előirányzatok felhasználásáról
18. 4/2015. (VI. 25.) BM OKF utasítás az önkormányzati tűzoltóságok, az önkéntes tűzoltó egyesületek, valamint az önkéntes mentőszervezetek költségvetési támogatásának szabályozásáról

MELLÉKLETEK

1. melléklet: Az elégséges védelmi szint

Elégséges védelmi szint Riasztás

- I. A lakosság központi riasztása és veszélyhelyzeti tájékoztatás feltételeinek biztosítása;
- II. A lakosság riasztása és veszélyhelyzeti tájékoztatás feltételeinek biztosítása;
- III. A lakosság riasztása és veszélyhelyzeti tájékoztatási tervezés feltételeinek biztosítása;

126

Elégséges védelmi szint Lakosságvédelmi módszerek

- I. Becslés alapján elsősorban elzárkózás, indokolt esetben kitelepítés;
- II. Elsősorban elzárkózás;
- III. Kockázatbecslésben megállapítottaknak megfelelően.

127

Elégséges védelmi szint Riasztás

- I. A lakosság központi riasztása és veszélyhelyzeti tájékoztatás feltételeinek biztosítása;
- II. A lakosság riasztása és veszélyhelyzeti tájékoztatás feltételeinek biztosítása;
- III. A lakosság riasztása és veszélyhelyzeti tájékoztatási tervezés feltételeinek biztosítása;

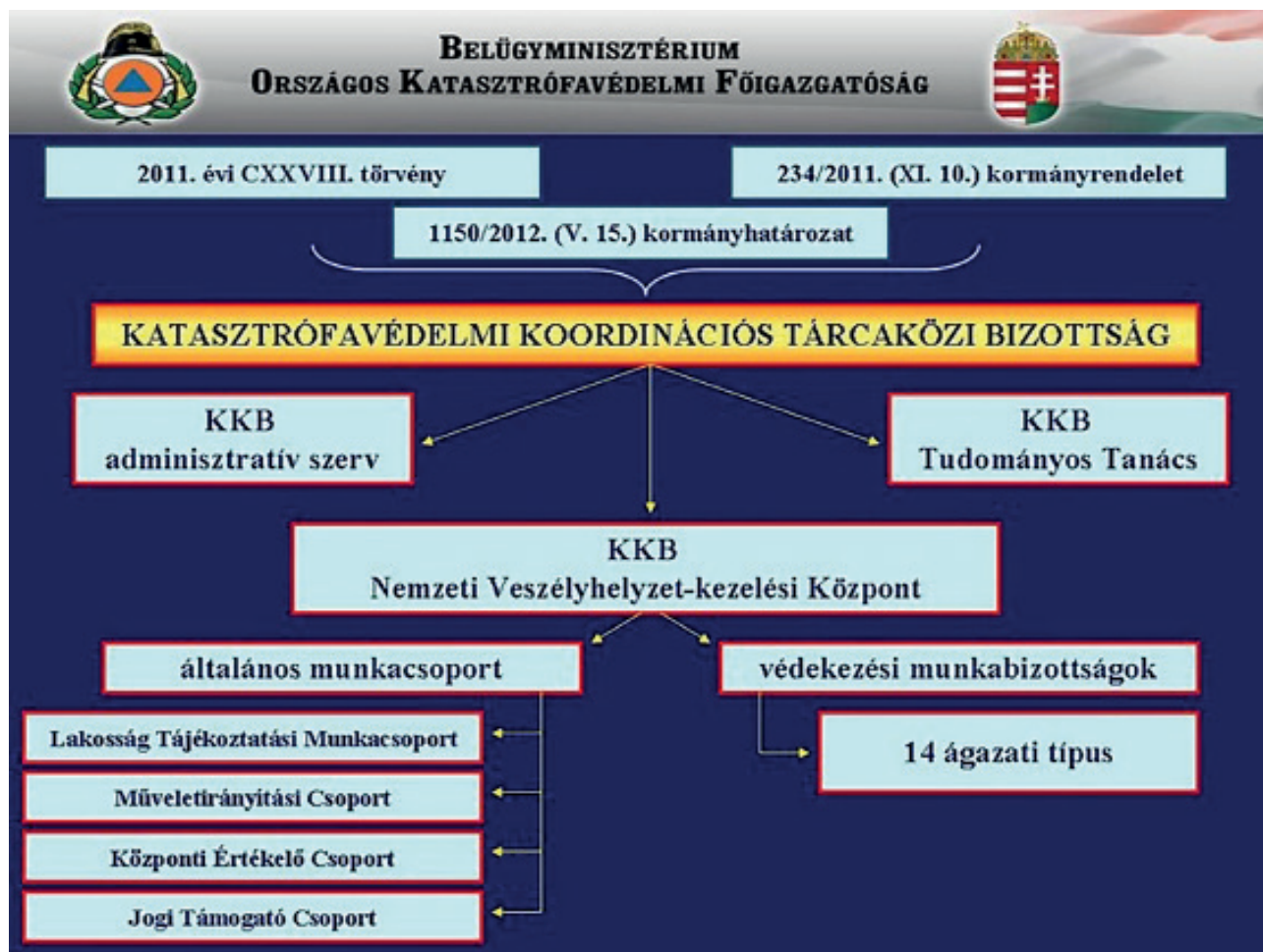
116

Elégséges védelmi szint Lakosságvédelmi módszerek

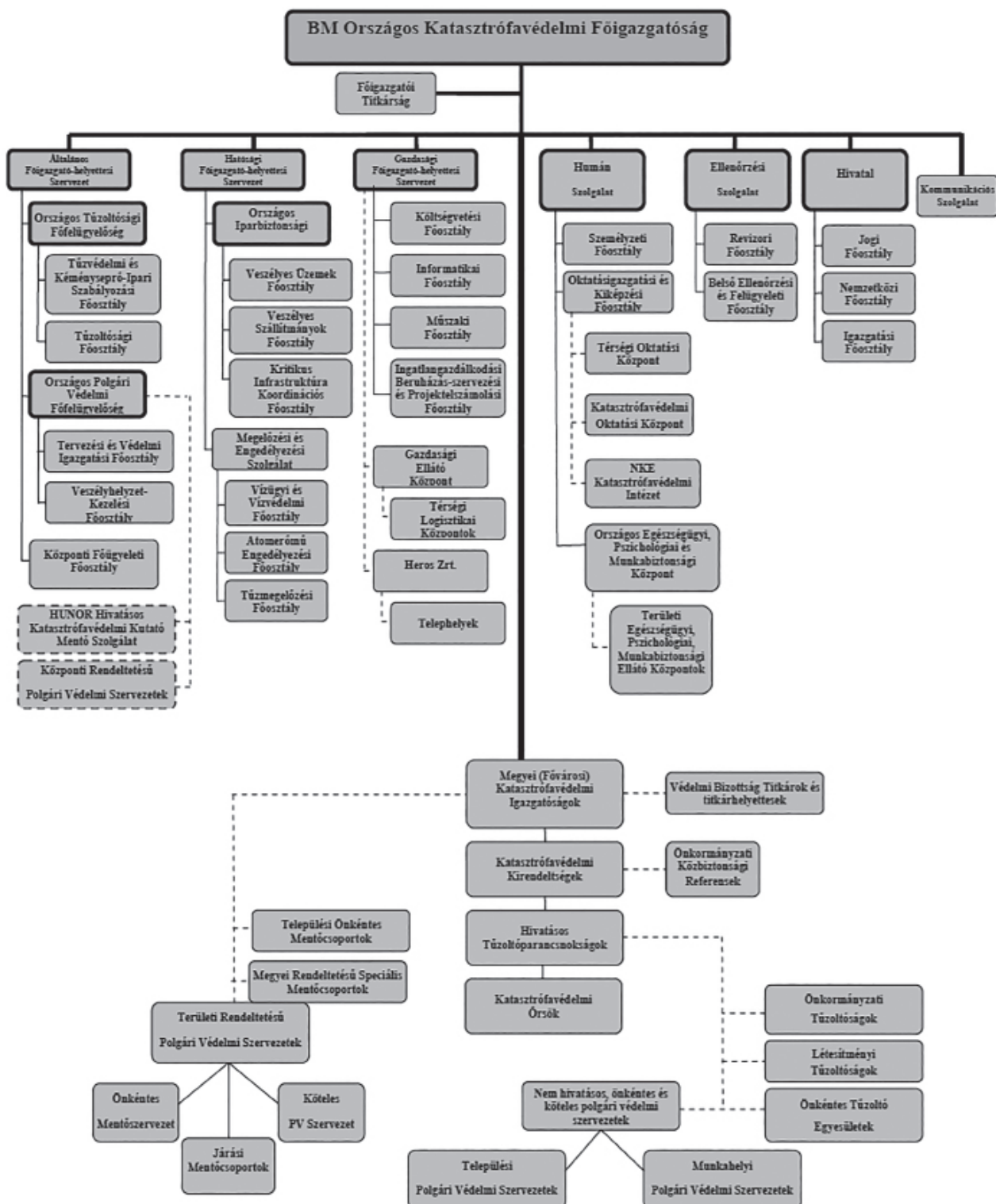
- I. Becslés alapján elsősorban elzárkózás, indokolt esetben kitelepítés;
- II. Elsősorban elzárkózás;
- III. Kockázatbecslésben megállapítottaknak megfelelően.

117

2. melléklet: A KKB szervezeti felépítése

3. melléklet: A hivatásos katasztrófavédelmi szervek szervezeti felépítése

4. melléklet: A BM OKF irányítási rendje

A szervezeti egységek vezetői, valamint a közvetlen irányításuk alá tartozó területi és területi jogállású szervek vezetői:

II. A főigazgató közvetlen alárendeltségébe és irányítása alá tartozik:

1. általános főigazgató-helyettes;
2. hatósági főigazgató-helyettes;
3. gazdasági főigazgató-helyettes;
4. főigazgatói titkárságvezető;
5. hivatalvezető;
6. ellenőrzési szolgálatvezető;
7. humán szolgálatvezető;
8. kommunikációs szolgálatvezető;
9. megyei/fővárosi katasztrófavédelmi igazgatóságok igazgatói.

II. Az általános főigazgató-helyettes közvetlen alárendeltségébe és irányítása alá tartozik:

1. országos tűzoltósági főfelügyelő;
2. országos polgári védelmi főfelügyelő;
3. központi főügyeleti főosztályvezető;

II. a) Az országos tűzoltósági főfelügyelő irányítása alá tartozik:

1. tűzoltósági főosztályvezető;
2. tűzvédelmi és kéményseprő-ipari szabályozási főosztályvezető;

II. b) Az országos polgári védelmi főfelügyelő irányítása alá tartozik:

1. tervezési és védelmi igazgatási főosztályvezető;
2. veszélyhelyzet-kezelési főosztályvezető;

Az országos polgári védelmi főfelügyelő felügyelete mellett működik:

- a HUNOR Hivatásos Katasztrófavédelmi Kutató Mentő Szolgálat;
- a HUSZÁR Mentőszervezet;
- a Központi Rendeltetésű Polgári Védelmi Szervezetek.

III. A hatósági főigazgató-helyettes közvetlen alárendeltségébe és irányítása alá tartozik:

1. megelőzési és engedélyezési szolgálatvezető;
2. országos iparbiztonsági főfelügyelő;

III. a) A megelőzési és engedélyezési szolgálatvezető irányítása alá tartozik:

1. vízügyi és vízvédelmi főosztályvezető;
2. tüzmegelőzési főosztályvezető;

III. b) Az országos iparbiztonsági főfelügyelő irányítása alá tartozik:

1. kritikus infrastruktúra koordinációs főosztályvezető;
2. veszélyes szállítmányok főosztályvezető;
3. veszélyes üzemek főosztályvezető.

IV. A gazdasági főigazgató-helyettes közvetlen alárendeltségébe és irányítása alá tartozik:

1. költségvetési főosztályvezető;
2. műszaki főosztályvezető;
3. informatikai főosztályvezető;
4. ingatlangazdálkodási, beruházásszervezési és projektelszámolási főosztályvezető;
5. GEK (Gazdasági Ellátó Központ) igazgatója;
6. JOGAR Továbbképző Központ és Hotel igazgatója.

V. A hivatalvezető irányítása alá tartozik:

1. nemzetközi főosztályvezető;
2. jogi főosztályvezető;
3. igazgatási főosztályvezető.

VI. A humán szolgálatvezető irányítása alá tartozik:

1. személyzeti főosztályvezető;
2. oktatásigazgatási és kiképzési főosztályvezető;
3. országos egészségügyi, pszichológiai és munkabiztonsági központvezető;

A KOK (Katasztrófavédelmi Oktatási Központ) igazgatója a humán szolgálatvezető szakirányítása mellett végzi tevékenységét.

VII. Az ellenőrzési szolgálatvezető irányítása alá tartozik:

1. revizori főosztályvezető;
2. belső ellenőrzési és felügyeleti főosztályvezető;
3. mobil ellenőrzési osztályvezető.

IRODALOMJEGYZÉK

1. Dr. Bukovics István (2008): Katasztrófavédelmi igazgatás. Budapest, Verlag Dashofer Szakkiadó Kft.
2. Dr. Bukovics István (2012): Katasztrófaigazgatás és tűzvédelem. Budapest, Verlag Dashofer Szakkiadó Kft.
3. Dr. Endrődi István: Katasztrófavédelmi feladat- és szervezet rendszere. Budapest, NKE VTKI.
4. Schweickhardt Gotthilf (2015): Katasztrófavédelmi jog és igazgatás. Budapest, NKE Katasztrófavédelmi Intézet.

A Nemzeti Közsolgálati Egyetem kiadványa.

Nemzeti Közsolgálati Egyetem;
Államtudományi és Közigazgatási Kar
www.uni-nke.hu

Felelős Kiadó:

Prof. Dr. Kis Norbert Dékán

Címe:

1083 Budapest, Üllői út 82.

Kiadói szerkesztő:

Császár-Biró Anna

Tördelőszerkesztő:

Friebert Máté

ISBN 978-963-498-031-5

*A kiadvány
a KÖFOP-2.1.1-VEKOP-15-2016-00001
„A közszolgáltatás komplex kompetencia,
életpálya-program és oktatás technológiai
fejlesztése” című projekt keretében
készült és került hatályosításra.*

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE